

T.C.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

YATAY VE DİKEY ÇOKSESLİ KORO ESERLERİNE DAYALI
UYGULAMALARIN ÖĞRENCİLERİN MÜZİKSEL İŞİTME, OKUMA
VE YAZMA BAŞARILARINA ETKİSİ

DOKTORA TEZİ

Hasan AÇILMIŞ

Malatya-2020

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

YATAY VE DİKEY ÇOKSESLİ KORO ESERLERİNE DAYALI
UYGULAMALARIN ÖĞRENCİLERİN MÜZİKSEL İŞİTME, OKUMA
VE YAZMA BAŞARILARINA ETKİSİ

DOKTORA TEZİ

Hasan AÇILMIŞ

Danışman: Doç. Dr. Engin GÜRPINAR

Malatya-2020

	KABUL ONAY FORMU	Doküman No	
		Yayın Tarihi	
Revizyon No			
Revizyon Tarihi			
Sayfa No			
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ			
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ			

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yatay ve Dikey Çoksesli Koro Eserlerine Dayalı Uygulamaların Öğrencilerin Müziksel İşitme
Okuma ve Yazma Becerilerine Etkisi

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. ENGİN GÜRPINAR

HAZIRLAYAN
HASAN AÇILMIŞ

Jürimiz tarafından 28/02/2020 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda bu tez oybirliği /oyçokluğu ile başarılı bulunarak Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Doktora Tezi olarak kabul etmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvanı Adı Soyadı

1. Prof. Dr. Ersan ÇİFTÇİ
2. Doç. Dr. Engin GÜRPINAR
3. Dr. Öğr. Üyesi Yüksel ÇIRAK
4. Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL
5. Dr. Öğr. Üyesi Murat Kamil İNANICI

(İmza)
.....
.....
.....
.....
.....

O N A Y

Bu tez, İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..... tarih ve ..... sayılı kararıyla da uygun görülmüştür.

Doç. Dr. Niyazi ÖZER
Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Engin Gürpınar'ın danışmanlığında doktora tezi olarak hazırladığım **Yatay ve Dikey Çoksesli Koro Eserlerine Dayalı Uygulamaların Öğrencilerin Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma Başarılarına Etkisi** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Hasan AÇILMIŞ

ÖN SÖZ

Çalışmamın başından itibaren büyük bir özveriyle, titizlikle ve sabırla bana destek veren, yönlendiren ve motive eden tez danışmanım Doç. Dr. Engin Gürpınar'a,

Doktora ders dönemi süresince birlikte çalışma imkânı bulduğum Prof. Cemal Yurga'ya, Prof. Dr. Ilgım Kılıç Tapu'ya ve Doç. Dr. Ali Ayhan'a,

Tez raporlama süreci boyunca çalışmama önemli geri bildirimlerde bulunan Prof. Dr. Ersan Çiftçi'ye, Prof. Dr. Hasan Arapkırlioğlu'na, Prof. Dr. Cengiz Şengül'e, Doç. Dr. Onur Zahal'e, Dr. Öğr. Üy. Murat Kâmil İnanıcı'ya ve Dr. Öğr. Üy. Yüksel Çırak'a,

Çalışmamın sayısal verilerinin analiz edilip yorumlanmasında bana yol gösteren Arş. Gör. Merve Yıldırım Şeheryeli'ye ve Arş. Gör. Özgür Osman Demir'e,

Araştırmamda kullanabilmem için geliştirdiği Müziksel Okuma Performans Testini kullanmama onay veren Doç. Dr. Gökhan Özdemir'e,

Deneysel çalışmalarına büyük bir içtenlikle eşlik eden Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Ses Eğitimi Bölümünde öğrenim görmekte olan öğrencilerime,

Doktora eğitimim süresince maddi ve manevi desteğini esirgemeyen ve çalışmamın her aşamasında fikirlerini içtenlikle paylaşan kıymetli meslektaşım Öğr. Gör. Yusuf Özbaş'a,

Görev yaptığım kurumun her zaman yanımda olduğunu hissettiren Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Müdürüm Doç. Dr. Zinnur Gerek'e,

Lisans eğitimim süresince müziksel işitme, okuma ve yazma ile koro eğitimi alanlarında bildiklerini her zaman hoşgörü ve güler yüzle aktaran değerli öğretmenlerim Maria Nowotna'ya, Elena Puškova Hristova'ya, Lybomira Subaşe'ya, Elnara Kerimova'ya ve Doç. Dr. Ahter Destan'a,

Tüm çalışmam süresince kendisine gerekli zamanı ayıramadığım ve buna rağmen beni sabırla destekleyen sevgili eşim Özge'ye ve güler yüzlü oğlum Can'a,

Her koşulda desteklerini esirgemeyen değerli büyüklerim, kıymetli annem ve babama teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

YATAY VE DİKEY ÇOKSESİLİ KORO ESERLERİNE DAYALI UYGULAMALARIN ÖĞRENCİLERİN MÜZİKSEL İŞİTME, OKUMA VE YAZMA BAŞARILARINA ETKİSİ

AÇILMIŞ, Hasan

Doktora, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Engin GÜRPINAR

Şubat- 2020- XVIII+143 sayfa

Bu araştırma, yatay çoksesli ve dikey çoksesli koro eserlerine dayalı uygulamaların öğrencilerin müziksel işitme, okuma ve yazma başarılarına etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma, iki grup üzerinde gerçekleştirilmiştir. On hafta boyunca grupların birincisiyle yatay çoksesli yapıya sahip koro repertuarından, ikincisiyle ise dikey çoksesli yapıya sahip koro repertuarından eserler seslendirilmiştir. İki grubun da homojen bir yapıya sahip olması için ön test verileri göz önünde bulundurularak dağılım yapılmıştır. Müziksel işitme, okuma ve yazma alanlarında uzman üç öğretim üyesi tarafından her iki grubun ön test yoluyla işitme düzeyleri ölçülmüş, ardından on hafta boyunca koro çalışmaları sürdürülüp çalışmaların bitiminde son test ile müziksel işitme, okuma ve yazma başarı düzeylerinde anlamlı farklılıklar olup olmadığı tespit edilmiştir. Müziksel işitme, okuma ve yazma başarılarındaki olumlu veya olumsuzlukları ölçmek üzere başka araştırmacılar tarafından daha önce geliştirilmiş iki farklı test kullanılmıştır. Bunlardan biriyle deşifre okuma becerileri, diğeriyle de müziksel işitme, okuma ve yazma becerileri ölçülmüştür. Tüm veriler yüzdeler sistemine dönüştürülüp SPSS 25 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Ayrıca araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak katılımcıların süreçle ilgili geribildirimleri

kayıt altına alınmış ve Maxqda 12 Nitel Veri Analizi Paket Programı aracılığı ile içerik analizi yapılarak hazırlanmıştır.

Araştırmanın sonucunda, yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren grubun son test ortalamalarının dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren gruptan daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca çok ses yazma toplamları, akor tamamlama, dikte yazma, genel toplam, deşifre ve genel başarı ölçütleri için her iki grubun son test puanlarının ortalaması ön teste göre artış göstermiştir. Yatay çoksesli yapıda koro eserlerinin dikte yazma, genel toplam ve deşifre ölçütlerine göre becerileri arttırmada önemli bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca dikey çoksesli yapıda koro eserlerinin dört ses yazma, genel toplam ve deşifre ölçütlerine göre becerileri arttırmada önemli bir etkisinin olduğu görülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme formu verilerine bakıldığında ise, katılımcılarda deneysel işlem sonrasında müziksel okuryazarlığın geliştiği, grup etkileşimi becerisinin arttığı ve çalışma süresince olumlu öğretmen-öğrenci ilişkisinin oluştuğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Koro Eğitimi, Müziksel İşitme, Müziksel Okuma, Müziksel Yazma, Yatay Çok Seslendirme, Dikey Çok Seslendirme.

ABSTRACT

THE EFFECT OF PRACTICES BASED ON COUNTERPOINTAL AND HOMOPHONAL PIECES ON STUDENTS' MUSICAL LISTENING, READING AND WRITING ACHIEVEMENTS

AÇILMIŞ, Hasan

Ph.D. Dissertation, İnönü University Institute of Educational Sciences

Department of Music Education

Supervisor: Assoc. Prof. Engin GÜRPINAR

February- 2020- XVIII+143 pages

In this research, it was observed whether having voice training course in the accompaniment of a counterpointal and homophonal polyphonic chorus would have a positive contribution to students' musical listening, reading and writing levels or not.

The research was applied to two groups. The pieces from the chorus repertoire having a counterpointal structure were performed for ten weeks in the first group and those from the homophonal formation in the second one. The distribution was made taking the pre-test data into account to ensure the homogeneity of both groups. The listening levels of both groups were measured by experts via the pre-test and chorus practices were carried out for ten weeks. Then, it was tested whether there were significant differences in musical listening, reading and writing achievement levels through the post-test. Two different tests devised by other researchers to measure positive or negative abilities in musical listening, reading and writing skills. Sight reading skills were measured with one of them and musical listening and writing skills with the other. All data were converted to percent system and analyzed using SPSS 25 program. Moreover, the participants' feedback on the process was recorded using semi-structured interview form from developed by the researcher and prepared by making content analysis through Maxqda 12 Qualitative Data Analysis Package Program.

At the end of the research, it was seen that the test means of the group performing counterpointal choir pieces were higher than those of the group performing homophonal choir pieces. Furthermore, the means of post-test scores of both groups increased in comparison with the pre-test for two-tone writing, total of two, three and four-tone writing, chord identification, dictation, grand, sight reading and overall achievement benchmarks. The program has a dramatic impact on enhancing skills of the group performing counterpointal chorus works according to the dictation, grand total and sight-reading benchmarks. Besides, it has a substantial effect on the skills of the group performing homophonal chorus works as per four-tone writing, grand total and sight-reading benchmarks. According to semi-structured interview form data, after the experimental process, the participants stated that there was a positive teacher-student relationship in their musical literacy, group interaction skills and feedback on the process.

Key Words: Choir Training, Musical Listening, Musical Reading, Musical Writing, Counterpoint, Harmony.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
ONUR SÖZÜ.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvi
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xvii
KISALTMALAR.....	xviii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	2
1.3. Alt Problemler.....	2
1.4. Hipotezler.....	2
1.5. Amaç.....	3
1.6. Önem.....	3
1.7. Sınırlılıklar.....	3
1.8. Tanımlar.....	3
1.8.1. Koro Eğitimi.....	3
1.8.2. Toplu Ses Eğitimi.....	4
1.8.3. Müziksel İşitme.....	4
1.8.4. Müziksel Okuma ve Yazma.....	4
1.8.5. Polifoni (Çokseslilik).....	4
1.8.6. Yatay Çokseslilik (Kontrpuan).....	4
1.8.7. Dikey Çokseslilik (Homofonal).....	4
1.8.8. Armoni.....	4
2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Kuramsal Bilgiler.....	5
2.1.1. Müziksel Okuryazarlık.....	5
2.1.2. Aralık ve Akor İşitme.....	6

2.1.3. Solfej ve Deşifre	6
2.1.4. Dikte	8
2.1.5. Ses Eğitimi.....	9
2.1.6. Bireysel Ses Eğitimi	10
2.1.7. Toplu Ses Eğitimi	10
2.1.8. Kontrpuan	14
2.1.8.1. Ritmik Yapının Kuruluşu	15
2.1.8.2. Ezgisel Yapının Kuruluşu	15
2.1.8.3. Armonik Yapının Kuruluşu.....	16
2.1.8.4. İki, Üç ve Dört partili Kontrpuan.....	16
2.1.8.5. Serbest Kontrpuan.....	18
2.1.8.6. Kontrpuanda Kanonik Taklit.....	18
2.1.8.7. Füg.....	18
2.1.8.8. İmitasyon.....	19
2.1.9. Dikey Çokseslilik (Homofonal): Armoni	19
2.1.9.1. Dizi ve Tonalite Bilgisi	21
2.1.9.2. Aralık Bilgisi.....	21
2.1.9.3. Akor Bilgisi	22
2.1.9.4. Klasik Armonide Akor Bağlanışları.....	23
2.1.9.5. Armoni Partilerinin Düzeni.....	23
2.1.9.6. Barok Dönemde Armoni	23
2.1.9.7. Klasik Dönemde Armoni	24
2.1.9.8. Romantik Dönemde Armoni	26
2.1.9.9. Çağdaş Müzikte Armoni	27
2.1.10. Armoni, Kontrpuan, Müziksel Okuryazarlık ve Ses Eğitimi Derslerinin Türk Musikisi Devlet Konservatuvarındaki Yeri ve Önemi.....	28
2.2. İlgili Araştırmalar.....	30
2.2.1. Müziksel İşitme Okuma ve Yazma ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	30
2.2.2. Müziksel İşitme Okuma ve Yazma ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	33
2.2.3. Toplu Ses Eğitimi ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	37
2.2.4. Toplu Ses Eğitimi ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	37
3. YÖNTEM	41

3.1. Araştırma Modeli	41
3.2. Çalışma Grubu	42
3.3. Veri Toplama Teknikleri.....	44
3.4. Veri Toplama Araçları	44
3.4.1. Müziksel Okuma Performans Testi	44
3.4.2. Müziksel İşitme Yazma Başarısı Değerlendirme Formu.....	45
3.4.3. Yarı Yapılandırılmış Değerlendirme Formu	45
3.5. İşlem.....	46
3.6. Verilerin Analizi	48
4. BULGULAR VE YORUM.....	50
4.1. Alt Problemlere Dayalı Bulgular	50
4.1.1. Deney Gruplarındaki Öğrencilerin Müziksel İşitme ve Yazma Başarısı Değerlendirme Formu ile Müziksel Okuma Performans Testi Başarılarına İlişkin Bulgular	50
4.1.2. Ön Test ve Son Test Puanları Yatay ve Dikey Çoksesli Koro Eserleri Seslendiren Gruplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular	51
4.1.3. Eğitim Öncesi ve Sonrası Birey Puanlarına Ait Bulgular	53
4.1.4. Deney Gruplarındaki Öğrencilerin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular	58
4.2. Hipotezlere Dayalı Bulgular	61
4.2.1. “Dikey Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Çok Ses Yazmaya Katkısı Yatay Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmekten Daha Fazla Olacaktır” İfadesine Ait Bulgular.	61
4.2.2. “Yatay Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Müziksel Yazmaya (Dikteye) Katkısı Dikey Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmekten Daha Fazla Olacaktır” İfadesine Ait Bulgular.	64
4.2.3. “Dikey Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Akor Tamamlamaya Katkısı Yatay Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmekten Daha Fazla Olacaktır” İfadesine Ait Bulgular.	65
4.2.4. “Yatay Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Müziksel Okumaya (Deşifreye) Katkısı Dikey Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmekten Daha Fazla Olacaktır” İfadesine Ait Bulgular.	66

4.2.5. “Yatay ve Dikey Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Genel Toplam ve Genel Başarıya Katkısı Eşit Düzeyde Olacaktır” İfadesine Ait Bulgular	67
5. SONUÇ VE TARTIŞMA	70
5.1. Alt Problemlere Dayalı Sonuçlar	70
5.1.1. Yatay ve Dikey Çoksesli Yapıda Koro Eserleri Seslendiren Deney Grubu Öğrencilerinin Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma Alanlarına İlişkin Ön Test ve Son Test Puanları ve Dağılımlarına İlişkin Sonuçlar.....	70
5.1.2. Ön Test ve Son Test Puanları Yatay ve Dikey Çoksesli Koro Eserleri Seslendiren Gruplara Göre Anlamlı Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Sonuçlar.....	70
5.1.3. Eğitim Öncesi ve Sonrası Birey Puanlarına İlişkin Sonuçlar	71
5.1.4. Deney Gruplarındaki Öğrencilerin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Sonuçlar.....	72
5.2. Hipotezlere Dayalı Sonuçlar	73
5.2.1. “Dikey Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Çok Ses Yazmaya Katkısı Yatay Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmekten Daha Fazla Olacaktır” İfadesine Ait Sonuçlar.....	73
5.2.2. “Yatay Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Müziksel Yazmaya (Dikteye) Katkısı Dikey Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmekten Daha Fazla Olacaktır” İfadesine Ait Sonuçlar.....	73
5.2.3. “Dikey Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Akor Tamamlamaya Katkısı Yatay Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmekten Daha Fazla Olacaktır” İfadesine Ait Sonuçlar.....	73
5.2.4. “Yatay Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Müziksel Okumaya (Deşifreye) Katkısı Dikey Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmekten Daha Fazla Olacaktır” İfadesine Ait Sonuçlar.....	73
5.2.5. “Yatay ve Dikey Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Genel Toplam ve Genel Başarıya Katkısı Eşit Düzeyde Olacaktır” İfadesine Ait Sonuçlar.....	74
6. ÖNERİLER.....	75
KAYNAKÇA.....	77
EKLER	87
Ek-1 Müziksel okuma performans testi	87

Ek-2 Müziksel işitme yazma başarısı değerlendirme formu.....	89
Ek-3 Deneş grupları için geliştirilen ders planları örneği.....	91
Ek-4 Yarı yapılandırılmış görüşme formu	101
Ek-5 Araştırmaya katılan deneş grubu öğrencileri tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formuna verilen cevaplar.....	102
Ek-6 Deneş grupları tarafından seslendirilen eserlerin listesi	140
Ek-7 Çalışma görüntülerinin araştırmada kullanımına dair onay formu	141
Ek-8 Ölçek kullanımı onay formu	142
Ek-9 Ölçek kullanımı onay formu	143

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümlerinde Verilmekte olan Ses Eğitimi, Müzikal Okuryazarlık, Armoni ve Kontrpuan Derslerinin Kod, Kredi ve Akts Bilgileri	29
Tablo 2. Ön Test ve Son Test Eşleştirilmiş Yarı Deneysel Desen	41
Tablo 3. Deney Gruplarının Cinsiyet Dağılımı	42
Tablo 4. Ön Test ve Son Test Puanlarının Gruplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları	43
Tablo 5. Ön ve Son Test Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler ve Shappiro-Wilk Testi Sonuçları	50
Tablo 6. Ön Test ve Son Test Puanlarının Gruplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları	52
Tablo 7. Eğitim Öncesi ve Sonrası Birey Puanlarının Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları	53
Tablo 8. Çok Ses Yazma Değişkeni Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayıları	56
Tablo 9. Dikte Değişkeni Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayıları	56
Tablo 10. Akor Tamamlama Değişkeni Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayıları ve Puanlayıcılar Arasındaki Uyum	57
Tablo 11. Deşifre Değişkeni Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayıları ve Puanlayıcılar Arasındaki Uyum	57

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1. Deneysel İşlem Sonrasında Katılımcılarda Gelişen Beceriler
(Ok kalınlıkları yoğunlukları ifade etmektedir) 58
- Şekil 2. Katılımcılar Tarafından İfade Edilen Süreç ile İlgili Geribildirimler
(Ok kalınlıkları yoğunluğu ifade etmektedir.) 60

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Grupların 2 Ses Yazma Başarıları	62
Grafik 2. Grupların 3 Ses Yazma Başarıları	62
Grafik 3. Grupların 4 Ses Yazma Başarıları	63
Grafik 4. Grupların Çok Ses (2, 3 ve 4 Ses) Yazma Toplam Başarıları.....	64
Grafik 5. Grupların Dikte Yazma Başarıları.....	65
Grafik 6. Grupların Akor Tamamlama Başarıları.....	66
Grafik 7. Grupların Deşifre Başarıları	67
Grafik 8. Grupların Ses Yazma, Akor Tamamlama ve Dikte Yazma Ölçütlerinden Oluşan Genel Toplam Başarıları	68
Grafik 9. Grupların Genel Başarıları	68

KISALTMALAR

- MİOY** : Müziksel işitme okuma ve yazma
MİYBDF : Müziksel işitme ve yazma başarı değerlendirme formu
MOPT : Müziksel okuma performans testi

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Lisans düzeyinde müzik eğitimi veren bütün kurumlarda müziksel işitme, okuma ve yazma alanlarında eğitimler verilmektedir. Bu eğitimler tercih edilen her türlü müzik alanı için bir temel oluşturmaktadırlar. Bu temel kazanımlar öğrenilmedikçe bireyin müziksel okuryazarlığı, müzikle iletişim kurma becerisi ve başkasının müzikal ifadesini analiz edebilme yeteneği olumsuz yönde etkilenmektedir.

Müziksel işitme, okuma ve yazma alanlarında verilen eğitimler, Türk müziği eğitimi veren konservatuvarlarda da teorik ve uygulamalı eğitimler olarak verilmektedir. Bu eğitimler, klasik Türk müziği nazariye uygulamasının yanı sıra, uluslararası müzik sisteminin genel kurallarını da içermektedir. Türk müziği eğitimi veren bölümlerin ders müfredatları incelendiğinde, uluslararası müzik sisteminin iç yapısı çok detaylı bir şekilde sunulmayıp sadece temel başlıklar çerçevesinde verilmektedir. Örnek olarak, solfej ve piyano eğitimi dört dönem, armoni ve kontrpuan eğitimi ise ikişer dönem boyunca okutulmaktadır. Bununla birlikte, Türk halk müziği ve Türk sanat müziği alanlarında solfej, çalgı, repertuar, icra ve sahneleme eğitimleri lisans süresince devam etmektedir. Bu sebeple, öğrenim gören lisans öğrencileri ağırlıklı olarak Türk müziği sisteminin doğru icra edilmesine yönelik donanımlarını geliştirmektedirler.

Lisans eğitimleri süresince öğrenciler; temel müziksel işitme, okuma ve yazma alanlarında akademik anlamda başarısızlıklarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sebeple yatay çoksesli ve dikey çoksesli yapıdaki koro eserlerinin topluca seslendirilmesinin öğrencilerin genel müziksel başarılarına katkısı olacağı düşünülerek bu çalışmada, ses eğitimi dersi içeriklerinin Barok, Klasik ve Romantik dönemin müzikal özelliklerini yansıtan koro eserleriyle oluşturulması ve uygulanmasının, öğrencilerin müziksel işitme, okuma ve yazma başarılarına etkisinin ne düzeyde olduğu araştırmanın temel problem durumunu oluşturmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi şudur:

- Yatay ve Dikey Çoksesli Koro Eserlerine dayalı uygulamaların öğrencilerin müziksel işitme, okuma ve yazma başarılarına etkisi ne düzeydedir?

1.3. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri şunlardır:

- Yatay ve dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren deney grubu öğrencilerinin müziksel işitme, okuma ve yazma alanlarına ilişkin ön test ve son test puanları ve dağılımları nasıldır?
- Ön test ve son test puanları yatay ve dikey çoksesli koro eserleri seslendiren gruplara göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Eğitim öncesi ve sonrası birey puanları nasıldır?
- Deney grubu öğrencilerinin sürece ilişkin görüşleri nasıldır?

1.4. Hipotezler

- Dikey çoksesli yapıdaki koro eserlerini seslendirmenin çok ses yazmaya katkısı yatay çoksesli yapıdaki koro eserlerini seslendirmekten daha fazla olacaktır.
- Yatay çoksesli yapıdaki koro eserlerin seslendirmenin müziksel yazmaya (dikteye) katkısı dikey çoksesli yapıdaki koro eserlerini seslendirmekten daha fazla olacaktır.
- Dikey çoksesli yapıdaki koro eserlerini seslendirmenin akor tamamlamaya katkısı yatay çoksesli yapıdaki koro eserlerini seslendirmekten daha fazla olacaktır.
- Yatay çoksesli yapıdaki koro eserlerini seslendirmenin müziksel okumaya (deşifreye) katkısı dikey çoksesli yapıdaki koro eserlerini seslendirmekten daha fazla olacaktır.
- Yatay ve dikey çoksesli yapıdaki koro eserlerini seslendirmenin genel toplam ve genel başarıya katkısı eşit düzeyde olacaktır.

1.5. Amaç

Bu araştırmanın amacı, müzikal yapı ve anlayış bakımından farklı olan yatay ve dikey çoksesli yapıdaki koro eserlerini seslendiren öğrencilerin müziksel işitme, okuma ve yazma düzeylerinin ne şekilde etkileneceğinin araştırılmasıdır.

1.6. Önem

Bu araştırmanın, müzikal yapı ve anlayış bakımından farklı olan yatay ve dikey çoksesli yapıdaki koro eserlerini seslendiren öğrencilerin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerine sağlayacağı yarar açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmanın, toplu ses eğitimi ders içeriklerinin iki farklı müzikal yapıya sahip koro repertuarı eşliğinde işlenerek öğrencilerin müziksel işitme, okuma ve yazma düzeylerinde gerçekleşecek etkileri gözlemlemek açısından özgün bir değere sahip olduğu düşünülmektedir.

1.7. Sınırlılıklar

Araştırma,

- 2018–2019 öğretim yılı bahar döneminde Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Ses Eğitimi Bölümü’nde öğrenim gören ikinci sınıf öğrencileri ile,
- Süre açısından on haftalık deney süresiyle,
- İçerik açısından seslendirilen sekizer adet koro eseriyle,
- Ses Eğitimi Bölümü’nde öğrenim gören ikinci sınıf öğrencilerinin sayısının az olması sebebiyle deney gruplarında oluşturulan her bir ses grubu iki veya üç öğrenciyle sınırlandırılmıştır.

1.8. Tanımlar

1.8.1. Koro Eğitimi

Görev aldıkları korolarda birbirleriyle uyum içinde düzenli çalışma imkânı bulan ve bu imkanlar doğrultusunda deneyim kazanan, birbirlerinden etkilenecek aynı amaçlar

doğrultusunda yol alan koro üyelerine dilsel, müziksel ve sosyal davranışlar kazandırma sürecidir (Çevik, 2015, s. 50).

1.8.2. Toplu Ses Eğitimi

Bireysel ve grup çalışmaları aracılığıyla bir topluluğun, ülkede konuşulan dilin yumuşak, etkili ve birbiriyle bütünleşen özelliklerini de kullanarak, şarkı söylemeye uygun tek bir sesi elde edebilmesidir (Kolçak, 1998, s. 12).

1.8.3. Müziksel İşitme

İşitme duygusuyla algılayarak müziğin bütün özelliklerini ve ilişkilerini tanıyabilme, hatırlayabilme, ayırt edebilme, çözebilme ve çözümleyebilmeye müziksel işitme denir (Uçan, 1997, s. 19).

1.8.4. Müziksel Okuma ve Yazma

Notaları isimleriyle söylemeye ve usul vurmaya solfej denir. Dikte ise solfeji tamamlayan, mükemmelleştiren bir uygulamadır (Lavignac, 1939).

1.8.5. Polifoni (Çokseslilik)

Birbirinden bağımsız iki ya da daha fazla melodinin kontrpuan ve armoni kuralları çerçevesinde bir araya getirildiği çoksesli müziğe polifoni denir (Aktüze, 2010, s. 471).

1.8.6. Yatay Çokseslilik (Kontrpuan)

Zamanın birliğinden yararlanarak birden fazla melodiyi üst üste getirme, buluşturmaya kontrpuan denir. Armoni gibi akortlara dayalı bir yapı yerine kullanılan bu sanatta melodiye karşı başka bir melodiyle cevap verilir (Sözer , 1986, s. 407).

1.8.7. Dikey Çokseslilik (Homofonal)

Armoni, iki veya daha fazla sesin aynı anda çalındığında ortaya çıkan sestir. Yatay yöndeki bileşenlerin birleşimi ile üretilen müziğin dikey yönüdür (Kostka, Payne, & Almen, 2013, s. xi).

1.8.8. Armoni

Armoni iki veya daha fazla sesin birleşiminden oluşan uyum ya da anlaşmadır. Sesleri akorlarda birleştirme ve bu akorları belirli kurallara göre işleme sanatıdır (Mathews & Liebling, 1925, s. 128).

2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Bilgiler

2.1.1. Müziksel Okuryazarlık

İnsanın ayrılmaz ve önemli bir parçası olan müziksel davranış, bireyi ya da toplumu etkileme gücüne sahip olan müzik olgusunun davranış boyutudur. Oldukça çeşitli ve karmaşık bir yapıya sahip olan bu davranış, kendini iyi hissetmek için dinlenen müzikle, müziksel yayınlarını okumakla, doğaçlamayla ve bestelemeye ortaya çıkabilir... Müziksel işitme-ayırmsama, okuma-yazma ve söyleme-çalma becerilerinden birini ya da birkaçını kullanarak devinışsel, duyuşsal ve bilişsel davranış kazanmaya ise müzik yeteneği denir (Tarman, 2006, s. 23-28). Meslek yaşantılarında müziği doğru şekilde anlamak ve ifade edebilmek için bireylerin iyi düzeyde müziksel okuma ve yazma eğitimi alması gerekir (Öztürk B. M., 2010, s. 80).

Müzik eğitiminin ve müzik biliminin tamamında büyük öneme sahip olan müziksel işitme, okuma ve yazma becerileri sesleri anlamlandırmamıza ve duyuşsal olarak kavramamıza yarar. Kaldı ki müzik alanında oluşturulan lisans programlarına bakıldığında derslerin birbiriyle bağlantılı olmakla kalmayıp birbirini etkilediği de görülmektedir (Ünlü, 2019, s. 1). Öğrenciyi müzik okur-yazarı yapabilmek için onun müzikal düzeyine hitap eden ve gelişmesine katkı sağlayabilecek müziksel okuma alıştırmaları seslendirmesi, sözleriyle şarkı ve türkü söylemesi ve müziksel olarak işittiğini yazıya çevirmesi gerekir (Günay & Özdemir, 2012, s. 93).

Sesleri birbiri ardına sıralamaktan hiçbir şey çıkmaz. Bir konuşma dilinde olduğu gibi düşüncüyü veya olayı olduğu gibi anlatmak müzikte mümkün olmayabilir ancak iç dünyamızı yansıtmak için müziğin dilinden yararlanırız. Kendine has ifade şekli ile müziği ve melodiyi kullanarak bir “musiki nutuk” meydana getirebiliriz (Saygun, 1966, s. 151). Sesleri, onun derecelerini, tınlarını, rengini ve gürlüğünü ayırt edebilen müziksel yeteneğe sahip kişilerin gelişmesi için müziksel işitme, okuma ve yazma eğitimine ihtiyaç vardır. Bu temel eğitim öncelikle müziksel işitme ve müziksel okuma ile ilerler (Erçakır, 2007, s. 7).

2.1.2. Aralık ve Akor İşitme

Ses olarak duyabildiklerimiz 15 ile 20000 Hertz arasındaki titreşimlerdir ancak müzik yaparken daha dar bir aralık kullanılır. Bu aralık 27,5 ile 4000 Hertz arasındadır (Zeren, 2010, s. 100). Buna bir dil öğretimi de denebilir. Müziği ana dilleri gibi akıcı ve rahat okumayı ilke edinen ve bunu meslek olarak seçenlerin bu gerçekten yola çıkarak hareket etmesi gerekir (Özgür & Aydoğan, 2005, s. III).

En az bir sesin yükseklik, süre, gürlük, renk gibi özelliklerini ve birbiri ardına duyulan birden çok sesin birbiriyle olan ilişkilerini çözümleyebilme, anımsayabilme, tanıyabilme ve algılayabilme becerisi kazandırmaya müziksel işitme denir (Er, 2012, s. 13).

Müziğin temelini ve başlangıcını oluşturan işitme eğitimi, müziksel alfabenin yani notaların okunarak, yazılarak ve işitilerek yorumlanmasıdır (Açıkgöz, 2019, s. 51). Müziği ifade aracı olarak kullanmamıza yardımcı olan nüans, ritim, tonalite, nota değerleri, ölçü sayısı gibi öğeler müziğin bir tür dil olarak kabul edilmesine sebep olur. Söz konusu dilin hem öğretilmesinde hem de geliştirilmesinde müzik teorisi ve işitme eğitimi alanındaki derslerin rolü büyüktür (İlkay, 2004, s. 1).

2.1.3. Solfej ve Deşifre

Solfej eğitimi olarak da adlandırılan ve müzik terminolojisinde yer alan müziksel okuma kavramı “müziksel işitme, okuma ve yazma eğitimi” bünyesinde yer almaktadır (Bağcı, 2009, s. 23). Müziksel okumanın gelişmesi için müzikal notasyon bilgisi, tonal ve ritmik ilişki prensibinin anlaşılması, ilkeleri uygulama pratiği ve daha fazla ilerleme kaydetmek için uygulamanın değerlendirilmesi gereklidir (Kanable, 1964). Bu alanda en yüksek hedef olarak belirlenen müziksel deşifre becerilerini geliştirmek için müziksel algı, müziksel işitme ve müziksel okuryazarlık gibi süreçlerin aşılması gerekir (Nart, 2010, s. 30).

Deşifre okumak genellikle diğer tip müziksel okumalardan farklı değerlendirilir. Deşifre okurken refleksleri keskinleştirmek gerekir. Temel araçlar ise melodi, ritim, armoni, form, yapı ve stildir (Robison, 1969). Müziksel bir eylem olan, sesle ifade edilen ve düşüncede oluşan solfej esnasında aralıklar hesaplanır ve majör-minör oluşuna göre

tonu düşünülür: adı bulunur ve dizi seslerinin birbirleriyle olan ilişki durumları hatırlanarak zihinsel bir şema oluşturulur. Bu şema oluşturulurken müziksel yöntemlerden yararlanılır. Bu yöntemler sayesinde müziksel tutumlar çalgı veya ses müziğine yansıtılır (Korkmaz , 2019, s. 23).

Zihinde pratik olarak tonun ve aralıkların hesaplanmasıyla yapılan solfej sırasında ortaya çıkan müzik eseri beynimizde canlandırıldıktan sonra seslendirilir. Gerek nota ismiyle gerek hece yöntemiyle seslendirme süresince düşünme gerektiren bir eylemdir (Özaltunoğlu, 2003, s. 47). Kuşkusuz müzik sanatına ilişkin temel bilgileri kavramak müzik öğretiminde atılacak ilk adım olmalıdır. İşiten bir kulak, hızlı nota okuma, doğru ritmik algılama bireye temel bir müzik tekniği kazandırır. Hem refleksimizi hem de işitsel ve görsel kabiliyetlerimizi geliştiren solfej sayesinde “akıl tekniği” gelişir. Bu teknikten yoksun bir müzisyen en basit güçlükleri dahi aşamaz. Bu doğrultuda her müzik eğitimcisinin erken yaşlardan itibaren müziksel okumaya önem vermesi önerilir (Fenmen, 1991, s. 33).

Müziksel okuma her ne kadar vokal veya enstrümantal olarak ilk görüşte seslendirme yeteneği olarak tanımlansa da aynı zamanda müzisyenin teknik ekipmanlarının ayrılmaz parçasıdır. Müziği doğru bir şekilde yeniden üretmek için müzisyenlerin teknik yeterlilik geliştirmeleri şarttır (Zimmerman, 1962, s. 2). Çoğu koroda, iyi derecede müziksel okuma başarısına sahip az sayıdaki şarkıcılar diğerlerine öncülük etme eğilimindedir. Eğitimciler olarak amacımız tüm koro üyelerinde benzer beceriler geliştirmek ve böylece onların da eşit derecede katkıda bulunmalarını sağlamaktır. Her ne kadar bu süreç zaman alıcı ve karmaşık bir süreç olsa da bu sistematik görev bir şekilde ele alınabilir. Geriye kalan bazı pedagojik ilkelerdir (Telfer, 1993, s. 39-40).

Karmaşık bir beceri gerektiren müziksel okuma, aynı zamanda notasyon bilgisi ve bu bilgiyi uygulamaya dönüştürecek yeteneğe de ihtiyaç duymaktadır. Perdesel ve tonal ilişkilerin doğru anlaşılması ve dış uyarana gerek duyulmadan seslendirilmesi gerekir. Ritmik ve metrik yapıların diğer müzikal özelliklerden ayrıştırılabilmesine ihtiyaç vardır. Ayrıca ritmik ve aralıksal uygulamaların eş zamanlı olarak gerçekleştirilmesi şarttır (Henry M. L., 2011, s. 72-84). Müziksel okuma yeteneği uzun zamandan beri öğrencilerin müzikal deneyimlerini genişletebilecekleri çok değerli bir araç olarak görülmüştür. Buna karşılık çoğu öğrenci müziksel okumada yetersiz

kaldıklarından müzikal deneyimleri ciddi şekilde kısıtlanmıştır. Birçok müzik eğitimcisi müziksel okuma yetersizliklerinin büyük oranda ritim kalıpları ile ilgili zorluklardan dolayı olduğuna inanmaktadır (Boyle, 1970, s. 307-318).

Yayınlanan çoğu deşifre metodu nota okuma ile başlamaktadır. Yani kulaktan önce gözü ön plana almaktadır. Bu sistemler mantıksal sıralamayı takip etmemektedir... Oysa bir kez işitsel anlayış doğru yerleşse, notaları tanıtmak ve ritim ile buluşturmak kolaylaşır (Phillips, 2016, s. 330-331). Müziksel okuma başarısı koroya katılmak için geçerli bir sebep olarak kabul edilir. Bununla birlikte bu başarı solo kariyere ilgi duyan profesyoneller için de değerli bir kaynaktır. Müzisyenlerin kısa zamanda fazla repertuvar söyleyebilmeleri onlar için bir fırsata dönüşmektedir. Öğrenciler iş hayatlarına başladıklarında müziği ne kadar hızlı öğrenirlerse o kadar fazla iş imkanına sahip olacaklarını anlayacaklar. Müzikal okuma geliştikçe müziksel öğrenme de artacaktır (Olson, 2003, s. 17-20).

2.1.4. Dikte

Notaların isimlerini, sürelerini, işaretlerini, tonal derecelerini duymak ve bilmek gerekir. Nota yazma eğitimi süresince aralıklar ve dizilerin yapıları da düşünülerek yazılan tonal veya makamsal dikteler sayesinde ölçünün, ritimlerin, dizinin, aralıkların, akorun, nüansın ve formun yazılması ve tanımlanması sağlanır (Baş, 2015, s. 25). Şarkı söyleme: müziksel işitme, okuma ve yazma eğitimine yönelik birçok farklı şekilde kullanılabilir. Melodik dikte başarısı için öğrencilerin tahtadaki cevapları kontrol etmeleri yerine yazdıklarını okumaları veya hafızalarında kalan melodiyi tekrar etmeleri istenebilir. Armonik dikte başarısı içinse melodiyi kendisi duyacak kadar seslendirerek not alma kabiliyetini arttırabilir. Hata tespiti için de melodinin doğru yazılmış halinin seslendirilmesi öğrencilerin yazdıklarıyla işittikleri arasındaki farkı gözlemlemelerine yardımcı olabilir (Yeung, 2004).

Müzik teorisi, müziksel okuma ve müziksel yazma alanları işitme, ritim, hafıza ve duyarlılık gibi yetenek konusundaki temel alanların başında gelir. Bir müzisyenin herhangi bir eseri profesyonelce anlayıp kavrayabilmesi için teori, solfej, dikte, armoni, kontrpuan, form, analiz, orkestrasyon ve müzik tarihi alanlarında disiplinler arası uzmanlığa ihtiyacı vardır (Özçelik, 2010, s. 5-6).

2.1.5. Ses Eğitimi

Ses, insanlık tarihinin başından itibaren en eski ve en güzel çalgıdır. Şarkıcıların en büyük amacı bu çalgıyı kullanırken işlerini ciddiyetle yaparak güzel şarkı söylemektir. Bunu başarmak için de çaba gerekir (Sabar, 2011, s. 12) . Her birey düzgün bir solunum yapabiliyorsa ve anatomik olarak sağlıklı bir bedene sahipse sesi oluşturmada başarılı olur. Doğru bir fonasyon oluşturabilmek için algılayan, harekete geçiren ve titreşen sistemlerin de sağlıklı olması gerekir (Yaşar, 2015, s. 8).

Bir insanın müzik eğitimine başlanmadan önce sesinin bütün özellikleri incelenmelidir. Bu inceleme sonucunda her bireye özgü metot oluşturulmalıdır. Aksi takdirde tek bir metot ile her bireyi aynı doğrultuda eğitmek hem verimsiz hem de zararlı olabilir (İkesus, 1965, s. 25). Ses eğitimi bir davranış kazandırma eğitimidir. Kazandırılması hedeflenen her davranış sesin doğru, güzel ve etkili kullanılmasına yönelik olup bireyin müzik özelliklerine göre hazırlanır (Özel, 2012, s. 4).

Çevik'e göre (2006, s. 647) anatomik ve fizyolojik özellikler ön planda tutularak hem sanatsal hem de eğitsel amaçlar için teknik ve müziksel hassasiyetle doğru, güzel ve etkili kullanılabilmesi için gerekli davranışları kazandırma sürecine ses eğitimi denir. Bu ilerleme hem bireysel hem de topluluk için düzenlenebilir. Ses eğitimi: tıp bilimi, dil bilimi, yöntem bilimi, psikoloji, stil bilgisi, müzik kuramları bilgisi, piyano çalma becerisi vb. disiplinler arası alanlarla iletişim kurarak hareket eder.

Töreyn'e göre (2008, s. 82) bireyin fizyolojik ve anatomik yapı özellikleri göz önünde bulundurularak hedeflenen amaçlara yönelik işlenen planlı ve programlı gelişim ve değişim sürecidir. Gürhan (2013, s. 8) ise ses eğitimini açıklarken müzik eğitiminin önemli bir alanı olduğuna dikkat çeker. Bu eğitimle gerekli becerilerin kazandırıldığını ve böylece kaliteli, güzeli rahat, etkili, yararlı ve sağlıklı kullanılmasına imkân verildiğini: konuşmayı, şarkı söylemeyi, iletişim kurmayı sağlayan sesin yapılan eğitimsel uygulamalarla her yaş ve meslek grubundaki insanın becerilerini geliştirmede kullanılabileceğini ifade etmektedir. Öztürk (Öztürk S. , 2014, s. 16) ses eğitimini, şarkıyı doğru nefes alarak ve doğru duruş pozisyonu sergileyerek etkili bir ifade ile söylemek için istendik davranış ve gelişimi olumlu yönde sergileme süreci olarak tanımlamakta, bu süreçte elde edilen yeteneklerin sanatsal alanda da kullanılabilmesinin hedeflendiğini belirtmektedir.

2.1.6. Bireysel Ses Eğitimi

Ses eğitimi, sanatsal ve eğitsel hedeflere göre doğru teknikle etkili bir şekilde kullanabilmek için gerekli davranışların süreç boyunca öğretilmesi ve bu sırada sesin anatomik ve fizyolojik yapı özelliklerinin göz önünde bulundurulmasıdır (Özdemir K. E., 2010, s. 18). Bu süreçte sesi yormadan, kontrollü biçimde ve kasları, organları gerektiği gibi kullanarak, sesin sınırlarını genişletmek amaçtır (Kurt, 2004, s. 10). Mesleki bir ses eğitiminin, temel davranışların üzerine eklenen ileri teknik ve artistik seviyede ifade ve güçlendirme çalışmasıyla gerçekleşir (Baltacıoğlu, 2013, s. 7).

2.1.7. Toplu Ses Eğitimi

Nefes alışverişi doğru yapıldığında, dil ve konuşma becerilerinde bütünlük sağlanır. Bedenin rahatlatılması bu bütünlüğün oluşmasında önemlidir. Amaç eğitim alan topluluğun bu amaçlar doğrultusunda yetişmesi sonucunda tınlayan ve kaynaşan bir ses elde etmektir (Egüz, 1991, s. 69). Koro eğitiminin çok sesli yapıldığı durumlarda yöneten ve yönetilen arasındaki bağın sağlam olması seslendirilen esere de etki eder. Bundan dolayı da şef ile korist arasında iletişim çok sağlam olmalıdır. Koroya güven verilmeli ve birliktelik sağlanmalıdır. Motivasyonu yükseltmek ve grup içi iletişimi geliştirmek en temel amaçtır (Gözen, 2010, s. 33).

İş birliği alanında koşulsuz destek ve yüksek sorumluluk bilinciyle gerçekleştirilen koro eğitimi boyunca bireyler müzik alanındaki yaşantılarına yeni başarılar ekleyerek koroyu oluşturan tüm üyelerin gelişimlerine olumlu katkı sağlarlar (Değer, 2012, s. 31). Meydana gelen enerjinin kaynağı koro eserlerinin ortak icrası sırasında katılımcıların düşünce birliğinde bulunmaları ve ortak paydada buluşmalarıdır. Topluma etki eden bu üretme, çalışma ve başarı, işte bu enerjiden kaynaklanmaktadır (Gökçe, 2010, s. 12).

Okuyabilen bir koro 1) daha fazla müzik öğrenir, 2) müziği hızlı ve tam öğrenir, 3) öğrendiklerini daha büyük müzikal duyarlılık ile sergiler (Munn, 1990, s. 6,18). Koro provalarında yapılan ısınmalar koristlerin sesini provaya hazırlamak için gerçekleştirilen bir rutinmiş gibi düşünülmemeli, koro üyelerinin işitsel becerilerini, koronun kontrolünü ve enerjisini geliştirmek için de kullanılmalıdır (Carrington, 2003, s. 102-103).

Başarılı koro yöneticileri genellikle hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olan belirli nitelikler sergiler. Bu nitelikler üç genel kategoride toplanabilir: kişisel özellikler, müzik

bilgileri ve beceriler ve de etkili öğretim teknikleridir (Lawrence, 1989, s. 36-39). Müziksel davranışlar kazandırmak için katılımcıların ortak paylaşımlarda bulunabileceği toplu ses eğitimi çalışmaları gerekir. Bu çalışmalarda seslerini etkili ve güzel kullandıkları ve koronun tümüyle seslerini bütünleştirdikleri hem eğitsel hem de sanatsal hedeflere yönelik çalışmalar yapılır (Çevik, 2015, s. 50).

Bireysel performanstan çok grup başarısına bağlı olan koro derslerinde tüm katılımcılar elde edilen kazanımın sadece kendilerine ait olmadığını, koroyu oluşturan tüm üyelerin ortak katılımıyla başarı elde ettiklerini bilirler. Üyelerin ortak iş yapmayı istedikleri, iş birliğine destek oldukları, koro başarısını ön planda tuttukları ve aynı sorumluluğu üstlendikleri bir çalışma ortamında koro çalışmaları gerçekleştirilir (Kaya, 2011, s. 56). Grup çalışmalarında çoksesli uygulamalar seslendirerek işlenen koro dersi, yapısı gereği işbirlikli öğrenmeye uygundur. Geleneksel uygulamalarda olduğu gibi bireysel çalışmalara yönelik bir model kullanılmaz. Farklı ses gruplarının bir araya gelmesiyle oluşturulan ve dinamik bir yapıya sahip olan toplu çalışma uygulamalarında çoksesli müziksel okuma alıştırmaları da kullanılmaktadır. Dolayısıyla koro dersi ve çoksesli müziksel okuma alıştırmaları birbirleriyle ilişkilidir ve işbirlikli öğrenmenin gerçekleştiği bir yapıya sahiptir (Gürpınar, 2014, s. 21).

Bireyler öz disiplinlerini geliştirirken bununla birlikte nitelikli geçirdikleri zaman süresince sorumluluk duygusunu kazanarak ve beden dilini de iyi kullanarak programlı bir şekilde, çağa ayak uydurmuş ve gelenek göreneklerini korumuş, çok yönlü ve boyutlu düşünme kabiliyeti kazanmış, örgütlenip örgütleyebilmiştir (Erol, 2013, s. 16). Koro elemanları tepkilerini belli bir yöne kanalize ederek, belli teknikleri öğrenerek ve öğrendiklerini bilinçli bir şekilde uygulayarak korodan istenen etkiyi kazanabilirler. Tekniklerin öğrenilmesi ve bunların etkili şekilde kullanılmasından daha çok koronun motivasyonu önemlidir (Sarıçiftçi, 2014, s. 41).

Koro eserinin dilinin yani söz cümlesinin yapısının doğruluğu, cümlenin anlamlı ve anlaşılır olması koronun seslendirdiği eseri yorumladığı süre boyunca entonasyonu, homojenliği, ritmik beraberlik ve müzikal dinamiklerinden daha önemli bir özelliktir (Alpuğan, 2010, s. 6). Müzik yapılan toplulukta insanlar birlikte şarkılar seslendirirler. Tınıyı oluşturmada tüm katılımcıların eşit miktarda sorumluluğu bulunmaktadır. Tek bir tını ve homojen bir ses elde edebilmek için çalışan korolardaki şarkı söyleme etkinliği bu sebeple bireysel şarkı söyleme etkinliğinden ayrı tutulmalıdır (Yağmur, 2015, s. 14).

Koro programının tüm yönleri mükemmel olmalıdır: ses eğitimi metodu ve teknikleri, müzikalite, ifade, cümleme, iletişim, tutku, seslendirilecek esere hazırlık, artistik şeflik, organizasyon, disiplin vs. Bir koronun önündeki tek engel şefdir ve şefin kendisini geliştirmesinin önünde hiçbir engel yoktur (Neuen D. , 2002, s. 2). Koro üyelerinin görsel ve işitsel farkındalığını geliştirmesinin iki önemli anahtarı vardır: birincisi müziksel işitme ve deşifre deneyimlerinin ödüllendirici olabilmesi ancak doğru zorluk derecesi seçilmesiyle gerçekleşir. Hedef ulaşılabilir olmalı, şarkıcılar işittikleri ve onu notaya çevirdikleri sesin doğruluğuyla başarıyı deneyimlemelidir. İkincisi ise müzikal işitme ve deşifre uygulamaları, en çok yinelenen bir modelle sunulduklarında etkilidir. Gelişim süresince rehberlik etmek çalışmanın bir parçasıdır (Decker & Kirk, 1995, s. 137-138).

Çoksesli koro eserleri şarkı söyleme müfredatının önemli bileşenleridir. Öğrencilere temel müziksel okuma yeteneklerini kazandırmak için tek sesli okuma alıştırmaları gerekli olduğu kadar çoksesli koro eserlerinin de seslendirilmesi gerekir. Bu sebeple müfredattaki koro eserlerinin doğru seslendirilmesine yönelik çoksesli alıştırmalar da kullanılmalıdır (Brinson & Demorest, 2014, s. 210). Her prova öğrenme, tartışma ve deneyim için forum niteliğinde olmalıdır. Koro şefi ve koristler ortak çabayla müzisyenliklerini ve yorumlama becerilerini birleştirirler. Sürecin her aşaması kolaydan zora doğru olmalıdır. Rutinden kaçınılmalı, yenilikçi ve öğretici olunmalıdır. Koro şefi koro üyelerini en üst düzey performansa ulaşma çabasıyla yönetmelidir. Çalışılan esere müzikolojik, edebi ve teknik olarak yaklaşmak prova sürecine hayat verir (Smith & Satalof, 2013, s. 9).

Koro şefleri ses eğitimcisi, dil bilimci, çalgıcı, şarkısı, aktör, dansçı, mimik uzmanı, sahne direktörü, lider, psikolog, sosyolog, diplomat, politikacı, kolaylaştırıcı, motive edici, bağış toplayıcı ve finansal planlamacı olarak koral yönetim sanatına yardımcı olan, koral güzelliği oluşturan bu etkileyici ve çeşitli etkenlerden yararlanmaktadır (Emmons & Chase , 2006, s. 4). Bir koronun yüzleşmesi gereken en temel soru her bir koristin bireyselliğine saygı göstererek grubun iyiliği için hep birlikte iş yapmaya nasıl ikna edileceğidir. Koro, insan sosyal yaşamının bir mikrokozmozudur. Ses, insanın kendini ifade edişinin en kişisel ve bireysel şeklidir (Quadros, 2012, s. 256).

Birçok koro şefi koronun iyi tınlaması için koro üyelerinin iyi bir müzikal işitme kabiliyetine sahip olmaları gerektiğini düşünmektedirler: koristlere ne kadar tiz ya da pes

söyledikleri anlatılırsa onların gerekli düzeltmeleri yapacakları düşünülmektedir. Oysaki asıl mesele iyi tınlamanın gelişmesi için müzikal anlayışın, ortak çalışmanın ve doğru ses tekniklerin kullanımının gerekliliğidir (Powell, 1991, s. 40-43). Bir koro yöneticisinin etkili motivasyonel tekniği öğrencilerinin kişisel ve müzikal gelişimlerine önem vermektir. Öğrenme süresince öğrencilerin cesaretlenmesi için bu tekniği hem sözel yorumlar hem de gözlemlenebilir eylemlerle destekleyebilirler (Stamer, 1999, s. 26-29).

Koro şarkıcılığı müzik dinlemekten sonra en fazla sayıda insanı meşgul eden müzikal aktivitedir. Bu kadar yaygın bir çekiciliğin anlaşılması kolaydır. Bir koro şarkıcısı pahalı bir enstrümana veya olağanüstü becerilere sahip olmadan hem müzikal tatmin elde edebilir hem de faydalı bir katkı sağlayabilir. Ortak çıkarları ve ortak zevk kaynağı olan istikrarlı bir gruba ait olmanın sosyal faydaları da önemlidir (Ternström, 1991, s. 128-143). Koro için seçilen tüm materyallerin temel müzisyenlik becerilerini geliştirmesi gerekir. Müfredat içindeki materyal bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa doğru sıralanmalı ve müzikal olarak sezgisel bir şekilde sunulmalıdır. Müfredat koral müzisyenlik becerilerini hızlıca geliştirmelidir. Müziksel okuma alışkanlığı konser hazırlıklarından veya müzik yapımından ayrı tutulmamalıdır. Müfredat geniş bir deneyim yelpazesi ile tanıtılmalı ve müzik literatürünün en iyileri kullanılmalıdır (Bowyer, 2015, s. 69-71).

Büyük bir koro oluşturmanın zorluğu sonsuzdur. Çözümler için sürekli mücadele edemiyoruz ancak ilerlemenin temeli kendi enerjisel potansiyelimizde yatıyor. Enerji tüm yaşamın temeli ve ses yaşayan bir çalgıdır. Bu nedenle hem düşüncede hem de eylemde enerji güzel şarkı söylemek için gereklidir. Bundan dolayı tavırdan organizasyona, tondan ifadeye kadar her şey pozitif enerjiye dayandırılmalıdır. Bu enerjinin tüm yönleri için ana motivasyon kaynağı koronun yöneticisidir, şarkıcılar ise yöneticilerin birer yansımasıdır. Koro yöneticisi notayı ve öğretme kavramlarını her şarkıcı için hayata geçiren jeneratör gibi olmalıdır (Neuen D. L., 1988, s. 42-45). Çocukların müziksel okuma becerilerinin gelişmesi için koro provalarından önce yapılan ısınmalar çok önemlidir. İşitsel, görsel ve bedensel işaretler (Curwen el işaretleri ve tahtada yazılan ton merdiveni gibi) eşliğinde majör ve minör diziler ve aralıklar sıklıkla seslendirilmelidir. Ayrıca bu teknikler kullanılarak kanonlar da söylenmelidir. Teorik bilgiler öğretilirken bununla birlikte koro eserlerinden cümleler ve bölümler notayla okunmalıdır. Zor melodik kalıplar ayrıca çalıştırılıp daha sonra sözler ve el işaretleriyle seslendirilebilir ve nihayetinde eserin son hali oluşturulabilir (Chivington, 1998, s. 25-28).

2.1.8. Kontrpuan

Ezgiye karşı bağımsızca yürütülen birden fazla karşı ezgiyi tanımlamak için Latince “nokta noktaya karşı” anlamına gelmekte olan “kontrpuan” ya da “kontrapunktus kullanılır” (Aktüze, 2010, s. 325).

Önemi genellikle anlaşılmasa da kontrpuanın temel özelliği farklı ses gruplarının ritmik açıdan bağımsız olmalarıdır (Apel, 1950, s. 189). Kontrpuanda seslerin birbirini taklit ettiği müzikal bir doku fikri Orta Çağ ve Rönesans döneminin kutsal ve din dışı müziğinin ayırt edici özelliği haline geldi ve belki de en çok dönemin sonundaki Palestrina'nın koro müziğinde ve İngiliz enstrümantal müziklerinde görüldü (Burrows & Wiffen, 2005, s. 51).

Birçok müzik döneminde etkinliğini sürdüren ve temel armonideki ses yönetimi ilkelerinde belirleyici rol oynayan yatay çoksesli yapı, eşzamanlı olarak yürüyen ve melodilerin hatlar halinde sergilendiği, polifonik dokunun içerisinde geleneksel olarak düzenlendiği bir oluşumdur (Altay, 2011, s. 7). Armoninin tersine, yani dikey melodik birleşimlerin analizi yerine kontrpuan: melodiye karşı başka bir melodinin, notaya karşı başka bir notanın ya da noktaya karşı bir başka noktanın gelmesidir (Dupre, 2004, s. 3).

“Punctus contra punctum” diye ifade edilen ve noktaya karşı nokta demek olan kontrpuan, dokuzuncu asırda Batı’da tek sesli müzikten çoksesliye geçiş sırasında gelişmiş ve on birinci asırdan itibaren sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır (Öztuna, 2000, s. 202-203). Birden fazla ezgi çizgisini birleştirirken teknik ve estetik koşullara göre hareket edilir. Her iki boyutta da çok seslendirme yapılabilen ve verilen bir ezginin yani “Cantus Firmus” un, batı müziği sistemindeki uyumluluk ve uyumsuzluk kuralları da göz önünde bulundurularak, simetri ve iz düşüm hesaplarının yapılması sonucunda dönüşüme uğramasıdır (Sever, 2016, s. 36).

Tonal armoni, Rönesans döneminin büyük polifonik modal geleneğinden yavaşça gelişmiştir (1430’dan 1600’e kadar). Rönesans geleneğinde, sırayla Orta Çağ’da geliştirilmeye başlanan kontrpuanın kurallarının uygulanması, belirli yinelenen ve tanınabilir akor kombinasyonları ile sonuçlandı ve bunun dışında kalan tonal uyum normları yavaş yavaş birleşti. Tonal armoni kontrpuandan geliştirildi (Kostka, Payne, & Almen, 2013, s. 95). Kontrpuan müzik, ton ve ritim birliğidir ve bu yüzden de doğal olarak kulak ve duygu eğitiminin devamıdır. Ses, müziksel okuma ve gerçek yaratıcı

çalışma için ön koşuldur. Armoni ve kontrpuan tonal ve ritmik çalışmalar için gerekli olduğundan tonal düşünme ve müziksel işitme eğitimi bu konuların çalışılmasından önce tamamlanmalı veya bu konulara destek olmalıdır (Archin, 2007, s. iii).

2.1.8.1. Ritmik Yapının Kuruluşu

Bir ezgiye karşı başka ezgiler oluştururken:

- Bir notaya karşı başka bir nota kullanabilir,
- Yarı değerinde iki nota kullanabilir,
- Dört nota kullanabilir,
- Senkoplu iki nota kullanabilir,
- Farklı değerlerde nota kullanabiliriz

Farklı değerlerde nota kullanılarak oluşturulan karma kontrapunt yukarıdaki ilk dört çeşidin birleşimi olarak kullanılmaktadır. (Tutu, s. 4).

2.1.8.2. Ezgisel Yapının Kuruluşu

Koronun seslendirdiği ezgiye bir bas partisinin eklenmesiyle oluşturulan ilkel iki sesli müzik önceleri bas partisinin karar sesle eşlik etmesiyle (bordonus), daha sonraları da üçlü, dörtlü ve beşli aralıklar kullanılarak gerçekleştirilen paralel hareketle (paralel organum) ve sonra da üç sesli majör veya minör akorların kök ve çevrim hallerinin seslendirilmesiyle (fauxbourdon) gelişmiştir. 12. yüzyıldan itibaren koro müziğinde iki partili seslendirme çalışmaları (discantus) geliştikçe kontrapuntun temeli sağlamlaştırılmıştır (Köse Y. , 2012, s. 1).

Verilen bir ezgiye karşı oluşturulacak diğer karşıt partilerde büyük altılı, artık veya eksik aralıklar ve de oktavdan daha büyük atlamalar kullanılmamalıdır. Aynı yöne doğru iki atlamalı aralık (büyük üçlü aralıktan sonra küçük üçlü, küçük üçlü aralıktan sonra büyük üçlü, tam dörtlü aralıktan sonra küçük veya büyük üçlü, sadece bas partisine özel olarak da tam dörtlü aralıktan sonra tam beşli aralık kullanılabilir) sıklıkla kullanılmamak kaydıyla yer alabilir ancak hemen sonra ters yöne hareket edilmelidir. Ardışık hareket eden bir melodide benzer yönde atlayıştan kaçınmalıdır. Ezginin notaları bulunurken birlik, ikilik, dörtlük ve gecikme veya geçit koşuluyla sekizlik notalar kullanılabilir. Bir figür iki defadan fazla tekrar edilmemelidir. Ezgiye esneklik ve yumuşaklık kazandırmak için bağlı notalar kullanılabilir (Tutu, s. 1-8).

Mükemmel bir ezgi yaratabilmek için küçük ve büyük ikili veya üçlü, tam dörtlü veya beşli, küçük altılı veya oktav aralık hareketleri kullanılmalıdır. Büyük altılı aralıklar, kromatik hareketler ve eksiltilmiş veya arttırılmış hareketler yasaktır. Ayrıca kırılmış olsa bile melodili arpej kullanılmamalıdır. Oktav aralıktan sonra aynı yöne hareket yerine ters yöne hareket tercih edilmelidir. Ölçülerin bitişinde veya başlangıcında atlama yapılmamalıdır. Bir melodinin ilk ve son notaları arasındaki aralık artık dörtlüden oluşmamalıdır. Bu durum melodinin ilk veya son notasından birisinin armoni notası olarak kullanılması durumunda geçerli değildir. Aralıklı hareketlerde iki defada yedili veya dokuzlu aralık oluşturmaktan uzak durulmalıdır. Yeden ses her zaman kök sese çözülmeyebilir. Her türlü ritmik yapıda tekrar eden ezgisel aralıklardan kaçınılmalıdır. Bu durum marş yürüyüşlerinde de geçerlidir. Arka arkaya tekrar eden aynı notalar kullanılmamalıdır (Dupre, 2004, s. 6-7).

2.1.8.3. Armonik Yapının Kuruluşu

Polifoninin yaygın olarak kullanılmaya başlandığı 15. ve 16. yüzyılda tonalite kavramı sistemleştirilmiş ve kontrpuanın teknik anlamda gelişmesine olanak sağlanmıştır... Bir melodiye karşı başka melodiler yazma sanatında asıl melodi (Cantus Firmus) hiçbir zaman değiştirilemez. Her iki partinin aynı anda başlayan hareketi: aynı yönde, ters yönde veya eğri hareketle sürdürülür. Bu hareketlere eşlik eden gamlar majör veya minör tonlardan elde edilebileceği gibi doryen, frigyen vb. modal gamlar kullanılarak da yapılabilir. Melodik hareket sırasında tonalitenin ilk sesinden veya beşlisinden yararlanır. İlerleyiş mümkün oldukça ikili, üçlü, dörtlü ve tam beşli aralıklarla yapılır. Asıl melodiyle karşıtının aynı anda tınlamasıyla elde edilen çokseslilik, armonik aralıkların ve akorların kurallar içerisinde birbirlerine bağlanmasıyla elde edilir (Köse Y. , 2012, s. 2-7).

2.1.8.4. İki, Üç ve Dört partili Kontrpuan

İki sesli kontrpuanda esas melodi birlik nota ile verilmişse karşı melodi de birlik nota ile verilir. Esas melodiye müdahale edilmezken karşı melodide arpej bulundurulmaz. Melodi oluşturulurken bitiş notasının birinci derece ile aynı olmasına dikkat edilmelidir. Bitişten bir önceki ölçüde ya kadans akoru ya da yedinci sesi içinde barındıran bir akor kullanılmalıdır. Çoğunlukla yanaşık hareketler tercih edilmelidir. Partilerin ses sınırlarını aşmamak kaydıyla aynı yönde uzun süre hareket eden melodiler kullanılabilir. Melodik yapı oluşturulurken baştaki ve sondaki sesin ünison olması gerekir. Baştaki ölçüde

mükemmel kadans oluşturmak önemlidir. Melodiler oluşturulurken esas melodi yukarıdaysa başlangıçta mutlaka ünison kullanılmalıdır (Dupre, 2004, s. 12-13).

İki partili kontrapunt hazırlarken ikinci ezgi için uyumlu (birli, sekizli, tam beşli, üçlü ve altılı) aralıklar kullanılmalıdır. Her aralığı bir akora aitmiş gibi düşünerek kullanılmalı: uyumsuz aralıklar (ikili, yedili, tam dördü, artık ve eksik) geçit ve gecikme notaları olarak kullanılmalıdır. Birbirini takip eden beşli ve sekizli aralıklar kullanılmaz (bu durum sadece kadanstaki partilerden birinin ardışık ilerlemesi koşulunda geçerli değildir). Birli, beşli ve sekizli aralıklarla ters hareket edilebilmektedir. Arka arkaya üç kereden fazla paralel üçlü ve altılı aralıklarla atlanmamalıdır. Üç tam ton etkisi yaratacağından arka arkaya iki büyük üçlü ve iki küçük altılı aralık kullanılmamalıdır... İki partili kontrapunt çalışmasında birbirlerinden farklı ritmik yapıyla ters hareket eden bağımsız ezgiler kullanılır. Kadans sırasında altta kalan parti bitişik hareket sonunda gelinen tonikle biterse üstteki parti de tonikle bitirilir... Üç partili kontrapuntta akorları doğru şekilde kullanmak önem taşır. Bu bağlamda kök ve birinci çevrim akorlar tercih edilmelidir... Dört partili kontrapunt teknik olarak iki ve üç partili kontrapunttaki kuralları göz önünde bulundurarak oluşturulur (Tutu, s. 9,18,20,39,93).

İki partili kontrapuntta her ne kadar da akor oluşturulmazsa da meydana gelen armonik aralık sanki bir akoru oluşturan seslermiş gibi düşünülür. Çalışmanın başında ana melodi için tam uyumlu (birli, beşli veya sekizli) aralıklar kullanılırken karşıt parti üstte kalırsa başlangıç aralığı sadece birli veya sekizli aralıktan seçilmelidir. Armonik aralıklar oluşturulurken uyumsuz aralıklar kullanılmamalıdır... Ana ezgiye karşı iki farklı karşıt tema varsa bu üç partili kontrapunttur. Bu yapıda kök ve çevrim akorlar kullanılırken yedinci derecenin kök akoru tercih edilmez. Yapısı gereği eksik beşli aralık içerdiğinden bu akor sadece birinci çevrim halinde kullanılır. İkinci çevrim akorların tamamı sıkı kontrapunt düzenine uygun değildir. Genellikle her ölçüde tek bir akor kullanılırken sondan bir önceki ölçüde özel olarak iki akor tercihinin izin verilebilir. Gerek görüldüğünde akorun beşlisi yerine kök sesi ya da üçlüsü katlanarak kullanılabilir (yeden ses hariç) ... Ana ezgiye karşı üç farklı karşıt ezgi kullanılırsa buna dört partili kontrapunt denir. Bu yapıda ana melodi birlik notayla verilirken ona karşıt iki melodi de birlik notayla yazılmalı, ancak üçüncü karşıt ezgi bir notaya karşı iki, üç, dört notayla veya senkoplu ya da karma şekilde yazılmalıdır (Köse Y. , 2012, s. 8,54,86).

2.1.8.5. Serbest Kontrapuan

Sade ve basit armonik aralıklarla belli başlı akorların kullanılmasıyla oluşturulan ve sınırlı armoni kaynaklarına dayanarak elde edilen sıkı kontrapuntun aksine serbest kontrapuntta: bir notaya karşı tüm nota değerleri, simetrik motif ve figürler, tüm yedili akorlar, modülasyonlar kullanılabilir (Tutu, s. 104).

Armoni öncesi, öğrenci işi veya eski kontrapunt olarak da anılan sıkı kontrapunt genel yapıyı anlatmakta temel oluştururken, serbest kontrapunt armoni ile neredeyse aynı kuralları paylaşır. Bu kurallar çerçevesinde uyumlu ya da uyumsuz olduğuna bakılmaksızın bütün akorlar bağımsız bir şekilde kullanılabilir (Köse Y. , 2012, s. 112).

2.1.8.6. Kontrpuanda Kanonik Taklit

Eserlerin hangi kurallarla seslendirileceği, nelere dikkat edilmesi gerektiği önceleri kanonlarla belirtilirdi. İmitasyonlu eserlerin 13. yüzyıldan itibaren yazıldığını ve bunların ilk örneklerine kanon dendiğini biliyoruz. Sonraki yüzyıllarda kanon kelimesi yerine caccia (av) ve fuga (kaçış) kelimeleri kullanıldı. 16. yüzyıla gelindiğinde kanon en gelişmiş yapısına büründü. Herhangi bir aralıktan başlanarak kanon yapılabileceği gibi sıklıkla birli, sekizli, beşli ve dörtlü aralıklarda kanon sergilenir (Merkel, 1930, s. 160).

Kanonik taklit bir ezginin karşıt partilerce herhangi bir aralıkla farklı zamanlarda duyurulmasıdır. Bu taklit düzenli (karşıt partilerin birinde ritmik ve melodik yapı aynen taklit ediliyorsa) veya düzensiz (karşıt partilerde ritmik ve melodik yapı ters yönde taklit ediliyorsa) yapılabilir (Tutu, s. 93).

Bir ezgi başka bir parti veya partiler tarafından taklit edilirken uyulması gereken kurala kanon denir. Kanonda en çok benzer hareketli ve düzenli imitasyon kullanılır. 13. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanan öncü ezgiyi diğer partilerin taklit etmeleri prensibine dayanan kanon biçimi kendi içinde bitişi belli olan, bitişi belli olmayan veya yatay ters çevirmeli olarak gruplara ayrılır. Partisyon açısından açık (partiler ayrı portelerde yazılır) veya kapalı (partiler tek portede yazılır) olarak yapılandırılan kanon özellikle çoksesli eğitime yeni başlayan çocuklarla seslendirilir (Köse Y. , 2012, s. 138).

2.1.8.7. Füg

Tek başına duyulan bir temanın belli kurallar çerçevesinde imitasyonla genişletilip geliştirildikten sonra kontrapunt yapıyla yazılmasına füg denir. Türkçedeki

kaçmak kelimesiyle eş anlamlı olan füğ, 18. yüzyılın başlarına dek sırasıyla Canzone, Fantasia, Capriccio ve Ricercare gibi çoksesli eserlerin hazırladığı temelin üzerine geliştirilmiştir. Ricercare’ de birden fazla tema işlenirken füğ çoğu kez tek bir tema ile bütünlüğü sağlamaktadır. Johann Sebastian Bach’ın ellerinde en gelişmiş yapıya ulaşan füğde tema (dux) özelliği gereği tonun kök ya da beşli sesi ile başlayıp belirli bir tonalite dışına çıkmadan melodik ve ritmik olarak kendine özgü yapısı içinde bir bütündür. Melodik çizgisini tamamlayan tema yerini üst beşli veya dörtlüye (dominanta) aktarılmasıyla cevaba (comes) bırakır (Merkel, 1930, s. 175-177).

2.1.8.8. İmitasyon

Konu ve cevaptan oluşan ve bir partideki ezginin diğer parti tarafından taklit edilmesini sağlayan bu yapı düzenli (aralıkları korunarak ve modülasyon yaparak) veya düzensiz (küçük değişikliklerle ve aynı tonda kalarak) şekilde oluşturulabilir. İmitasyonlar benzer hareketle (oktavdan, ünisonan, tam beşli, tam dörtlü, ikili, üçlü, altılı ve yedili aralıklarla aşağıdan veya yukarıdan) olabileceği gibi dikey ters çevirme (aynadan dikey yansıtma), yatay ters çevirme (aynadan yatay yansıtma), süreleri bir kat büyütme veya süreleri bir kat küçültme yöntemi kullanılarak da yapılabilir (Köse Y. , 2012, s. 127-138).

“Antesedan” yani öncü olarak tekrar edilen bölümün ardından “konkesan” yani önemli bölüm gelir. Bölümler sıkı imitasyonla yani birebir tekrar edilen şekilde veya düzensiz, gevşek yapıda ve değişik aralıklar kullanılarak da oluşturulabilir. Verilen tonun devam ettirilmesi için düzensiz imitasyonlar daha uygundur. Birbirlerini gölge gibi takip eden imitasyonlar benzer, ters veya geri hareketle veya süre değerleri büyütülüp küçültülerek kullanılabilir. Hatta bu seçenekler bir arada da kullanılabilirler (Dupre, 2004, s. 53-55).

2.1.9. Dikey Çokseslilik (Homofonal): Armoni

Kanıtlar armoninin milattan sonra 9. yüzyıldan önce kullanıldığını göstermektedir. Birden fazla sesin kaynaşmasından oluşan armoni ortaya çıkmadan önce ritim ve melodi gelişimlerini yüzlerce yıl boyunca sürdürmüştür (Karolyi, 1995, s. 66). Sistem olarak armoninin aydınlığa kavuştuğu dönem Barok Dönemin sonudur. Analizi yapılan gam ve akorların kurallara uygun olarak sınıflanıp kullanılması ile çeşitli etkiler elde edilebileceği düşünülmüştür (Selanik, 1996, s. 68).

Uyum kelimesi anlam olarak Yunanca “harmonia” dan gelmektedir. Birden fazla sesin aynı anda duyulması ve kaynaşmasından armoni meydana gelir (Feridunoğlu, 2004, s. 51). Armoni dikey çoksesliliğin akorlar ile oluşturulmasıdır. Birbirine bağlanan akorlardan oluşan bir bilimdir (Bakihanova, 2003, s. 5). Uyum içerisindeki seslerin bağlantısı sonucu ortaya çıkan akor dizisine armoni denir (Elhankızı, 2012, s. 9). İyi bir armoni bilgisi ile müzikal altyapı desteklenebilir. Doğru bir analiz yapmak için bu gerekir. Eserin müzikal analizini yapmadan yorumlayabilmek ve çalabilmek mümkün değildir (Çelebioğlu, 2013, s. 6).

Armoni, akorların çalışılması ve birbirleriyle ilişkileriyle ilgilidir. Armonik uygulama anlayışı, müzik dilinin anlaşılması için esastır (Nettles, 1987, s. 1). Ses uyumu elde edebilmek için farklı seslerin aynı anda kullanılması gerekir. Bu müzik dalı akorları ve onların kurulumunu, yürüyüşlerini, birbirleri arasındaki ilişkileri inceler (Karaca, 2011, s. 3).

Armoni notaların kombinasyonunun bir sonucudur ve seslendirildiğinde akoru oluşturdukları söylenir. Bazı akorlar uyumsuzken bazıları uyumlu ve ahenklidir. Armoni, gerginliğin çözümü olarak kabul edilebilir (Burrows & Wiffen, 2005, s. 20). Armoni genel olarak herhangi bir eşzamanlı ses kombinasyonu ile ya da akor ile eş anlamlıdır... Dolayısıyla armoni bir müzikal birleşimin dikey yapısını gösterirken kontrpuan yatay yapısını işaret eder (Apel, 1950, s. 322).

Armoni çalışması aralık konusu ile başlar çünkü iki farklı tonun ilişkilerini belirlemenin bir yöntemi olmalıdır. Aralık iki ton arasındaki perde farkıdır, birlikte seslendirilmeleri ve armonik bir ilişki içinde olmaları veya art arda melodik olarak kullanılmaları gibi ölçümlerdir (Foote & Spalding, 1905, s. 1).

Armoninin klasik sistemi, belli ton ve yarı ton düzenleriyle majör ve minör gamlara dayanmaktadır. Bu seçimden, sistemin tanımını yitirmeyeceği üç özellik takip edilir. Birincisi akor inşa yöntemi ile ilgilidir: ikincisi bu akorların birbirleriyle ve ortak ton merkezleriyle ilişkisi ve üçüncüsü de bu akor sistemi tarafından tespit edilen melodinin karakteridir (Dunwell, 1960, s. 15).

Seslerin süresel uzunluklarından kısa hareketler zinciri doğar. Müzikal eserin ritmik yapısını da bu kısa hareketler meydana getirir. Müzikal anlamda ifade edilen tiz ve pes sesler melodisini, müzikal dizinin içinden gelen birden fazla sesin çoksesli duyulması

ise armonisini oluşturur (Koray, 1956, s. 6). Armoni demokratiklik ve çağdaşlık özelliklerini müziğe kazandıran temel öğedir. Çoksesliliğin çıkış noktası olarak kabul edilen ve batı müziği eğitiminde çok önemli bir yere sahip olan bu müzik bilimi profesyonel eğitimde çokseslilik eğitiminde ulaşılması amaçlanan hedeflerden en önemlisine yani çokseslilik eğitimine katkı sağlar (Bağcı, 2009, s. 23).

Armonide kullanılan yöntemin teknik açıdan açıklamasının yazılı olarak yayınlanması ilk kez 1722 yılında Rameau tarafından yapılmış olmasına karşın, Rönesans ve Barok dönemden itibaren, yatay çok seslendirme yapısına sahip kontrapunta karşılık aynı anda işitilen seslerin dikey ilişkisini inceleyen armoni, kontrpuanla kimi zaman yan yana, kimi zaman da iç içe kullanılmıştır (Cangal, 2012, s. 13).

2.1.9.1. Dizi ve Tonalite Bilgisi

Diziler yükseklik derecelerine göre sıralanmış seslerden yani perdelerden oluşur. Tam ve yarım perdelerin yerleşim biçimine göre oluşturulan dizilerden de bir tonalite elde edilir (Cangal, 2012, s. 18,23). Tonal müzikte birbirinden farklı şekilde oluşturulmuş dört farklı tetrakord (dört ardışık ses) arasından ikisi (bazen aynı tetrakord iki kez kullanılmasıyla) arka arkaya yerleştirilerek diziler elde edilir. Majör, phrigian, minör ve armonik tetrakordlar yerleştirilme biçimlerine göre majör, doğal minör, armonik minör ve melodik minör dizilerini oluştururlar (Yavuzoğlu, 2017, s. 63-65). Dizinin üçüncü ve altıncı derecelerindeki sesler o dizinin özelliğini belirler... Dizinin ilk sesi aynı zamanda tonun ismini belirler (Tutu, s. 5-6).

2.1.9.2. Aralık Bilgisi

Birbiri arasında incelik-kalınlık farkı bulunan ve iki sestem oluşan alana aralık denir. Aralıklar ardışık (melodik) sıralanabileceği gibi aynı anda da (armonik) seslendirilebilirler. Melodik aralıkları oluşturan iki ses kalından inceye doğru sıralanırsa üst aralık, inceden kalına doğru sıralanırsa alt aralık denir. Aralıkların doğru tanımlanabilmesi için 1- önce adlandırma yapılır. Yani ilk sestem son sese kadar sayıldığında hangi sayı elde edilirse aralık o sayı ile adlandırılmalıdır. Adlandırma işlemi doğru yapıldıktan sonra 2- ölçme işlemi yapılır. Aralıklar perde hesaplamasıyla ölçülürler. En küçük doğal ses yarım perdedir. Bütün aralıklar yarım ve tam perdelerle ölçülür. 3- Nitelendirme işlemi aralığın küçük-büyük, artık-eksik veya tam kelimeleri kullanılarak yapılmalıdır. Gerek görüldüğünde sesleri yarım veya tam perde inceltip

kalınlaştırmak için beş çeşit değiştireç kullanılır. Bunlar: diyez (#), çift diyez (x), bemol (b), çift bemol (bb) ve naturel (♮) işaretleridir (Sun & Munzur, 2011, s. 1-8).

Sesleri ve isimleri farklı (diyatonik), sesleri aynı isimleri farklı (anarmonik), sesleri farklı isimleri aynı (kromatik) aralıklar birbirlerine yarım ve tam perde mesafedeki iki aralığı tanımlamakta kullanılır (Tutu, s. 1-2).

Müziğin grameri olan armoni eğitimi aralık konusuyla başlar. Çünkü farklı tonların ilişkilerini belirlemek gerekir. Aralık, melodik veya armonik iki ton arasındaki farkın ölçülmesidir. İyi eğitimli müzisyenler dikkatli bir şekilde aralık çalışarak akıl, göz ve kulak arasındaki iş birliğini geliştirebilirler. Her aralığın genel ve özel olmak üzere iki adı vardır. Bir aralık üçlü, dördü, beşli gibi ya da büyük üçlü, tam dördü veya eksik beşli gibi adlandırılabilir. Aralıklar her zaman kalından inceye doğru sıralanır. Bu sıralama süresince Latin harfleri kullanılır (A-B-C-D-E-F-G) ve dizek üzerindeki satır ve boşluklar sayılarak hesaplanır. Örneğin C-E aralığı her zaman üçlü aralıktır (Foote & Spalding, 1905, s. 1).

2.1.9.3. Akor Bilgisi

İlk kez 17. yüzyılda “anlaşma” anlamında kullanılan ve “accord” kelimesinden Türkçeye uyarlanan akor kelimesi daha sonraları “uyuşumlu ses kümesi” anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Akorlar majör, minör, eksik, artık şeklinde seslendirilebilirler... Dizi sesleri üzerine kurulan akorlar dizinin majör veya minör olmasına göre farklı sıralamada ve türlerde oluşurlar... Temel müzik ve armoni kuramı esasen sesin doğuşkanlarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. İyi akort edilmiş bir piyanoda uzatma pedalı basılı tutularak çalınan do sesi bir süre sonra bazı seslerin doğmasına imkân verir. Aslında buradan da anlaşılacağı üzere bir ses, başka seslerin birleşiminden oluşmaktadır. Akorlar kök halde (kök ses üzerine üçlü, beşli, yedili vb. aralıklarla yerleştirilmiş sesler) seslendirilebileceği gibi çevrilerek de (kök sesin yer değiştirmesiyle) seslendirilebilirler (Acim & Sağer , 2014, s. 19-23).

Kök halindeki bir akor, büyük veya küçük üçlü aralıklarla bir araya gelen en az üç sesin birleşiminden oluşur. Üç sesli akorlara “triad” denir ve kök ses üstüne üçlü ve beşli aralıklarla yerleştirilen seslerden oluşur. Dört sesli akorlara yedili akor denir ve triadların sonuna eklenen üçlü aralıktaki dördüncü bir sesle oluşturulur. Akorlar her

zaman kök sesleriyle tanımlanırlar ve birçok forma sahiptirler (Foote & Spalding, 1905, s. 18).

2.1.9.4. Klasik Armonide Akor Bağlılıları

Akorların birbirine “bağlanması” sırasında armonik ilke ve kurallar gözetilerek hareket edilir. Bu hareket ortak sesler üzerinden gerçekleştirilebileceği gibi (kök ve beşlisi üzerine kurulan veya kök ve dördlüsü üzerine kurulan akorlar) ortak olmayan sesler üzerinden de (dördlüsü ve beşlisi üzerine kurulan akorlar) gerçekleştirilebilir. Burada bilinmesi gereken, akor bağlantıları sırasında bazı özelliklere dikkat etmektir: ortak sesi olmayan akorlar birbirlerine bağlanırken paralel beşli ve sekizli bağlantı hataları oluşabilir. Bu durumda partiler arasındaki hareket türleri iyi bilinmelidir (Cangal, 2012, s. 90-99).

2.1.9.5. Armoni Partilerinin Düzeni

Bas notası üstünde yer alan partilerin yazılı düzenleri ikiye ayrılır: bas partisinin üzerindeki partilerden üçü de en yakın mesafede yazılabilir (dar düzen) veya seyrek ve olabildiğince simetrik aralıklarla (geniş düzen) dizilebilirler. Düzen seçilirken melodik öncelik dikkate alınmalıdır (Tutu, s. 14). Üstteki üç sesin (Soprano, alto ve tenor) bir oktav aralık sınırları içinde kalması ve basın tenora yaklaşması durumunda dar pozisyon, üstteki üç sesin daha eşit dağıldığı ve bir oktavdan fazla mesafede yerleştirildiği durumdaysa geniş pozisyon kullanılır (Foote & Spalding, 1905, s. 20).

2.1.9.6. Barok Dönemde Armoni

Barok dönem: operanın yaratıldığı, orkestranın, keman ve piyano başta olmak üzere enstrümantal müziğin geliştirildiği bir dönemdir. Başlangıçta İtalya merkezli yeni yaklaşımların ve İtalyan müzisyenlerin etkisi büyüktü. Dönemin sonuna doğru kendine özgü ulusal tarzlar da söz sahibi oldular. “Barok” kelimesi mimarlık ve sanat adına aşığılayıcı bir terim olarak kullanılırken müzik adamlarının benimsemesiyle olumsuz etkilerini kaybetti. Bu dönem edebiyatta Shakespeare’den Cervantes’e, bilimde Newton’dan Galileo’ya çok büyük yaratıların sergilendiği bir zaman dilimiydi. Bu yaratıcılıktan müzik de etkilendi. 1590’dan itibaren Palestrina’nın öncülüğünde gelişen yeni müzikal stil, önceleri uygulanan karmaşık ve iç içe geçen parçaların (Rönesans döneminin polifonik eserleri) aksine, basit bir bas eşliğinin üstüne (sürekli bas) solo bir ses veya çalgının yerleştirilmesiyle elde ediliyordu. Bu yeni uygulama için Yunanca “tek

şarkı” anlamına gelen “monodi” terimi kullanıldı. Monodi, şarkıcıya melodik çizgiyi istediği gibi süsleme özgürlüğü getirdi (Burrows & Wiffen, 2005, s. 77).

Dolgun ve gösterişli bir ifadenin oluşmasını kolaylaştıran ve kontrpuanla homophone (homofon) yazının birlikte kullanılmasıyla elde edilen, süslemesi bol uzun cümle yapısının barok dönem eserlerinde kullanılmasıdır (Selanik, 1996, s. 68). Karşıtlık kelimesi barok döneme ait müzikal yapıyı anlatmakta tercih edeceğimiz ilk kelime olmalıdır... Bu karşıtlık eserin ritmik yapısında, ruhsal derinliğinde, ifadesinde ve dolgunluğa sahip sesinde görülür (İlyasoğlu , 1995, s. 26). Kilisenin tonal sisteminin yerini majör ve minör tonaliteye bırakmasıyla eş zamanda gelişen ve kontrpuanın yerini alan armoni 17. yüzyılın başlarından itibaren sekvens, napoliten ve sürekli bas gibi uygulamalarla zenginleşmiştir (Cangal, 2012, s. 280-281).

Ticaret merkezi olarak kabul edilen İtalya'nın Floransa ve Napoli gibi şehirlerinde 17. Yüzyılın ortalarına doğru opera binaları açıldı. Bu girişim saraylarda ve kiliselerde çalışan birçok sanatçının çalıştıkları yerden ayrılıp buralara gelmelerine sebep oldu. Yavaş yavaş kaybolan Resitatif söyleme, yerini ses sınırlarını zorlayan gösterişli aryalara bıraktı. Müziğin her alanında virtüözlük başladı. Tek melodinin eşliğinde oluşturulan çokseslilik (homofoni) 17. Yüzyılın başlarında metnin iyi anlaşılması için kullanılırken, ardışık olarak gelen yatay çoksesli ezgiler duyulmaya, geliştirilmeye başlandı. Johann Sebastian Bach'ın bestelediği füglerle zirveye çıkan bu yazım tekniği ile tonalite gelişti. Akorların birbirlerine bağlanma durumları belirginleşti. Seslerin birbirleriyle olan mesafeleri (aralıkları) ve oluşturulan dizilerle elde edilen majör-minör sistemler gelişti. Bu sayede ortaya evrensel bir müzik sistemi çıktı. İlerleyen yıllarda sonat, konçerto ve senfoninin gelişmesine öncülük eden süit sıkça yapılan baloların vazgeçilmezi oldu. Tokkata, füg, impromptu, gibi özgür arayışlar ve missa, motet, pasyon, koral ve oratoryo gibi dini inanışlara hitap eden yapıtlar geliştirildi (Kaygısız, 2009, s. 144-145).

2.1.9.7. Klasik Dönemde Armoni

Her çeşit armonik buluşların denendiği evrensel müzik akımları süresince eskiyenlerin yerine yeni akımlar gelecektir. Bununla birlikte daha çağdaş ve yeni akımların içerisinde de klasik müziğe ait renkleri bulmak mümkündür. Üçlü armoniyle eser besteleyen müzisyenlerin Bach döneminden başlayıp günümüze kadar gelen klasikleşmiş yapıyı bu yüzyıl başlarına kadar hangi dönüşümler yaparak eserlerine yansıttıkları ortadadır. En temel kuralları karşısına alan yeni yaklaşımlarda bile armonin

genel yapısı hissedilir çünkü müzik eğitiminin temeli bununla başlar (Levent, 1995, s. 5). Melodik yapının içeriğinde yaşanan bazı değişiklikler barok çağa göre 18. yüzyılın yeni müziğinin ayırt edici özelliğidir. Alışlageldik barok tekniğinde tema duyurulduktan sonra karşıtlıkları da çok katı olmayan şekillerde sürdürülmeye devam edilir. Aslında çeşitleme yapılırsa dahi temanın genel yapısı tanıdık. Ancak 18. yüzyılın sonlarına doğru bestecilerin bölüm içinde farklı bölmeler bünyesinde karşıt temalar yerleştirdiği görülür. Sürekli bir değişimin amaçlandığı ve müzikal bir fikrin hep değişime uğradığı bir durumdur bu... Eskisine göre netleşmiş bir armonik ritim ve daha ağır tempo kullanılmaktadır artık. Ancak tüm bu değişimlere rağmen akışkanlık daha fazladır (İlyasoğlu , 1995, s. 52).

Haydn, Mozart ve Beethoven gibi bestecilerin geliştirdiği yeni, daha basit, daha net, daha dengeli ve en üst düzeyde çağdaş sanatsal değerleri yansıtan klasik dönem, adeta o zamana kadarki tüm sanatsal gelişmeyi yansıtır özelliktedir. Bu dönem bestecileri Barok müziğin karmaşık polifonisi, kontrpuanı ve süslü melodilerine karşı tepki olarak basit bir melodiyi armonik bir eşlikle sunmayı amaçladılar. Estetik değerlerdeki bu kaymada aydınlanmanın ve insan ideallerinin rolü büyüktü. Endüstri devriminin ve kolonileşmenin gelişmesiyle, sanat tüketicisi olmaya istekli bir orta sınıf meydana geldi. Tam da bu zamanda, Napolyon savaşlarından mustarip Avrupa aristokrasileri, himayelerindeki müzisyenleri daha fazla destekleyemedi ve eski patronaj sistemi çökmeye başladı (Burrows & Wiffen, 2005, s. 127).

Dengeli ve tarafsız ifadeyle bütünleşmiş yapı sanatta klasisizm olarak anılmaktadır. Kuramcılık, klasisizmin bir diğer ifade edilmiş biçimidir. Barok dönemde aşırı süslü ve yatay ezgilerin birbirlerine karşıt olarak sergilendiği, uzun cümleleri olan müzikal ifade, klasik dönemde yerini daha sade, açık ve canlı bir ifadeye bıraktı. Armoniye dayalı yazım şekli yatay çoksesli yazım şeklinin yerini alırken artık ses partilerinden biri diğerlerine oranla daha belirgin hale getirilmişti (Selanik, 1996, s. 130). Modern orkestrasyonun iki büyük ustası Haydn ve Mozart'ın öncülüğünde, stil açısından değişen müzikal besteleme teknikleri öncülüğünde, polifoniğin yerine homofoniğin tercih edilmeye başlanmasıyla ve bestelenen eserlerin basılıp yaygınlaşmasıyla orkestranın yapısı güçlenmiştir (Karcılıoğlu, 2011, s. 5).

Klasik adı, eski Yunan ve Roma sanatındaki arınmışlığı, sadeliği anımsattığı için konmuştur. Armonik yönden tam bir mükemmelliğin elde edildiği ünlü bestecilerin

(Haydn, Mozart vb.) eserlerinde: sağlam bir yapı ve açık ifadeli cümlelerle yalın, dengeli bir temel bulunur. Sürekli bas yerini eksiksiz yazılmış ve tüm partilerden elde edilen akorlara bırakmıştır (Cangal, 2012, s. 289). Klasik dönem ya da aydınlanma dönemi boyunca insani sorunlara akılcı yaklaşımlarla çözümler üretildi. Batıl inançlar ve cehalet yerini edebiyata ve felsefeye bıraktı. Akıl yoluyla ve bilimsel çalışmalar üreterek sorunları çözmeye yoluna gidildi. Sanata düzen ve disiplin hâkim oldu. Hoşgörü ortamında müzisyenler yeni fikirlerini kısmen de olsa özgürce ifade etme imkânı bulabiliyorlardı. Bestecilerin üretici, orkestra şefi ve öğretmen olarak çalıştıkları malikaneler adeta bir müzik okulu haline dönüşmüştü. Çalgı ve çalgı müziğinin geliştirilmesi üzerine çalışmalar sergileyen ve usta çalgıcılarla bestecilerden oluşan Mannheim Okulu, sistemli ve yöntemli şekilde çalışarak senfoni ve senfonik konçerto biçimlerini yarattı. Bu dönemde bütün müzik biçimlerinin temelini oluşturan sonat biçimi, özelliği gereği halktan alınan şarkı ve danslara ait melodilerle, değişik ritim kalıplarıyla, ezgi merkezli armonik yapısıyla, eksen-çeken ilişkisine bağlı kalan akorlarıyla, gerilimi arttıran kromatik ve uyumsuz sesleriyle, ana ezgiye destek veren ayrıntılı eşlikleriyle ve daralıp genişleyen temalarıyla ön plandaydı (Kaygısız, 2009, s. 150-163).

2.1.9.8. Romantik Dönemde Armoni

Edebiyat, felsefe, sanat ve siyaset alanlarına egemen olan bir dünya görüşü olarak 19. yüzyılın başında Avrupa'da ortaya çıkan bu yapı özelliği gereği gerçekte var olmayan şeylere özlem duyulması temeline dayanır. Artık dar kalıplardan çıkılmış ve düşünceler özgürce ifade edilmeye başlanmıştır. Bu doğrultuda duyguları ön planda tutarak armonik yazı geliştirilmiş ve orkestrasyon üzerine yoğun araştırmalar yapılmıştır. Bu dönemde piyano müziğinde sınırsız bir çeşitlilik kullanılırken eserlerde ilk kez büyük ve arpejli akorlar duyulmaya başlanmıştır. Kromatik geçişler, uyumsuz akorların çözülmeden seslendirilmesi ve hatta uzak tonalitelere yolculuklar ilk kez bu dönemde denenmiştir. Bagatel, impromptu, vals, mazurka gibi bu döneme özgü müzikal yaklaşımlar bestecilerin özel ilgi alanı haline gelmiştir. Bu dönemde kendi ülkesinin ulusal efsanelerini veya danslarını konu etme isteği (ulusalcılık) özellikle uluslararası çapta besteci yetiştirememiş olan ülkelerde daha çok yankı bulmuştur. Ayrıca en kısıktan en yükseğe kadar tüm gürlük olanakları orkestralarda uygulanırken senfonik şiirin gelişmesine önderlik eden büyük çaplı orkestraların da gelişmesi hızlanmıştır (Cangal, 2012, s. 293-296).

Akılcılığı reddeden ve gerçeğin kaynağını duygular olarak gören romantik dönemde kurumlara güvensizlik artınca toplumdan uzaklaşma ve içe kapanma düşüncesi gelişti. Akılla açıklaması mümkün olmayan durumlar yüzünden (savaş, despotizm, şiddet gibi) sanatçılar hissettiklerini eserlerine yansıtmaya başladılar. Barıştan, özgürlükten ve eşitlikten yana olmayanlara karşı gelerek düşüncelerini müzikte birleştirdiler: tıpkı ses ve şiirin birleşiminden ortaya çıkan senfonik şiir gibi. Bireyin içe dönük ifadesindeki gibi ülkeler de kendi uluslarını yüceltecek müzikler yapma isteğiyle yola çıktılar ve ulusalcılık akımı tüm Avrupa'da yankı buldu (Kaygısız, 2009, s. 179-190).

Önceleri sanat ve edebiyatta, daha sonra da müzikte ortaya çıkan romantik hareketi benimseyen müzisyenler, klasik düzeni reddederek özgünlüğü seçtiler ve duygusal ya da içgüdüsel olanı överek ilham almak için doğaya baktılar. Aşırı uçlara sahip olan bu dönemde besteciler yalnızca geçmişe bakmakla kalmayıp klasik düzenden uzaklaşarak yeni ve cesur bir armonik dil ve biçimle denemeler yapıyorlardı... Klasik müzikteki uluslararası stillerin ve formların aksine 19. Yüzyıldan itibaren modern ulusal devletler ortaya çıktıkça birçok besteci için müzik, ulusal kimliklerini ortaya koyan bir araç olarak kullanıldı. Her ne kadar bu dönemdeki bazı besteciler milliyetçi olmasalar da besteledikleri müzikler yine de ülkelerini veya milliyetlerini yansıtıyordu. Müzik, dil ve edebiyatla birlikte özlemlerini ifade etmenin bir aracı oldu. (Burrows & Wiffen, 2005, s. 167,273).

2.1.9.9. Çağdaş Müzikte Armoni

Özellikle iletişim organlarının geliştirilmesi sayesinde dünyanın her yerinde müzikal gelişmelerden haberdar olmak mümkündür. Bu teknolojik gelişmeler kendine müzik alanında da yer bulmuş, eser içinde birden çok tonalite kullanarak: hatta tonaliteden tamamen uzaklaşıp on iki ton sistemini merkeze alarak, farklı ölçü ve ritim kalıpları eşliğinde önceki kalıplara uymayan yeni formlarla hazırlanan özgün bir müzik elde edilmiştir. İlk olarak resimde başlayan izlenimcilik (empresyonizm) hareketi müziğe de sıçradı ve her şeyin hareket halinde olduğu kararsızlık anı ifade edilmeye başlandı. Debussy ile başlayan bu ifade şekli gergin akorların en sonda çözülme alışkanlığını sona erdirmiş yerine yan yana yerleştirilen bağımsız akorlar tercih edilmiştir. Öyle ki gerek görüldüğünde Uzakdoğu, Çin ve Japon müziğine de başvurulmuş, kromatik dizinin adeta çözümlenemez gibi kullanılması yaygın hale gelmiştir. Bu akıma karşıt olarak gelişen ve sanatçının iç dünyasını ifade ettiği bir anlatımı benimseyen anlatımcılık (ekspresyonizm)

hareketinin en önemli özelliği 12 ton (dodekaphonie) düzenidir (Cangal, 2012, s. 301-306).

Çağdaş müzikteki akımları iki başlık altında toplayabiliriz: ekseni olmayan ve çok eksenli olanlar. Atonal (ekseni olmayan) müzik nesneyi, çok eksenli müzikse özneyi konu alır. Bu dönemde kromatiklerin öne geçtiği, ton duygusunun yavaş yavaş kaybolduğu, daha çok pentatonik dizilerin kullanıldığı ve sonunda ortadan kaldırıldığı, ritimlerin aksak yapıda kullanıldığı ve vurgu yerlerinin değiştirildiği, ölçü çizgilerinin kaldırıldığı, armonik yönden çeken ve eksen ilişkisinin son bulduğu, alakasız armonik bağlantıların kurulduğu, müzik formlarının yapısının değiştirildiği, kısacası kargaşa ve özgürlüğün iç içe girdiği bir dönüşüm gerçekleşmektedir (Kaygısız, 2009, s. 259-321).

2.1.10. Armoni, Kontrpuan, Müziksel Okuryazarlık ve Ses Eğitimi Derslerinin Türk Musikisi Devlet Konservatuvarındaki Yeri ve Önemi

Ülkemizdeki üniversitelerin bünyesinde kurulan tüm müzik bölümleri, hangi müzik türüne ait müfredatla öğretimlerini sürdürüyor olurlarsa olsunlar, öğrencilerinin hem bireysel hem de toplu ses eğitimi terbiyesini almalarını isterler. Bunun sebebi öğrencilerin temel müzik eğitimi kurallarını uygulamada ifade güçlüğü çekmelerinin önüne geçmektir. Kendini doğru ifade etmekle birlikte bestelenen eserin de doğru ifade edilebilmesi için kontrpuan ve armoni bilgisi gerekir.

Açıkgöz'e göre (2019, s. 50) 2018-2019 eğitim-öğretim yılı itibarıyla ülkemizde bulunan 109 üniversiteden 40'ında müzik öğretmenliği alanında eğitim verilmektedir. 46'sında sanatçı yetiştiren konservatuvarlar bulunmaktadır. 48 üniversitedeyse Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakülteleri bünyesinde yer alan Müzik Bölümü Programları bulunmaktadır.

Devlet konservatuvarları sanatçı yetiştiren kurumlardır. İcra alanında verdikleri eğitimle önemli bir yere sahip olan konservatuvarlar ülkemizde iki alanda, Batı Müziği ve Türk Müziği eğitimi vermektedirler (Açıkgöz, 2019, s. 40).

Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı bünyesinde aktif olarak öğretimin devam ettiği üç bölüm bulunmaktadır: Ses Eğitimi, Temel Bilimler ve Türk Halk Oyunları Bölümü. Bunlardan ikisi, Ses Eğitimi ve Temel Bilimler Bölümü, müzik alanında eğitim vermektedir.

Tablo 1.

Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümlerinde Verilmekte olan Ses Eğitimi, Müzikal Okuryazarlık, Armoni ve Kontrpuan Derslerinin Kod, Kredi ve Akts Bilgileri

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ TÜRK MÜSİKİSİ DEVLET KONSERVATUVARI		
SES EĞİTİMİ BÖLÜMÜ		
TÜRK SANAT MÜZİĞİ VE TÜRK HALK MÜZİĞİ ANASANT DALI		
DERSİN KODU	KREDİ VE AKTS	DERSİN ADI
SES 103 / SES 104	(3-2)4	SES EĞİTİMİ
SES 203 / SES 204	(2-2)3	SES EĞİTİMİ
TB 115 / TB 116	(4-0)4	BATI MÜZİĞİ SOLFEJİ
TB 215 / TB 216	(2-2)3	BATI MÜZİĞİ SOLFEJİ
SES 303 / SES 304	(2-0)2	ARMONİ
SES 403 / SES 404	(2-0)2	KONTRPUAN
TEMEL BİLİMLER BÖLÜMÜ		
TÜRK SANAT MÜZİĞİ VE TÜRK HALK MÜZİĞİ ANASANT DALI		
DERSİN KODU	KREDİ VE AKTS	DERSİN ADI
SES 101 / SES 102	(2-0)2	SES EĞİTİMİ
SES 201 / SES 202	(0-2)1	SES EĞİTİMİ
TB 115 / TB 116	(4-0)4	BATI MÜZİĞİ SOLFEJİ
TB 215 / TB 216	(2-2)3	BATI MÜZİĞİ SOLFEJİ
SES 303 / SES 304	(2-0)2	ARMONİ
SES 403 / SES 404	(2-0)2	KONTRPUAN

Tablo 1 (Tmdk, 2019) incelendiğinde derslerin tümünün her iki ana sanat dalında da bulunduğu görülmektedir. Ses Eğitimi Bölümünde Ses Eğitimi derslerinin toplam dört dönem boyunca işlendiği: birinci sınıfta haftada beş, ikinci sınıfta haftada dört saat yer aldığı anlaşılmaktadır. Batı Müziği Solfeji dersi de toplam dört dönem boyunca işlenmektedir. Hem birinci hem de ikinci sınıfta haftada dört saat yer aldığı anlaşılmaktadır. Armoni dersi sadece üçüncü sınıfta iki dönem boyunca, haftada iki saat

yer almaktadır. Kontrpuan dersi ise sadece dördüncü sınıfta iki dönem boyunca, haftada iki saat yer almaktadır. Temel Bilimler Bölümündeki tek farklılık Ses Eğitimi derslerinin dört dönem boyunca yani birinci ve ikinci sınıfta haftada sadece iki saat işlenmesidir. Bunun haricindeki dersler Ses Eğitimi Bölümü müfredatıyla aynıdır.

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Müziksel İşitme Okuma ve Yazma ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Açıkgöz'ün (2019) "*Atonal Çalışmaların Müziksel İşitme Okuma ve Yazma Becerilerine Etkisi*" başlıklı doktora tezinde araştırmacı müziksel işitme, okuma ve yazma eğitiminde kullanılan tonal işitme eğitimi ile verilmesi planlanan atonal işitme eğitiminin öğrencilerde çok sesli işitme, dikte yazma, solfej okuma, deşifre okuyabilme, interval işitme-seslendirme, relative (bağıl) tek ses tanıma-seslendirme gibi işitme becerilerine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma sonucunda elde edilen verilere göre atonal işitme eğitimi alan deneysel grup öğrencileri kendi içinde tek ses işitme ölçütü dışında tüm ölçütlerde anlamlı bir farklılık elde etmiştir. Tonal işitme eğitimi alan kontrol grubu ile karşılaştırıldığında ise deney grubunun iki ses işitme, dört ses işitme, iki ses seslendirme ve dikte işitme ölçütlerine göre daha başarılı olduğu puan ortalamaları ile tespit edilmiştir.

Belge'nin (2017) "*Müziksel İşitme Okuma Yazma Dersinde Başarıyı Ölçmeye Yönelik Bir Model Önerisi*" başlıklı doktora tezinde araştırmacı müziksel okuma yazma dersi öğretim elemanlarının yarıyıl sonu sınavlarında kullandıkları değerlendirme yöntemlerini tespit etmiş, bu derste öğrenciye kazandırılması hedeflenen davranışlar doğrultusunda bir ölçme aracı geliştirmeyi ve bu ölçme aracını uygulayarak geleneksel yöntemlerle arasında oluşan farkları tespit etmeyi hedeflemiştir. Bu sebeple araştırmaya katılan öğretim elemanlarına anket uygulanmış, yarıyıl sonu sınavlarına katılan 38 öğrenciye araştırmacı tarafından geliştirilen ölçme aracı uygulanmış ve elde edilen veriler öğrencilerin geleneksel sınavlarda elde ettiği verilerle karşılaştırılmıştır. Araştırma sonunda geliştirilen ölçme aracı ile yapılan ölçmede öğrencilerin başarı durumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Baş'ın (2015) "*Ezgi Kalıpları Kullanılarak Başlangıç Solfej ve Dikte Eğitimine Yönelik Bir Model Üzerine Araştırma*" başlıklı" doktora tezinde araştırmacı tarafından

müziksel işitme, okuma ve yazma ile ilgili işitsel, algısal ve benzeri sorunların çözümüne yönelik bir çalışma yapılmıştır. Bu deneysel çalışmada kullanılmak üzere farklı dönem, tür ve bestecilere ait müzik eserleri incelenerek eserlerde sıklıkla kullanılan karakteristik ezgi yapıları belirlenmiş ve işitme çalışmalarında kullanılmak üzere düzenlenmiştir. Yirmi dört kişilik deney grubu iki eşit gruba ayrılarak ön test-son test kontrol gruplu tam deneysel model uygulanmış, deney grubu öğrencilerine öğrendikleri ezgi kalıplarından oluşan solfej ve dikteler çalıştırılırken kontrol grubundaki öğrenciler klasik eğitimlerine devam etmişlerdir. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerinin başarı düzeylerinde kontrol grubu öğrencilerine göre anlamlı gelişme gözlemlenmiştir.

Özdemir'in (2012) "Müziksel Okuma Performans Testi" başlıklı doktora tezinde araştırmacı müziksel işitme okuma yazma dersinin işlenişini olumlu yönde etkileyecek güvenilir, geçerli ve kullanışlı bir performans testi geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırma kapsamında incelenen dersin öğretim programı doğrultusunda müziksel okuma performansını ölçmeye yönelik hedef davranış listesi oluşturulmuş ve uzman görüşüne sunulmuştur. Buna ek olarak dersin öğretim elemanlarına anket uygulanarak testin her bir maddesinin önem derecelerini belirten katsayılar belirlenmiştir. Araştırma kapsamında geliştirilen ölçme aracının güvenilirlik katsayısı .91 olarak saptanmış ve istatistiksel anlamlılık düzeyi .01 olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda müziksel okuma performansını ölçmeye yönelik geçerli, güvenilir ve kullanışlı bir performans testi geliştirilmiştir.

Nart'ın (2010) "*Deşifre Şarkı Söyleme Eğitime Yönelik Deneysel Bir Öğretim Metodu*" başlıklı doktora tezinin amacı müzikle uğraşan bireylerin sözlü bir müzik eserini hazırlıksız olarak ilk seferde seslendirme becerisi kazandırabilecek veya becerilerini geliştirebilecek özgün bir öğretim metodu geliştirmektir. Tarama ve deneme modellerinin bir arada kullanıldığı bu araştırma için geliştirilen metodun etkinliğini saptamak amacıyla ön test-son test kontrol gruplu deneme modeli kullanılmıştır. Bu amaçla 42 öğrenci rastlantısal seçilerek deney ve kontrol gruplarına ayrılmıştır. Literatür taramasına ve uzman görüşlerine dayanarak geliştirilen metod ile eğitime başlamadan önce geliştirilen sekiz soruluk ölçme aracı ile deneklere ön test uygulanmış, deneklerin deşifre şarkı söyleme başarılarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ardından deney grubuna müziksel işitme, okuma ve yazma dersleriyle eş zamanlı olarak bir yarıyıl boyunca deşifre şarkı söyleme eğitimi verilmiştir. Kontrol grubu ise sadece müziksel işitme, okuma ve yazma derslerine devam etmişlerdir. 12 haftalık eğitim sonunda deneklere son test uygulanmış

ve toplanan veriler ışığında araştırmacı tarafından geliştirilen metot ile deşifre şarkı söyleme eğitimi alan deney grubundaki öğrencilerin, bu eğitimi almayan kontrol grubundaki öğrencilere göre, deşifre ve deşifre şarkı söylemeye ilişkin davranışlarında olumlu yönde ve anlamlı derecede yüksek oranlarda gelişme olduğu saptanmıştır. Bu sonuç doğrultusunda derslerde bu tür çalışmalara daha çok yer verilmesi gerektiği ifade edilmiş, öğrencilerin şarkı söyleme becerilerini ve müzikalitelelerini etkileyecek müziksel okuma ve söyleme davranışlarını geliştireceğini ortaya konmuştur.

Çelak'ın (2009) "*şan ve koro eğitimi programlarında uygulanan solfej eğitiminde tartım öğretiminin yeri ve bir model önerisi*" başlıklı doktora tezinin amacı şan ve koro dallarında solfej eğitimi bünyesinde yer alan tartım öğretiminin içerik ve melodik açıdan yeterli olup olmadığını saptayarak şan ve koro repertuvarındaki ritmik kalıpların, ritim öğretimi ile örtüşüp örtüşmediğini incelemek ve bir model önerisinde bulunmaktır. Karşılaştırmalı tarama modeli kullanılarak hazırlanan bu araştırmada inceleme yöntemi kullanılarak toplanan verilerin ışığında ritim eğitiminin gerek ölçü gerekse ritim kalıpları açısından eksik olduğu saptanmıştır. şan ve koro repertuvarındaki ölçü ve ritim kalıpları ile solfej eğitimi süresince öğretilen kalıpların birbirlerini yeterli derecede kapsamamasından dolayı bir metot yazılması gerektiği ve yazılacak metodun hangi açıkları kapatacağına ilişkin öneriler sunulmuştur.

Yazan'ın (2007) "*Konservatuvar şarkıcılık Lisans Programlarında Solfej Eğitiminde İzlenen Kaynak ve Yöntemlerin Analizi*" başlıklı yüksek lisans tezinde konservatuvarların ses eğitimi bölümlerinde verilen müziksel işitme, okuma ve yazma eğitiminin kaynak ve yöntemleri analiz edilmiştir. Bu amaçla öğrencilere uygulanan anket ve uzmanlarla yapılan görüşmelerde müzik teorisinin önemine vurgu yapılmış: müziksel okuma alıştırmalarıyla müziksel yazma alıştırmalarının aynı seviyede ilerlemesi gerektiği belirtilmiştir. Lisans eğitiminden önce bir hazırlık eğitiminin gerekli olduğu görüşünde hemfikir olan öğretim elemanlarının %80'inin şan ve solfej derslerinde farklı seviyeleri gözlemledikleri tespit edilmiştir. Genellikle şan dersi müfredatlarında yer alan eserlerin, solfej derslerindeki okuma parçalarından daha ileri seviyede olduğu belirlenmiş: şan müfredatlarında, ritim, ölçü vb. yapıların teori dersinde henüz öğretilmemiş olduğu saptanmıştır. Ses eğitimi ve müziksel işitme, okuma ve yazma dersini veren öğretim elemanlarının sürekli iletişim içinde olmalarının gereği anlaşılmıştır. Müziksel işitme, okuma ve yazma eğitiminde başarılı olan öğrencilerin ana ve yardımcı meslek çalgısı derslerinde de başarılı oldukları görülmüştür.

İlkay'ın (2004) “*Türkiye'deki Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi Dersinde Okutulan Solfej Kitaplarının Müzik eğitimine Uygunluğu Açısından İncelenmesi*” başlıklı yüksek lisans tezinde ülkemizdeki müzik eğitimi veren kurumlarda işlenmekte olan müziksel işitme, okuma ve yazma dersinde kullanılan kaynak kitapların saptanarak eğitime uygunluğunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda müzik eğitimi veren uzmanların görüşleri alınmış ve bu görüşler neticesinde ulaşılan kaynak kitaplardan istatistiksel sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen bulgular kaynak kitapların müzik eğitimine büyük ölçüde uygun olduğunu göstermiştir.

Özaltunoğlu'nun (2003) “*Solfej Öğretim Yöntemleri*” başlıklı yüksek lisans tezinde ülkemizdeki müzik eğitim kurumlarında verilen müziksel işitme, okuma ve yazma eğitiminin uygulamada belirli yöntemler doğrultusunda işletilmesi gerektiği vurgulanmış, bu eğitimin müziksel gelişimdeki önemi açıklanmış ve ülkemizdeki uygulanma durumları araştırılmıştır. Bu amaçla literatür tarama ve nitel araştırma yöntemleri kullanılarak uzman görüşlerine ulaşılmış ve değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda solfej öğretim yöntemlerinin ülke genelindeki kurumlarda yeteri kadar tanınmadığı ve uygulanmadığı tespit edilmiş, ülkemizde kullanılmak üzere en uygun yöntemin belirlenmesi, yöntemin kolaydan zora ve bilinenden bilinmeyene doğru ilerlemesi, yöntemin ilk aşamalarında hareketli do sisteminin kullanılması, ilerleyen aşamalarında ise sabit do sistemine geçilmesi, majör ve minör dizilerin karşılaştırmalı olarak çalıştırılması, öğrencilerin ezber alışkanlıklarını terk edebilmeleri için düzenli olarak deşifre çalışması yapılması önerilmiştir.

2.2.2. Müziksel İşitme Okuma ve Yazma ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Carlson'ın (2016) “*Teaching Sight-Reading to Undergraduate Choral Ensemble Singers: Lessons From Successful Learners*” (Lisans Eğitimi Alan Koristlere Deşifre Söylemeyi Öğretmek: Başarılı Öğrencilerden Dersler) başlıklı doktora tezinin amacı profesyonel koro şarkıcılarının müziksel okuma becerisi hakkındaki algılarını incelemek ve bu beceri için etkili pedagojik yöntemleri araştırmaktır. Bu araştırma Amerika'daki çağdaş profesyonel koro şarkıcılarının fikirlerini araştıran ilk çalışma olması bakımından önemlidir. Araştırmada koro şarkıcılarına kendi çalışmalarında nasıl müziksel okuma yaptıkları ve en iyi müziksel okuma eğitiminin nasıl verilmesi gerektiği sorulmuştur. Bu

amaçla çalışma grubu (N=47) 2015 Oregon Bach Festivali'ne katılan Berwick korusu üyelerinden ve şeflik çalıştayına katılan koro yöneticilerinden seçilmiştir. Araştırmaya katılanlar iyi bir müziksel okuma yapabilmek için iyi bir kulağa sahip olunması gerektiğini, mükemmel derece ses tekniği ve iyi derece çalgı çalabilmenin önemli olduğunu ifade etmişlerdir. İyi bir müziksel okuma kabiliyetine sahip olmanın sınavları geçmek ve işe alınmaktaki önemini vurgulayan katılımcılar bu sayede koro yöneticisinin isteklerine hızlı cevap verebildiklerini ifade etmişlerdir. Müziksel okuma için aralık ve armonik yaklaşımları benimsediklerini belirten katılımcılar, çalıştıkları eserin yapısına göre ikisi arasında geçiş yapabildiklerini de açıklamışlardır. Çalışırken nota üzerinde işaretlemeler yaptıklarını, bu sayede görsel uyarıcılar kullanarak zor aralıkları veya karmaşık ritmik kalıpları kolay okuyabildiklerini ifade etmişlerdir. Tüm bu yaklaşımları önceki eğitimlerinden, birlikte çalıştıkları koro yöneticilerinden veya meslektaşlarından öğrendiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %8'i mükemmel işitmeye sahip olduklarını, bu sayede notaları seslendirirken diğerlerinden farklı stratejiler uyguladıklarını, hatta Barok perdesi (La=415 Hz.) ile seslendirilen standart dışı eserler için de yazılı olan anahtardan farklı bir anahtar (soprano, alto veya bariton anahtarı gibi) kullandıklarını belirtmişlerdir. Müziksel okumayı öğretmek içinse hem tonal hem de atonal uygulamaları tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Farenga'nın (2013) "*Arizona High School Choral Educators' Attitudes Toward The Teaching of Group Sight Singing and Preferences For Instructional Practices*" (Arizona Lisesi Koro Eğitimcilerinin Deşifre Şarklı Söyleme Öğretimine Yönelik Tutumları ve Öğretim Uygulamaları Tercihleri) başlıklı doktora tezinin amacı Arizona'daki liselerin koro yöneticilerinin müziksel okuma becerilerine yönelik tutumlarını, tercihlerini ve uygulamalarını incelemek, öğrencilerin grup içinde müziksel okumalarının değerlendirilmesinde izlenen yolu, bu eğitim verilirken tercih edilen sistemi ve günlük provalarda kullanılan uygulamaları araştırmaktır. Bu amaçla lise koro yöneticilerinin (N=86) demografik yapılarını ve müziksel okuma öğretimine yönelik tutumlarını belirlemek üzere araştırmacı tarafından tasarlanan anket çevrimiçi olarak katılımcılara ulaştırılmış ve sonuçları incelenmiştir. Potansiyel farklılıkları araştırmak için öğretim deneyimi, öğrenci oldukları zaman eğitildikleri sistem, eğitici olarak şu anda kullandıkları sistem vb. gibi bağımsız değişkenler araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin öğretme deneyimlerinin seviyesine ve müziksel okuma eğitimine ayırdıkları zamana bağlı olarak müziksel okuma öğretiminin önemine verdikleri

yanıtlarda anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bununla birlikte yöneticilerin tecrübeli ve profesyonel bir eğitim grubu olduğu ve müziksel okuma eğitiminin koro eğitiminin vazgeçilmez bir parçası olduğunu düşündükleri anlaşılmıştır. Eğitimcilerin haftalık provalarında müziksel okuma eğitimi için belirledikleri zamanlarda çeşitli sistemlerden ve kaynaklardan yararlandıkları görülmüştür.

Kuehne'nin (2007) "*A Survey of Sight-Singing Instructional Practices in Florida Middle-School Programs*" (Florida Ortaokul Programlarındaki Deşifre Uygulamalarının İncelenmesi) başlıklı makalesinde Florida ortaokul koro programlarında müziksel okuma yönteminin nasıl ve neden öğretildiğini incelemek ve kullanılan materyaller ile yöntemleri keşfetmek amacıyla yaptığı araştırma için Florida vokal derneği üyeleri (N=152) üzerinde bir anket uygulanmış, anket sonuçlarına göre bu alanda daha önce yapılmış araştırmaları doğrulayan sonuçlara ulaşılmıştır. Ankete katılan üyelerin neredeyse tümü çalıştırdıkları korolarda müziksel okuma uygulamaları yaptıklarını ifade etmiştir. Üyelerin yarısı ise her provada müziksel okuma uygulamalarını kullandıklarını belirtmiştir. Ayrıca üyelerin yarısına yakını müziksel okuma alıştırmalarının 5-10 dakika arası sürdüğünü vurgulamıştır. Katılımcıların üçte biri müziksel okuma alıştırmalarını kendilerinin geliştirdiğini ifade ederken geliştirdikleri alıştırmaların melodik, ritmik, aralıksal, el jestleri kullanarak (Kodaly) ve ritim heceleri (tartımmimi gibi) söyleterek gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir.

Floyd ve Kelly'nin (2006) "*Teaching Strategies Related to Successful Sight-Singing in Kentucky Choral Ensembles*" (Kentucky Koro Topluluklarında Başarılı Bir Deşifre Yapabilmeye Yönelik Öğretim Stratejilerini Öğretmek) başlıklı makalesinde yaptığı araştırmanın amacını koro topluluklarındaki başarılı öğretim stratejilerini incelemek olarak açıklamıştır. Araştırmaya katılan koro yöneticileri (N=24) Kentucky Müzik Eğitim Derneği (KMEA) üyeleri arasından seçilmiştir. Ortalama 16 yıllık öğretim deneyimine sahip katılımcılara telefon aracılığıyla yapılan ankette koro provalarının ortalama uzunluğunun 67 dakika olduğu, korolardaki öğrenci sayısının ortalama 43 olduğu, koro yöneticilerinin %95'nin devlet okullarında çalıştığı, bu yöneticilerin %58'inin en önemli enstrümanının sesleri olduğu anlaşılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen anket sorularına verilen cevaplar ışığında korolarda verilen müziksel okuma eğitimi için araştırmaya katılan koro yöneticilerinin %50'sinin kendi geliştirdikleri alıştırmalarla diğer yayınların birleşimini kullandıkları, %83'ünün bu eğitimi provanın başlangıcında uyguladığı, bu eğitimin prova süresinin ortalama %18,18'lik kısmını

kapsadığı, %29,17'sinin KMEA üyeleri tarafından geliştirilen veya profesyonelce geliştirilen eğitimi, %29,17'sinin ise kendi geliştirdiği eğitimi aktardığı, %54,17'sinin KMEA derneğinin 2002 yılındaki talebinden önce de müziksel okuma eğitimi verdikleri, %79,17'sinin KMEA derneğinin değerlendirmelerinden sonra da bu eğitime devam ettiği, %75,2inin hareketli do sistemini tercih ettiği, %45,83'ünün öğretime daha da katkı sağlaması amacıyla Curwen el işaretlerini kullandığı, %50'sinin bu el işaretlerinin öğrenciler tarafından da kullanılmasını talep ettiği, prova süresinin ortalama %8,90'ında bu el işaretlerinin öğrenciler tarafından kullanıldığı, %66,67'sinin müziksel okuma eğitimine ek olarak ses aralığı eğitimi de verdiği, %39,13'ünün bu eğitimlere ek olarak dikte eğitimi de uyguladığı, %79,17'sinin koro üyelerine bireysel müziksel okuma performans testi uyguladığı, %74'ünün bu testi yılda ikiden fazla yaptığı, %79,17'sinin müziksel okuma eğitiminin koronun entonasyonu ve müziksel okuma becerilerine yardımcı olduğunu düşündüğü görülmüştür.

Yeung'un (2004) "*Creative Solutions for Assisting Students Experiencing Difficulties in Sight Singing Class*" (Deşifre Söyleme Dersinde Zorluklarla Karşılaşan Öğrencilere Yardımcı Yaratıcı Çözümler) başlıklı yüksek lisans tezinin amacı temel müzisyenlik becerilerinin gelişiminde şarkı söyleme ve müziksel okumanın önemini vurgulamaktır. Çalışmanın ilk bölümünde müzik teorisi müfredatıyla müziksel okuma ve şarkı söylemenin bağlantısı ele alınmış ve güncel eğilimler tartışılmıştır. İkinci kısımda öğrencilerin müziksel okuma dersinde karşılaştıkları zorluklar anlatılmış, şarkı söyleme tekniğiyle ilgili ayrıntılı açıklama yapılmamakla birlikte söyleme eylemini içeren çözüm önerileri sunulmuştur. Bunlara ek olarak öğrencilerin ders ortamında ve gelecekteki kariyerleri için müzisyenlik becerilerini nasıl geliştirebilecekleri konusunda öneriler aktarılmıştır.

Cutiatta'nın (1979) "*The Effects of Including Systemized Sight-Singing Drill in the Middle School Choral Rehearsal*" (Ortaokul Koro Provalarında Sistemli Olarak Yapılan Deşifre Çalışmalarının Etkileri) başlıklı makalesinde yaptığı araştırmanın amacını koro provalarında kısa süreli müziksel okuma eğitiminin etkilerini ölçmek olarak açıklamıştır. Bu hedef doğrultusunda Amerika'nın Ohio eyaletindeki Lakewood şehrinde iki orta büyüklükteki ortaokulun 6 korusu çalışmaya dahil edilmiştir. Her koro haftada iki kez 25'er dakika prova yapmaktadır. Deney ve kontrol grubu koroları oluşturulurken akademik başarı, çalgısal topluluk deneyimi, bireysel çalgı dersi başarısı, önceki koro deneyimleri ve ses kapasiteleri gibi alanlarda homojen bir dağılım sağlanmış ve

oluşturulan korolar aynı yönetici ile çalıştırılmıştır. Deney ve kontrol gruplarına ön test yapılmış, müziksel okuma dereceleri ölçülmüştür. Ön test puanlarında yapılan homojenlik varyans testinin sonuçları iki grubun aynı popülasyonda olduğunu göstermiştir. Deney grubu korosuyla yapılan provaların başlangıcında ses ısınma alıştırmaları yapıldıktan hemen sonra iki dakikayı geçmeyen ve araştırmacı tarafından geliştirilen müziksel okuma alıştırmaları seslendirilmiştir. Toplam 8 ölçülük kısa alıştırmalar iki bölüme ayrılmış, ilk bölümde nota isimlerinin seslendirilmesi istenirken, ikinci kısımda alıştırmalara nota şekilleri de dahil edilmiştir. Eğitim dönemi sonunda yapılan son test sonuçları uzman görüşlerine sunulmuş, 7 puanlı Likert tipi ölçüm yapılmaları istenmiştir. Bu çalışmalar ışığında araştırılan beş değişkenin hepsinde (melodik hafıza, melodik okuma, ritmik okuma, karma müziksel okuma ve kendine güven) deney grubunun ön test – son test puanları arasında anlamlı farklılıklar gözlemlenirken, kontrol grubunun sadece ritmik okuma yeteneklerinin geliştiği anlaşılmıştır.

2.2.3. Toplu Ses Eğitimi ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Sevinç'in (2004) "*Koro Eğitiminde J. S. Bach Korallerine Yönelik Analitik Yaklaşımlı Bir Çalışma Modeli*" başlıklı yüksek lisans tezinin amacı koro eğitiminde çalışma yöntemlerinin geliştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla J. S. Bach koralleri üzerinde form ve doku analizi yaparak bir eğitim modeli geliştirmektir. Betimsel bir alan araştırması yaparak yirmi beş koral örneklem olarak seçilmiş, bu koraller üzerinde perde ve ritmik görünüm grafikleri hazırlanmış, daha sonra da yorum dinamiklerine ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda ses sınırlarını zorlamayan ve karmaşık ritim kalıpları içermeyen dokusu ile J. S. Bach korallerinin korolarda eğitsel ve sanatsal amaçlarla kullanılabileceği önerisinde bulunulmuştur. Ayrıca koro çalışmalarında zaman kaybının ve koro üyelerinin seslerinin yorulmasının önüne geçmek için bu çalışmadaki gibi analitik yaklaşımlar kullanılabileceği vurgulanmış, grafikler üzerinde belirlenen bulguların koro yöneticilerine yol gösterebileceği ifade edilmiştir.

2.2.4. Toplu Ses Eğitimi ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Sanders'in (2015) "*The Teaching of Choral Sight Singing Analyzing and Understanding Experienced Choral Directors Perceptions and Beliefs*" (Koral Deşifre Söylemenin Analiz Edilmesinin Öğretimi ve Deneyimli Koro Yöneticilerinin Algı ve İnançlarının İncelenmesi ve Algılanması) başlıklı doktora tezinin amacı deneyimli koro yöneticilerinin koro eserlerine yönelik müziksel okuma öğretiminin öğretilmesi ve

öğrenilmesi ile ilgili konularda algı ve inanışlarının analiz edilmesi ve anlaşılmasıdır. Bu amaçtan yola çıkılarak seçilen sekiz deneyimli koro müzik eğitimcisine yedi adet soru yöneltilmiştir. İnceleme müziksel okuma eğitiminin hedeflerini, hareketli do ve sabit do sistemlerinin iyi ve kötü yönlerini ve eğitim müfredatını gözden geçirmeyi amaçlayan nitel verileri bir araya getirmiştir. Ayrıca araştırmada bir müzik aleti çalmanın ve Curwen veya Kodaly el işaretleri kullanımının müziksel okumaya katkıları hakkında ek veriler toplanmıştır. Sonuçlar odak grubunun müziksel okuma eğitimi vererek öğrencilerin bağımsız, kendine güvenen bireyler haline gelebilmelerini amaçladıklarını göstermiştir. Buna ek olarak müziksel okumaya odaklanan yarışma veya festivallerde seslendirilen bestelerin zorlayıcı notalar ve ritimler, dinamik değişimler, müziksel ifadeleri belirten işaretlemeler ve en az bir tempo veya ölçü değişikliği barındırmaları gerektiği savunulmuştur. Dahası müziksel okuma eğitimini daha etkili ve verimli hale dönüştürecek yirmi dokuz adet öneride bulunulmuştur. Bütün bunlara ek olarak festival ve yarışmalar için ihtiyaç duyulan hakem eğitimlerine ağırlık verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Potts'un (2009) "*Choral Sight-Singing Instruction: An Aural-Based Ensemble Method For Developing Individual Sight-Reading Skills Compared To A Non-Aural-Based Sight-Singing Method*" (Koroda Deşifre Söyleme Talimatı: Bireysel Deşifre Söyleme Becerilerini Geliştirmek İçin İşitme Tabanlı Metoda Karşı İşitme Tabanlı Olmayan Metodun Karşılaştırılması) başlıklı doktora tezinde araştırmacı tarafından geliştirilen "Music Literacy for Secondary School" isimli işitme tabanlı eğitim ile işitme tabanlı olmayan iki farklı yöntem kullanarak öğrencilerin müzikal okuma performanslarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını araştırılmıştır. Araştırma sonucunda işitme tabanlı olmayan eğitime katılan kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test sonuçlarında anlamlı farklılık görülmezken, araştırmacı tarafından geliştirilen işitme tabanlı eğitime katılan deney grubu öğrencilerinin ön test ve son test sonuçlarında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir.

Demorest'in (2004) "*Choral Sight-Singing Practices: Revisiting a Web-Based Survey*" (Koral Deşifre Alıştırmaları: Web Tabanlı Anketi Yeniden Ziyaret Etmek) başlıklı makalesinde yaptığı araştırmanın amacını koro şeflerinin işlediği ders müfredatlarında müzikal okumanın ne kadar yeri olduğunu, müziksel okumaya ayırdıkları zamanı, bunun için hangi materyalleri kullandıklarını ve değerlendirmede uyguladıkları yaklaşımları öğrenmek olarak açıklamıştır. Amerika ve Kanada'dan toplam

272 koro şefi ile yapılan anket sonucunda katılımcıların %70'inin provalarda müzikal okuma yaptırdıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca müzikal okuma uygulamalarını tüm yıl boyunca her provada devam ettirenlerin oranının %28 olduğu, bu uygulamaları ses ısıtma egzersizlerinden sonra yaptıranların oranının %71 olduğu saptanmıştır. Katılımcılardan müzikal okuma alıştırmaları yaptıranların bu uygulamalar için prova başına ayırdıkları sürenin 9,5 dakika olduğu anlaşılmıştır. Ankete katılanlara gösterilen örnek bir melodi için hangi nota okuma sistemini tercih edecekleri sorulduğunda %47'sinin hareketli do/minör la sistemini ve sayı sayarak ritmik okuma yapmayı tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Şeflerin kullandıkları müzikal okuma materyalleri arasında ilk sırayı %72'lik oranla kendilerinin geliştirdiği alıştırmalar oluşturmaktadır. Koro üyelerinin gelişimini nasıl ölçtükleri sorulduğunda ankete katılan şeflerin %34,4'ü birebir çalıştıklarını belirtmiş, katılımcıların %86'sı bu ölçümleri değerlendirme notuna dahil ettiklerini açıklamıştır.

Von Kampen'in (2003) "*An Examination of Factors Influencing Nebraska High School Choral Directors' Decisions To Use Sight-singing Instruction*" (Nebraska Lisesi Koro Yöneticilerinin Deşifre Söyleme Eğitimi Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi) başlıklı doktora tezinin amacı Nebraska müzik eğitimcileri derneği üyesi olan koro eğitimcileriyle (N=201) iletişime geçerek Nebraska eyaleti sınırları içindeki liselerde uygulanan müziksel okuma eğitiminin durumunu tanımlamak, koro yöneticilerinin bu uygulamalara yönelik tutumlarını belirlemek ve seçilen demografik faktörlerin koro yöneticilerinin müziksel okuma öğretimini uygulayıp uygulamama konusundaki kararlarını ne ölçüde etkilediğini belirlemektir. Bu çalışma için araştırmacı tarafından geliştirilen 5'li Likert tipi tutum değerlendirme aracı kullanılmıştır. Araştırma sonunda koro yöneticilerinin yarısından fazlasının (%52) müziksel okuma için herhangi bir yöntem kullanmadığı anlaşılmıştır. Provalarda müziksel okuma uygulamalarını kullandıklarını belirten katılımcıların %38'i yayınlanmış bir kitap yerine birkaç kaynağın birleşiminden faydalandıklarını belirtmişlerdir. Buna ek olarak uygulamaların yoğun olduğu bölgelerde okulların büyüklüğü veya konumu ile tutum değerlendirme aracı puanları arasında da pozitif ilişki saptanmıştır. Katılımcılar müziksel okuma uygulamalarının müzisyenliği geliştirdiğini ve zamanı etkili kullanmaya katkı sağladığını ancak aynı zamanda da uygulamalara prova içerisinde yeterli zaman ayıramadıklarını, öğrencilerin motive olamadıklarını, uygulamalar için gerekli olan kitapların kaynak

yetersizliğinden satın alınamadığını ve mesleki deneyimlerinin yetersiz kaldığını belirtmişlerdir.

Demorest'in (1998) "*Improving Sight-Singing Performance in the Choral Ensemble: The Effect of Individual Testing*" (Koro Topluluğunda Deşifre Söyleme Performansının Geliştirilmesi: Bireysel Testin Etkisi) başlıklı makalesinde araştırmacı öğrencilerin müziksel okumalarında bireysel testlerin etkisini incelemeyi hedeflemiştir. Amerika'nın Washington eyaletindeki 6 lisenin amatör ve gelişmiş korolarından seçilen 306 üyesi üzerinde yapılan araştırmada bir eğitim-öğretim dönemi boyunca uygulanan üç bireysel müzikal testin etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda deney gurubundaki koristlerin majör melodiyi seslendirmelerinde önemli ölçüde başarı gözlemlenmiştir. Ayrıca gelişmiş koroların üyelerinin majör melodileri seslendirme başarılarının da oldukça yüksek olduğu gözlemlenirken minör melodilerin seslendirme başarılarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bunlara ek olarak her iki melodi için bireysel başarı oranlarında okuldan okula farklılık gözlemlenmiştir. Sonuç olarak grupların müziksel okuma başarılarını arttırmak için bireysel testlerin etkili bir araç olduğu sonucuna varılmıştır.

May'in (1993) "*A Description of Current Practices In The Teaching of Choral Melody Reading In The High Schools of Texas*" (Teksas Liselerindeki Koral Ezgi Seslendirme Öğretimindeki Güncel Uygulamaların Açıklanması) başlıklı doktora tezinde Texas eyaletindeki ikinci sınıf öğrencilerine eğitim veren 192 koro şefine anket düzenlenmiş ve hangi melodik sistemi kullandıkları, eğitim süresince ders başına ne kadar süre harcadıkları ve öğrencilerin melodik okuma yeteneklerini geliştirmek için hangi kitap ve materyalleri uygulamaya dahil ettikleri sorulmuştur. Araştırma sonucunda en çok hareketli do sisteminin kullanıldığı, çoğu eğitimcinin yılda 30 ile 36 hafta arası uygulama yaptırdığı ve aralık çalıştıran materyaller ağırlıkta olmak üzere çok sesli koro repertuarından eserler seslendirildiği anlaşılmıştır.

Munn'in (1990) "*A Sequence of Materials for Developing Sight-Singing Skills in High School Choirs*" (Lise Korolarındaki Deşifre Becerilerini Geliştirmek İçin Bir Dizi Malzeme) başlıklı doktora tezinin amacı Texas eyaletindeki liselerde öğrenim gören öğrencilerin müzik okuma eğitimine materyal tasarlamaktır. Bu amaçla müzikal alıştırmalar bestelenmiş, alıştırmalara öğretmenin eşlik edebileceği piyano eşlikleri hazırlanmış ve uygulamalar ile ilişkili repertuar tavsiye edilmiştir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma deseni olarak, ön test ve son test eşleştirilmiş yarı deneysel desen uygun görülmüştür. Grupların başarı bakımından eşitliğini kontrol etmek açısından ön test yapılmıştır.

Araştırmada deney gruplarındaki öğrenciler yerleştirilirken tamamen seçkisiz bir şekilde yani tesadüfi atama yapılmıştır.

Bu desende hazır bulunan gruplardan her ikisi de eşleştirilirken bazı değişkenler göz önünde bulundurulur ve bu gruplar işlem gruplarına atanırken seçkisiz atama uygulanır. Ancak bu uygulama grupların denk olduğunu kesin bir şekilde ispatlamaz. Bu ciddi sınırlamaya rağmen seçkisiz atamanın mümkün olmadığı durumlarda alternatif olarak kullanılabilir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz , & Demirel, 2019, s. 216).

Ön test ve son test eşleştirilmiş yarı deneysel desene ilişkin model Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.
Ön Test ve Son Test Eşleştirilmiş Yarı Deneysel Desen

	Grup	Ön test	İşlem	Son test
Ön test puanları ve cinsiyetleri göz önünde bulundurularak iki gruba dağıtılan 18 öğrenci	Yatay çoksesli yapıya sahip koro eseri seslendiriciler	O ₁	X	O ₃
	9 öğrenci	MOPT ve MİYBDF	Yatay çoksesli yapıya sahip koro eserlerini seslendirme	MOPT ve MİYBDF
	Dikey çoksesli yapıya sahip koro eseri seslendiriciler	O ₂	X	O ₄
	9 öğrenci	MOPT ve MİYBDF	Dikey çoksesli yapıya sahip koro eserlerini seslendirme	MOPT ve MİYBDF

Tablo 2 incelendiğinde çalışma grubundaki öğrencileri seçebilmek ve süreç sonunda değerlendirebilmek için Müziksel Okuma Performans Testi (Özdemir G. , 2012) ve Müziksel İşitme Yazma Başarısı Değerlendirme Formu (Gürpınar, 2014) uygulanmıştır. Ön test aşamasında grupların deneysel işlem süreci için uygun olduğu anlaşılmış ve öğrenciler iki deney grubuna ayrılmıştır. 18 öğrenci, cinsiyetleri ve ön test puanları göz önünde bulundurularak iki deney grubuna ayrıldıktan sonra ön testte uygulanan Müziksel Okuma Performans Testi (MOPT) ve Müziksel İşitme ve Yazma Başarısı Değerlendirme Formu (MİYBDF) müziksel işitme, okuma ve yazma alanında uzman olan İnönü Üniversitesinden üç öğretim üyesi tarafından değerlendirilmiştir. On haftalık çalışma süresince birinci deney grubuyla yatay çoksesli yapıya sahip koro eserleri, ikinci deney grubuyla da dikey çoksesli yapıya sahip koro eserleri seslendirilmiştir. On haftalık çalışma süresi sonrasında son testte de MOPT ve MİYBDF uygulanarak aynı uzmanların görüşlerine sunulmuştur.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Ses Eğitimi Bölümü'nde eğitim gören dördü erkek, ön dördü kadın 2. sınıf öğrencileri (N=18) oluşturmaktadır. Ön test puanları ve cinsiyetleri göz önünde bulundurularak iki grup (N=9, N=9) oluşturulmuştur.

Deney gruplarının cinsiyet dağılımı Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3.
Deney Gruplarının Cinsiyet Dağılımı

Grup	Cinsiyet	
	Kadın (f)	Erkek (f)
Yatay çoksesli yapıya sahip koro eseri seslendirenler	7	2
Dikey çoksesli yapıya sahip koro eseri seslendirenler	7	2

Tablo 3 incelendiğinde her iki deney grubunda da 7 erkek, 2 kadın öğrencinin yer aldığı görülmektedir.

Ön test ve son test puanlarının gruplara göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.

Ön Test ve Son Test Puanlarının Gruplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Ölçüt	Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Ön test 2 ses yazma	1	10,61	95,50	-0,908	0,364
	2	8,39	75,50		
Ön test 3 ses yazma	1	10,56	95,00	-0,882	0,378
	2	8,44	76,00		
Ön test 4 ses yazma	1	10,56	95,00	-0,884	0,377
	2	8,44	76,00		
Ön test çok ses yazma toplamı	1	11,00	99,00	-1,200	0,230
	2	8,00	72,00		
Ön test akor tamamlama	1	9,22	83,00	-0,225	0,822
	2	9,78	88,00		
Ön test dikte yazma	1	8,61	77,50	-0,717	0,473
	2	10,39	93,50		
Ön test genel toplam	1	9,94	89,50	-0,354	0,724
	2	9,06	81,50		
Ön test deşifre	1	9,61	86,50	-0,089	0,929
	2	9,39	84,50		
Ön test genel başarı	1	9,89	89,00	-0,309	0,796
	2	9,11	82,00		
Son test 2 ses yazma	1	11,67	105,00	-1,756	0,079
	2	7,33	66,00		
Son test 3 ses yazma	1	9,33	84,00	-0,143	0,886
	2	9,67	87,00		
Son test 4 ses yazma	1	8,61	77,50	-0,738	0,461
	2	10,39	93,50		
Son test çok ses yazma toplamı	1	10,33	93,00	-0,667	0,505
	2	8,67	78,00		
Son test akor tamamlama	1	9,83	88,50	-0,270	0,787
	2	9,17	82,50		
Son test dikte yazma	1	8,94	80,50	-0,445	0,656
	2	10,06	90,50		
Son test genel toplam	1	9,33	84,00	-0,133	0,895
	2	9,67	87,00		
Son test deşifre	1	9,78	88,00	-0,221	0,825
	2	9,22	83,00		
Son test genel başarı	1	9,78	88,00	-0,221	0,863
	2	9,22	83,00		

Tablo 4 incelendiğinde tüm ölçütler için ön test puanlarının da son test puanlarının da gruba göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği görülmektedir ($p > 0,05$). O hâlde özellikle ön test puanlarında farklılaşma olmaması, eğitimden (müdahaleden) önce grupların karşılaştırılan özellik bakımından birbirine denk olduğunun bir göstergesidir. Bu bulgulara göre yapılan her iki uygulama da deneklerin benzer gelişimi göstermelerini sağlamıştır.

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Çalışma grubunun başarı durumları çalışmaların öncesinde ve sonrasında müziksel işitme, okuma ve yazma alanlarında uzman olan İnönü Üniversitesinden üç adet öğretim üyesi tarafından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler için kullanılacak form ve testler başka araştırmacılar tarafından oluşturulup denenmiş veri toplama araçları arasından seçilmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları şunlardır:

- Müziksel Okuma Performans Testi (Özdemir G. , 2012)
- Müziksel İşitme Yazma Başarısı Değerlendirme Formu (Gürpınar, 2014).
- Yarı yapılandırılmış Görüşme Formu (Araştırmacı)

3.4.1. Müziksel Okuma Performans Testi

Bu testin amacı Eğitim Fakültelerine bağlı Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında müziksel işitme okuma ve yazma dersinin müziksel okuma boyutunda eğitim-öğretimi olumlu yönde etkileyecek güvenilir, geçerli ve kullanışlı bir performans testi geliştirmektir. Araştırma kapsamında müziksel işitme okuma ve yazma dersi öğretim programı incelenip ilgili literatür taranarak müziksel okuma performansını ölçmeye yönelik hedef davranış listesi oluşturulmuş ve belirlenen hedef davranışlar için alan uzmanlarının da görüşlerine başvurulmuştur. Bu hedef davranışlar doğrultusunda oluşturulan performans testinde her bir maddeye ait önem derecelerini belirten katsayıların belirlenmesi için dersin öğretim elemanlarına anket uygulanmıştır. Katsayıların belirlenmesinden sonra oluşturulan performans testinin güvenilirlik ve geçerlik sınamaları için iki farklı üniversitenin Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında yapılan ilk uygulamaya beş müziksel işitme okuma ve yazma dersi öğretim elemanı ve

136 öğrenci katılmıştır. Güvenirlik ve geçerlik durumlarının sağlanmasından sonra performans testinin uygulanabilirliğinin sınanması ve performans testi hakkında müziksel işitme okuma ve yazma dersi öğretim elemanlarının görüşlerinin alınması için yapılan ikinci uygulamaya 9 farklı üniversiteden 14 öğretim elemanı ve 430 öğrenci katılmıştır. Araştırma kapsamında geliştirilen ölçme aracının güvenirlilik katsayısı .91 olarak saptanmış ve istatistiksel anlamlılık düzeyi .01 olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda müziksel okuma performansını ölçmeye yönelik geçerli, güvenilir ve kullanışlı bir performans testi geliştirilmiştir (Özdemir G. , 2012, s. iv).

3.4.2. Müziksel İşitme Yazma Başarısı Değerlendirme Formu

Bu formun amacı müziksel işitme ve müziksel yazma alanlarına ilişkin başarıyı ölçmektir. İki, üç ve dört ses yazma, dikte yazma ve piyanoda seslendirilen bir sesin üzerine akor oluşturma ölçütlerinden oluşmaktadır (Gürpınar, 2014, s. 50).

Ölçmeyi yapan öğretim elemanı tarafından iki, üç ve dört ses yazma ölçütleri için piyanoda seslendirilen referans La notasının ardından iki, üç veya dört ses armonik olarak seslendirilir ve öğrencinin referans sesi göz önünde bulundurarak notaları dizek üzerinde yazarak göstermesi ve tanımlaması istenir.

Dikte yazma ölçütü için yine öğretim elemanı tarafından öncelikle referans La notası ve birim zaman ritmik olarak seslendirilir. Ardından diktenin tamamı piyanoda seslendirilip kadans ve gam çalınır. Sonrasında her motif detaylı olarak çalınıp öğrencinin dikteyi yazılı olarak ifade etmesi sağlanır.

Akor seslendirme ölçütü için La referans notası piyanodan duyurulduktan öğrencinin kök halde dört sesli akoru seslendirmesi istenir. Bunun için öğrenci La notasından sorudaki kök sese ulaşmalı ve üzerine istenen formdaki dört sesli akoru seslendirebilmelidir.

3.4.3. Yarı Yapılandırılmış Değerlendirme Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan ve müziksel işitme, okuma ve yazma alanlarında uzman olan İnönü Üniversitesinden üç öğretim üyesi tarafından onaylanan bu formda sorulan yedi adet soru ile deneklerin on haftalık eğitim sürecini kendi ifadeleriyle değerlendirmeleri sağlanmıştır. Bu değerlendirmeler sayesinde eğitimden önce ve sonra deneklerin kendi müziksel işitme, okuma ve yazma başarılarında değişiklik gözlemleyip

gözlemledikleri anlaşılmaya çalışılmıştır. Ayrıca bir araya geldikleri derslerin arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle olan iletişimi nasıl etkiledikleri öğrenilmiştir. Bunun yanında koro eserlerini seslendirmek için yaptıkları hazırlıklar ve bu hazırlıklar sırasında zorlandıkları durumları ifade etmeleri de istenmiştir. Çalışmalar süresince koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok nelerden hoşlandıkları da bu forma verdikleri cevaplar yoluyla anlaşılmiştir.

3.5. İşlem

Araştırma için iki deney grubu oluşturulmuş ve gruplar homojen olarak ayrılmıştır. Toplam on sekiz kişiden oluşan gruplardan biri yatay çoksesli diğeri dikey çoksesli yapıdaki sekiz koro eserini seslendirmek için on hafta boyunca haftada iki gün toplu ses eğitimi dersi süresince çalıştırılmıştır. Çalıştırılan koro eserleri dönemsel olarak farklı özelliğe sahip koro eserleri arasından seçilmiştir. Koro eserleri grup üyelerine dağıtıldıktan sonra gruptaki öğrenciler dört ses grubuna ayrılmıştır. Her grup toplam dokuz kişiden oluştuğu için ses gruplarından biri üç, diğerleri ikişer kişiden oluşturulmuştur. Grup üyeleri çalışmalardan önce bireysel hazırlıklarını yaparken okuldaki piyanolu dersliklerden ve önceden hazırlanan ses dosyalarından yararlanmışlardır. Piyano ile yaptıkları ön hazırlıklar süresince hem kendi partilerini çalarak söylemişler hem de kendi partileri dışındaki diğer üç partiden birini çalıp kendi partilerini seslendirerek hazırlanmışlardır. Bu hazırlıkları araştırmacının gerek gördüğü zamanlarda kendisiyle Whatsapp uygulaması üzerinden araştırmacı ile paylaşarak hızlı geribildirim almışlardır. Ders dışında yapılan bireysel çalışmaların devamında ders süresince ses grupları birlikte söylemek üzere toplanmıştır. Toplantının başından itibaren yapılan seslendirme provaları sonrasında koro eserlerinin son hali görüntü kayıtları alınarak arşivlenmiştir. Çalışmaların tamamı araştırmacının çalışma ofisinde yapılmıştır. Gerektiğinde ofiste hazır bulunan piyano ile veya koro eserlerinin ses gruplarının topluca işitileceği ses dosyalarının ses sisteminden elektronik olarak işitilmesi ile yapılan pekiştirmelerle grubun homojen bir tını elde etmesi sağlanmıştır.

Deney gruplarıyla çalışmalar başlamadan önce ön test yapılarak ve çalışmaların bitiminde de son test uygulanarak iki, üç ve dört ses yazma, akor tamamlama ve dikte yazma başarıları Müziksel İşitme Yazma Başarısı Değerlendirme Formu (Gürpınar, 2014) ile ölçülmüş, deşifre seslendirme başarıları için de Müziksel Okuma Performans Testi (Özdemir G. , 2012) uygulanmıştır. Araştırmacı sınav esnasında düzenleyici olarak

görev almış, sınav değerlendirmeleri müziksel işitme, okuma ve yazma alanlarında uzman olan İnönü Üniversitesinden üç adet öğretim üyesi tarafından yapılmıştır. Ön test, on haftalık araştırma süreci ve son test aşamaları kamera ve fotoğraflar ile kayıt altına alınmıştır.

Ön test ve son testte piyano ile sorulan müziksel işitme sorularından iki, üç ve dört ses yazma ölçütleri için La sesi referans olarak seslendirilmiş ardından armonik aralıklar sorulmuştur. Soruları cevaplamak üzere gelecek olan öğrencilerin tümü ofise sığmadığından, dörder veya üçer kişiden oluşan küçük gruplar oluşturulmuş ve bu grupların hangi gün ve saatte gelmeleri gerektiği önceden hazırlanan program ile kendilerine bildirilmiştir.

Dikte yazma sınavına başlamadan önce La sesi referans olarak çalınmış, birim zaman duyurulmuş ve dikte baştan sona çalındıktan sonra La sesi tekrar çalınmıştır. Kadans ve gam piyano ile seslendirildikten sonra iki ölçülük motifler dörder kez tekrar edilerek seslendirilmiştir. Tüm motiflerin seslendirilmesi bittikten sonra diktenin tamamı baştan sona tekrar çalınmıştır.

Akor tamamlama sınavı için öğrenciler ofise teker teker alınmış ve her akor tamamlama sorusundan önce La sesi referans olarak piyano ile seslendirilmiştir. Ardından dört sesli akorun ilk sesi öğrenciye ismen söylenmiş ve o sestten itibaren dört sesli akoru istenen şekilde seslendirmesi istenmiştir.

Deşifre sınavına gelen öğrencinin piyano önünde araştırmacı ile yan yana oturması sonrasında öğrencinin deşifre seslendireceği alıştırmaya bakıp ölçü yapısını ve tonal özelliklerini incelemesi için kısa bir süre verilmiştir. Öğrenciden deşifrenin tonunu söylemesi istenmiştir. Diktenin ritmik olarak öğrenci tarafından konuşulmasından sonra kadans ve gam seslendirmesi istenmiştir. Ardından da deşifreyi baştan sona seslendirmesi için süre tanınmıştır.

Öğrencilerin süreç boyunca yaşantılarını ifade edebilmelerini sağlamak için araştırmacı tarafından hazırlanan yedi soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve son testten hemen sonra öğrencilerin formu doldurmaları istenmiştir. Microsoft Word programı ile öğrenciler tarafından doldurulan bu form daha sonra araştırmacıya e-posta veya Whatsapp uygulaması üzerinden geri gönderilmiştir. Gönderilen formlar Hasan Kalyoncu Üniversitesinden bir uzman eşliğinde Maxqda 12

Nitel Veri Analizi Paket Programı'nda yer alan "Kod sistemi" ve "MaxMaps" ara yüzlerinden yararlanılarak istatistiksel olarak yorumlanıp tablolatırılmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Ön test–son test deney sürecinde müziksel işitme, okuma ve yazma alanlarında uzman olan İnönü Üniversitesinden üç öğretim üyesi tarafından değerlendirilmek üzere Müziksel Okuma Performans Testi (Özdemir G. , 2012), Müziksel İşitme Yazma Başarısı Değerlendirme Formu (Gürpınar, 2014) kullanılmış ve tüm veriler yüzölçüm sistemine dönüştürülerek analizler SPSS 25 programı kullanılarak yapılmıştır. Analizler için Hasan Kalyoncu Üniversitesinden istatistik alanındaki bir uzmandan yardım alınmıştır. Karşılaştırma testleri için parametrik olmayan istatistik testleri kullanılmıştır. Ön test ve son test puanlarının gruplara göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin ilişkisiz ölçümler için Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin ölçümler için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Etki büyüklükleri de bu bağlamda hesaplanıp yorumlanmıştır. Bu yorumlama için Eta-kare değeri kullanılmıştır.

Puanlayıcılar arası uyum için Kendall'in W katsayısı hesaplanmıştır. Verilere ilişkin iç tutarlık anlamındaki güvenilirlik Cronbach Alfa değerlerine bakılarak incelenmiştir.

Normallik varsayımının karşılanmadığı durumlarda ilişkisiz iki örneklem için Mann-Whitney U Testi, ilişkili iki örneklem için Wilcoxon Eşleştirilmiş Çiftler Testi kullanılır (Büyüköztürk, 2019, s. 155).

Araştırmacı tarafından hazırlanan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu sonuçları Maxqda 12 Nitel Veri Analizi Paket Programı aracılığı ile içerik analizi yapılarak hazırlanmıştır. Verilerin toplanmasının ardından analiz sürecinde öncelikle katılımcıların görüşmede ifade ettikleri her bir cümle deşifre edilmiştir. Bütün katılımcılar için ayrı ayrı Word uzantılı belgeler hazırlanmıştır. Katılımcıların ifadeleri incelenerek müzik alanıyla uyumlu ifadeler kodlanmıştır. Kodlama işleminin tamamlanmasının ardından ortaya çıkan kodlardan temalar oluşturulmuştur. Temalar oluşturulurken aynı tema içerisine alınacak kodların bütünlüğü bozmamasına özen gösterilmiştir. Daha sonra bu temalardan araştırmanın doğasına uygun kapsayıcı üst temalar belirlenmiştir. Bu sürecin de tamamlanmasıyla araştırmanın bulgularında yer alacak tema ve kodlar nihai biçimini

almıştır. Tüm bu aşamalardaki işlemler için Hasan Kalyoncu Üniversitesinden bir istatistik alanındaki bir uzman eşliğinde Maxqda 12 Nitel Veri Analizi Paket Programı'nda yer alan “Kod sistemi” ve “MaxMaps” ara yüzlerinden yararlanılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Alt Problemlere Dayalı Bulgular

4.1.1. Deney Gruplarındaki Öğrencilerin Müziksel İşitme ve Yazma Başarısı Değerlendirme Formu ile Müziksel Okuma Performans Testi Başarılarına İlişkin Bulgular

Yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci grup ile dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren ikinci grupta yer alan bireylerin her bir ölçüte ait ön test ve son test puanlarının betimsel istatistikleri ve normallik testi sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5.
Ön ve Son Test Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler ve Shappiro-Wilk Testi Sonuçları

	Ön Test					Son Test						
	Ort.	Standart Sapma	Çarpıklık (Hata: 0,72)	Basıklık (Hata: 1,40)	Shappiro-Wilk	Ort.	Standart Sapma	Çarpıklık (Hata: 0,72)	Basıklık (Hata: 1,40)	Shappiro-Wilk		
1.	2 ses yazma	40,00	34,64	-0,19	-2,07	0,03*	55,56	31,27	0,47	-1,34	0,15	
	3 ses yazma	26,67	26,46	1,30	1,08	0,02*	17,78	21,08	1,09	0,61	0,04*	
	4 ses yazma	24,44	21,86	0,19	-1,23	0,17	20,00	24,49	1,05	-0,29	0,01*	
	G Çok ses yazma top.	30,33	20,21	-0,06	-1,00	0,84	31,11	21,04	0,89	0,51	0,40	
R	Akor tamamlama	26,67	25,50	0,71	-0,79	0,27	41,11	14,53	0,70	1,07	0,60	
	U	Dikte yazma	23,33	26,46	0,94	-0,47	0,06	42,22	27,74	0,16	-1,96	0,14
		Genel toplam	26,11	19,47	1,18	0,98	0,05	38,67	19,29	0,64	-1,44	0,09
	Deşifre	48,67	10,00	1,80	3,83	0,03*	67,33	14,42	0,78	0,20	0,40	
Genel Başarı	32,88	16,14	1,49	1,74	0,02*	47,27	14,58	0,90	-0,79	0,08		
P	2 ses yazma	24,44	19,44	0,50	-0,01	0,27	28,89	28,48	0,64	-0,54	0,25	
	3 ses yazma	17,78	23,33	0,87	-0,81	0,01*	17,78	18,56	1,47	3,28	0,01*	
	4 ses yazma	15,56	16,67	0,50	-1,28	0,03*	24,44	16,67	-0,50	-1,28	0,03*	
	G Çok ses yazma top.	19,33	15,85	0,32	-0,62	0,67	23,67	16,60	0,40	-0,25	0,98	
R	Akor tamamlama	25,56	17,40	1,07	0,32	0,06	39,44	22,97	0,29	-0,72	0,47	
	U	Dikte yazma	31,11	31,80	1,34	0,44	0,01*	48,89	26,19	0,10	-0,63	0,77
		Genel toplam	26,44	20,62	1,34	0,63	0,03*	39,44	19,77	0,47	-1,18	0,45
	Deşifre	48,22	10,54	1,12	2,53	0,36	65,22	10,08	0,99	0,43	0,41	
Genel Başarı	32,98	14,61	1,26	0,70	0,06	47,18	15,85	0,52	-1,36	0,32		

*p<0,05.

Tablo 5 incelendiğinde yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci grubun ön test ortalamaları 23-48 puan, son test ortalamaları 20-68 puan aralığında: dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren ikinci grubun ön test ortalamaları 15-49 puan, son test ortalamaları 17-66 puan aralığında değiştiği görülmektedir. 2 ses yazma, 2, 3 ve 4 ses yazma toplamları (tabloda “çok ses yazma toplamları” ifadesiyle gösterilmiştir),

akor tamamlama, dikte yazma, genel toplam (2, 3 ve 4 ses yazma toplamları ile akor tamamlama ve dikte yazma toplamlarının tümü) ve deşifre ölçütleri için yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci grubun: 2 ses yazma, 4 ses yazma, 2, 3 ve 4 ses yazma toplamları (çok ses yazma toplamları), akor tamamlama, dikte yazma, genel toplam ve deşifre ölçütleri için dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren ikinci grubun son test puanlarının ortalaması ön teste göre artış göstermiştir. Ayrıca her iki grubun da genel başarı ölçütü için (genel toplam ölçütünün %70'i ile deşifre ölçütünün %30'u alınarak elde edilen puan) son test puanlarının ortalaması ön teste göre artış göstermiştir. Uygulama öncesinden sonrasına gözlenen bu değişimlerin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılacak karşılaştırma testleri için öncelikle ölçütlerden elde edilen puanların basıklık ve çarpıklık katsayıları ile Shappiro-Wilk testi sonuçları incelenmiştir. “Çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1 ile +1 aralığında değişmesi verilerin normal dağıldığının bir göstergesidir” (Büyüköztürk, 2019, s. 40). Tablo 5 incelendiğinde her bir ölçüt ile ön test son test puanları için yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci gruptaki çarpıklık katsayılarının -0,19 ile 1,80 ve ikinci gruptaki çarpıklık katsayılarının -0,50 ile 1,47: yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci gruptaki basıklık katsayılarının -2,07 ile 3,83 ve dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren ikinci gruptaki basıklık katsayılarının -1,36 ile 3,28 aralığında değiştiği görülmektedir. Shappiro-Wilk testi sonuçlarına göre ise yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci grupta ön test puanlarına göre 2 ses yazma, 3 ses yazma, deşifre ve genel başarı ölçütlerinin: yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci grupta son test puanlarına göre 3 ses yazma ve 4 ses yazma ölçütlerinin: dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren ikinci grupta ön test puanlarına göre 3 ses yazma, 4 ses yazma, dikte ve genel toplam ölçütlerinin: dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren ikinci grupta son test puanlarına göre 3 ses yazma ve 4 ses yazma ölçütlerinin normal dağılım varsayımlarını karşılamadıkları söylenebilir. O hâlde ön test ve son test puanlarının her iki grupta da normal dağılıma sahip olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

4.1.2. Ön Test ve Son Test Puanları Yatay ve Dikey Çoksesli Koro Eserleri Seslendiren Gruplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

Ön test ve son test puanlarının gruplara göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin ilişkisiz ölçümler için Mann-Whitney U Testi sonuçları aşağıdaki Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6.
Ön Test ve Son Test Puanlarının Gruplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Ölçüt	Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Ön test 2 ses yazma	1	10,61	95,50	-0,908	0,364
	2	8,39	75,50		
Ön test 3 ses yazma	1	10,56	95,00	-0,882	0,378
	2	8,44	76,00		
Ön test 4 ses yazma	1	10,56	95,00	-0,884	0,377
	2	8,44	76,00		
Ön test çok ses yazma toplamı	1	11,00	99,00	-1,200	0,230
	2	8,00	72,00		
Ön test akor tamamlama	1	9,22	83,00	-0,225	0,822
	2	9,78	88,00		
Ön test dikte yazma	1	8,61	77,50	-0,717	0,473
	2	10,39	93,50		
Ön test genel toplam	1	9,94	89,50	-0,354	0,724
	2	9,06	81,50		
Ön test deşifre	1	9,61	86,50	-0,089	0,929
	2	9,39	84,50		
Ön test genel başarı	1	9,89	89,00	-0,309	0,796
	2	9,11	82,00		
Son test 2 ses yazma	1	11,67	105,00	-1,756	0,079
	2	7,33	66,00		
Son test 3 ses yazma	1	9,33	84,00	-0,143	0,886
	2	9,67	87,00		
Son test 4 ses yazma	1	8,61	77,50	-0,738	0,461
	2	10,39	93,50		
Son test çok ses yazma toplamı	1	10,33	93,00	-0,667	0,505
	2	8,67	78,00		
Son test akor tamamlama	1	9,83	88,50	-0,270	0,787
	2	9,17	82,50		
Son test dikte yazma	1	8,94	80,50	-0,445	0,656
	2	10,06	90,50		
Son test genel toplam	1	9,33	84,00	-0,133	0,895
	2	9,67	87,00		
Son test deşifre	1	9,78	88,00	-0,221	0,825
	2	9,22	83,00		
Son test genel başarı	1	9,78	88,00	-0,221	0,863
	2	9,22	83,00		

Tablo 6 incelendiğinde tüm ölçütler için ön test puanlarının da son test puanlarının da gruba göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği görülmektedir ($p > 0,05$). O hâlde özellikle ön test puanlarında farklılaşma olmaması, eğitimden (müdahaleden) önce

grupların karşılaştırılan özellik bakımından birbirine denk olduğunun bir göstergesidir. Bu bulgulara göre yapılan her iki uygulama da deneklerin benzer gelişimi göstermelerini sağlamıştır.

4.1.3. Eğitim Öncesi ve Sonrası Birey Puanlarına Ait Bulgular

Her bir grupta ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin ölçümler için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile incelenmiş, bütün sonuçlar aşağıdaki Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7.
Eğitim Öncesi ve Sonrası Birey Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Grup	Ölçüt	Son test-Ön test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p	Eta-kare
I. G R U P	2 ses yazma	Negatif Sıra	2	5,00	10,00	-1,150	0,250	
		Pozitif Sıra	6	4,33	26,00			
		Eşit	1					
	3 ses yazma	Negatif Sıra	3	2,67	8,00	-1,134	0,257	
		Pozitif Sıra	1	2,00	2,00			
		Eşit	5					
	4 ses yazma	Negatif Sıra	4	4,13	16,50	-0,439	0,660	
		Pozitif Sıra	3	3,83	11,50			
		Eşit	2					
Çok Ses Yazma Toplamı	Negatif Sıra	2	5,50	11,00	-1,005	0,315		
	Pozitif Sıra	6	4,17	25,00				
	Eşit	1						
Akor tamamlama	Negatif Sıra	2	5,50	11,00	-1,377	0,169		
	Pozitif Sıra	7	4,86	34,00				
	Eşit	0						
Dikte yazma	Negatif Sıra	1	2,00	2,00	-2,043	0,041*	0,48	
	Pozitif Sıra	6	4,33	26,00				
	Eşit	2						
Genel toplam	Negatif Sıra	2	2,00	4,00	-1,970	0,049*	0,46	
	Pozitif Sıra	6	5,33	32,00				
	Eşit	1						
Deşifre	Negatif Sıra	0	0,00	0,00	-2,668	0,008*	0,63	
	Pozitif Sıra	9	5,00	45,00				
	Eşit	0						
Genel başarı	Negatif Sıra	2	0,00	0,00	-2,66	0,01*	0,63	
	Pozitif Sıra	6	5,00	45,00				
	Eşit	1						

Tablo 7. (devamı)

Grup	Ölçüt	Son test-Ön test	N	Sıra	Sıra	Z	p	Eta-kare
				Ortalaması	Toplamı			
2. G R U P	2 ses yazma	Negatif Sıra	4	3,88	15,50	-0,359	0,719	
		Pozitif Sıra	4	5,13	20,50			
		Eşit	1					
	3 ses yazma	Negatif Sıra	2	3,75	7,50	0,000	1,000	
		Pozitif Sıra	3	2,50	7,50			
		Eşit	4					
	4 ses yazma	Negatif Sıra	0	0,00	0,00	-2,000	0,046*	0,47
		Pozitif Sıra	4	2,50	10,00			
		Eşit	5					
	Çok Ses Yazma Toplamı	Negatif Sıra	3	2,83	8,50	-0,422	0,673	
		Pozitif Sıra	3	4,17	12,50			
		Eşit	3					
	Akor tamamlama	Negatif Sıra	1	5,50	5,50	-1,450	0,147	
		Pozitif Sıra	6	3,75	22,50			
		Eşit	2					
	Dikte yazma	Negatif Sıra	2	3,50	7,00	-1,562	0,118	
		Pozitif Sıra	6	4,83	29,00			
		Eşit	1					
	Genel toplam	Negatif Sıra	1	4,50	4,50	-2,134	0,033*	0,50
		Pozitif Sıra	8	5,06	40,50			
		Eşit	0					
	Deşifre	Negatif Sıra	1	3,00	3,00	-2,312	0,021*	0,54
		Pozitif Sıra	8	5,25	42,00			
		Eşit	0					
	Genel başarı	Negatif Sıra	4	1,50	3,00	-2,31	0,02*	0,54
		Pozitif Sıra	4	6,00	42,00			
		Eşit	1					

*p< 0,05.

Tablo 7 incelendiğinde yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci grupta yer alan bireylerin dikte yazma, genel toplam, deşifre ve genel başarı ölçütleri açısından müdahale öncesi ve sonrası puanlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($Z_{dikte}=-2,04$: $Z_{genel\_top}=-1,97$: $Z_{deşifre}=-2,67$: $Z_{genel\ başarı}=-2,66$ $p<0,05$.). Sıra ortalaması ve sıra toplamları göz önüne alındığında gözlenen bu farklılıklar son test puanları lehine olduğundan düzenlenen programın katılımcıların dikte yazma, genel toplam, deşifre ve genel başarı ölçütlerine göre becerilerini arttırmada önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Benzer şekilde dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren ikinci grupta yer alan bireylerin 4 ses yazma, genel toplam, deşifre ve genel başarı ölçütleri açısından

müdahale öncesi ve sonrası puanlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($Z_{4ses}=-2,00$; $Z_{genel\_top}=-2,13$; $Z_{deşifre}=-2,31$; $Z_{genel\ başarı}=-2,31$ $p<0,05$). Sıra ortalaması ve sıra toplamları göz önüne alındığında gözlenen bu farklılıklar son test puanları lehine olduğundan düzenlenen programın katılımcıların 4 ses yazma, genel toplam (2,3 ve 4 ses yazma, akor tamamlama ve dikte yazma ölçütlerinin toplamı), deşifre ve genel başarı ölçütlerine göre becerilerini arttırmada önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Ön test ve son test puanları arasındaki farkın istatistiksel anlamlılığın yanında pratik anlamlılığını da incelemek için Eta-kare değerlerine bakılmıştır (Field, 2009, s. 550). Dikte yazma ölçütü incelendiğinde dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren ikinci grupta anlamlı bir fark bulunamazken, yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci grupta bulunan farkın etki büyüklüğü 0,48'dir. Bu durumda yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci grupta uygulanan yöntemin dikte yazma puanları için daha etkili olduğu söylenebilir. 4 ses yazma ölçütü incelendiğinde yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci grupta anlamlı bir fark bulunamazken, dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren ikinci grupta bulunan farkın etki büyüklüğü 0,47'dir. Bu durumda dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren ikinci grupta uygulanan yöntemin 4 ses yazma puanları için daha etkili olduğu söylenebilir. 2 ses, 3 ses ve 4 ses yazma, dikte yazma ve aralık tamamlama ölçütlerinin toplamını ifade eden genel toplam ölçütü incelendiğinde yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci grupta bulunan farkın etki büyüklüğü 0,46'yken dikey çoksesli yapıda koro eserleri ikinci grupta bulunan farkın etki büyüklüğü 0,50'dir. Bu durumda her iki grupta da uygulanan yöntemlerin genel toplam puanları için etkili olduğu söylenebilir. Deşifre ölçütü incelendiğinde, yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci grupta bulunan farkın etki büyüklüğü 0,63'ken dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren ikinci grupta bulunan farkın etki büyüklüğü 0,54'tür. Bu durumda her iki grupta da uygulanan yöntemlerin deşifre puanları için etkili olduğu söylenebilir. Genel başarı ölçütü incelendiğinde, yatay çoksesli yapıda koro eserleri birinci grupta bulunan farkın etki büyüklüğü 0,63'ken dikey çoksesli yapıda koro eserleri ikinci grupta bulunan farkın etki büyüklüğü 0,54'tür. Bu durumda her iki grupta da uygulanan yöntemlerin genel başarı puanları için etkili olduğu söylenebilir.

Tüm bu verilerin ışığında, dikte yazma ölçütünün geliştirilmesi için yatay çoksesli yapıda koro eserlerinin (birinci grupta uygulanan yöntemin) kullanılması, 4 ses yazma

ölçütünün geliştirilmesi için dikey çoksesli yapıda koro eserlerinin (ikinci grupta uygulanan yöntemin) kullanılması uygun olacaktır. Buna ek olarak her iki yöntemin de deşifre ölçütünün geliştirilmesi için kullanılabileceği: özellikle yatay çoksesli yapıda koro eserlerinin daha fazla katkı sağlayacağı söylenebilir.

Çok ses yazma değişkeni ön test ve son test puanlarına ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8.
Çok Ses Yazma Değişkeni Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayıları

	Ön test	Son test
1. grup	0,72	0,78
2. grup	0,66	0,64

Tablo 8 incelendiğinde Cronbach Alfa değerlerinin birinci grupta 0,70’in üzerinde, ikinci grupta ise 0,60’in üzerinde olduğu görülmektedir. O hâlde elde edilen ölçümlerin iç tutarlılık anlamındaki güvenilirliğinin birinci grupta iyi, ikinci grupta kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir (Field, 2009, s. 675).

Dikte değişkeni ön test ve son test puanlarına ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9.
Dikte Değişkeni Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayıları

	Ön test	Son test
1. grup	0,73	0,82
2. grup	0,93	0,75

Tablo 9 incelendiğinde Cronbach Alfa değerlerinin her iki grupta da 0,70’in üzerinde olduğu görülmektedir. O hâlde elde edilen ölçümlerin iç tutarlılık anlamındaki güvenilirliğinin her iki grupta da iyi düzeyde olduğu söylenebilir. (Field, 2009, s. 675).

Akor tamamlama değişkeni ön test ve son test puanlarına ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları ve puanlayıcılar arasındaki uyum Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10.

Akor Tamamlama Değişkeni Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayıları ve Puanlayıcılar Arasındaki Uyum

	Ön test			Son test		
	Uzman1	Uzman2	Uzman3	Uzman1	Uzman2	Uzman3
Cronbach alfa	0,73	0,68	0,58	0,54	0,54	0,52
Kendall's W	0,99			0,99		

Tablo 10 incelendiğinde Cronbach Alfa değerlerinin ön testte birinci uzmanda 0,70'in üzerinde olduğu görülmektedir. O halde elde edilen ölçümlerin iç tutarlılık anlamındaki güvenilirliğinin her iki grupta da kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir. Cronbach Alfa değerlerinin ön testte ikinci uzmanda 0,60'in üzerinde olduğu görülmektedir. O halde elde edilen ölçümlerin iç tutarlılık anlamındaki güvenilirliğinin her iki grupta da tartışılabilir düzeyde olduğu söylenebilir. Cronbach Alfa değerlerinin ön testte üçüncü uzmanda ve son testte her üç uzmanda 0,50'nin üzerinde olduğu görülmektedir. O halde elde edilen ölçümlerin iç tutarlılık anlamındaki güvenilirliğinin her iki grupta da zayıf düzeyde olduğu söylenebilir (George & Mallery, 2019, s. 236).

Üç uzman puanlayıcı tarafından puanlanan akor tamamlama değişkenine ilişkin Kendall'ın W katsayısı değerleri incelendiğinde ön test ve son test için her iki grupta da değerler 0,97'nin üzerinde olduğu görülmektedir. Bu durumda puanlayıcılar arasındaki uyumun (puanlama güvenilirliğinin) oldukça yüksek olduğu söylenebilir (Field, 2009, s. 576).

Deşifre Değişkeni Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayıları ve Puanlayıcılar Arasındaki Uyum Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11.

Deşifre Değişkeni Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayıları ve Puanlayıcılar Arasındaki Uyum

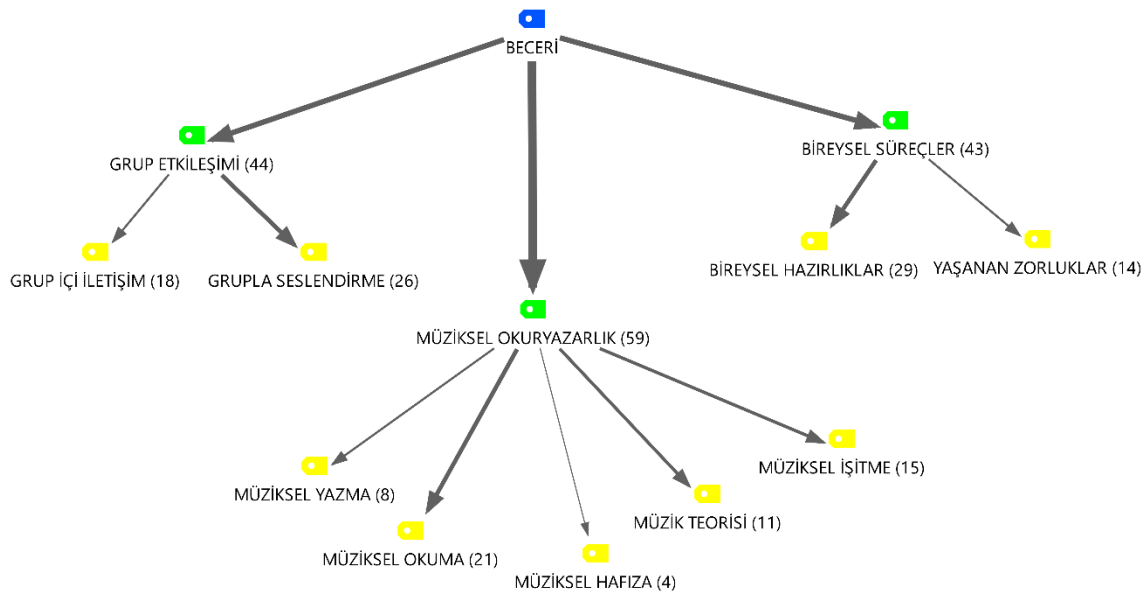
	Ön test			Son test		
	Uzman1	Uzman2	Uzman3	Uzman1	Uzman2	Uzman3
Cronbach alfa	0,89	0,89	0,92	0,80	0,85	0,80
Kendall's W	0,99			0,93		

Tablo 11 incelendiğinde Cronbach Alfa değerlerinin her iki grupta da 0,70'in üzerinde olduğu görülmektedir. O hâlde elde edilen ölçümlerin iç tutarlılık anlamındaki güvenilirliğinin her iki grupta da iyi düzeyde olduğu söylenebilir. (Field, 2009, s. 675).

Müziksel işitme, okuma ve yazma alanlarında İnönü Üniversitesinden üç uzman puanlayıcı tarafından puanlanan deşifre değişkenine ilişkin Kendall'ın W katsayısı değerleri incelendiğinde ön test ve son test için her iki grupta da değerler 0,93'ün üzerinde olduğu görülmektedir. Bu durumda puanlayıcılar arasındaki uyumun (puanlama güvenilirliğinin) oldukça yüksek olduğu söylenebilir (Field, 2009, s. 576).

4.1.4. Deney Gruplarındaki Öğrencilerin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Araştırma süresince yapılan çalışmaların etkisini ölçmek amacıyla yapılan deneysel işlem sonrasında uygulanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formuna katılımcılar tarafından verilmiş olan cevaplar doğrultusunda yapılan içerik analizi sonuçları Şekil 1 ve Şekil 2'de verilmiştir. Yapılan içerik analizine göre iki temel başlık altında süreçlerin değerlendirilebileceği görülmektedir. Bunlardan birincisi, yapılan deneysel işlem sonrasında katılımcıların gelişen becerileri (Şekil 1), diğeri ise süreç ile ilgili vermiş oldukları geribildirimlerdir (Şekil 2).

Şekil 1. Deneysel İşlem Sonrasında Katılımcılarda Gelişen Beceriler (Ok kalınlıkları yoğunlukları ifade etmektedir)

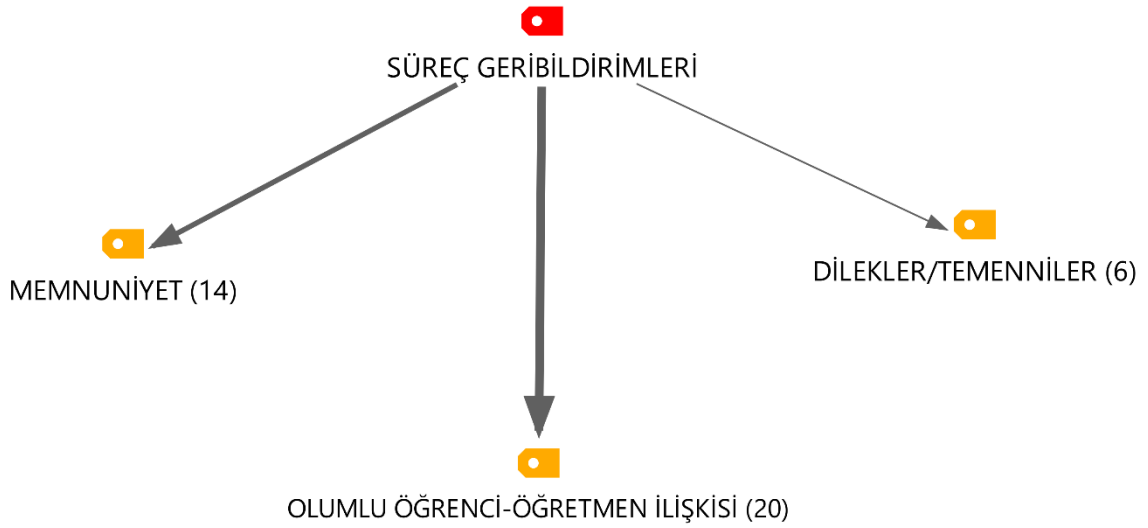
Şekil 1'de görüldüğü üzere katılımcılar tarafından gelişim gösterdiği ifade edilen alanlar grup etkileşimi oluşması, müziksel okuryazarlık becerileri ve bireysel süreçler ile ilgilidir. Yapılan içerik analizine göre katılımcılar tarafından en yoğun olarak ifade edilen durum müziksel okuryazarlığın (59) gelişimine dair yapılan vurgudur. Müziksel yazma

(8), müziksel okuma (21), müziksel hafıza (4), müzik teorisi (11) ve müziksel işitme (15) becerilerinde görülen gelişimler müziksel okuryazarlık gelişimini etkileyen faktörlerdir. Sesleri ayırt etme, dikte yazma, tını bütünlüğünü kavrama, ezgi hafızasını geliştirme, akor türünü tanımlayabilme alt kodlarından oluşan bu temalara dair katılımcıların belirtmiş oldukları bazı ifadeler şu şekildedir: “...Herhangi bir ses üzerine akor seslendirmede az da olsa geliştiğimi düşünüyorum... deşifre okuyabilmem gelişti...” (D.Ö.), “Kulak belli bir süre sonra koro seslerini toplu duyunca melodisi akılda kalıyor.” (F.E.), “...ses üzerine aralık veya akor kurarken teorik olarak hesaplama yapmakta gecikirdim...on haftalık eğitim bu sorunların giderilmesine yardımcı oldu.” (S.F.), “...sesleri ayırıştırarak, işitmemizin gelişmesinde etkili oldu ...” (C.A.), “...akorun türünü yazmakta güçlük çekiyordum...şu an ilk başladığımdan çok daha iyi durumdayım.” (A.B.Ö.).

Şekil 1’de görüldüğü üzere katılımcılar tarafından en yoğun olarak ifade edilen ikinci beceri grup etkileşimi (44) becerisidir. Grup içi iletişimin sağlanması (18) ve grupla seslendirme becerilerinin (26) grup etkileşimi becerilerini arttırmaya katkı sağladığı görülmektedir. Yardımlaşma, sorumluluk, uyum gibi alt kodlarından oluşan bu temalara dair katılımcıların belirtmiş oldukları bazı ifadeler şu şekildedir: “...yeri geldi yardımlaşık: birimiz bir bölümü yapamıyorsa o arkadaşımıza destek olduk, o bölümü doğru seslendirene kadar onu bekledik...” (E.Z.T.), “...diğer partileri okuyan arkadaşlarımla da hazırlık yapıyorduk.” (A.A.), “Koro eserlerini seslendirirken dört gruba bölündüğümüz ve farklı ses gruplarında olduğumuz için grup olarak okuduğumuzda birbirimizi kötü etkilememek adına daha bilinçli çalışmamızı sağladı...” (C.A.), “Bireyin değil, içinde bulunduğumuz ekibin başarısının ön planda olması durumu benim için çok keyifli ve anlamlıydı...” (N.S.).

Katılımcılar tarafından son olarak ifade edilen beceri ise bireysel süreçleri (43) ile ilgilidir. Buna göre grup çalışması öncesi yapılan hazırlıklar (29) ve yaşanan zorluklar (14) bireysel becerilerin gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Eserin ses dosyalarını dinleme, piyano destekli seslendirme, deşifre yapılması alt kodlarından oluşan bu temalara dair katılımcıların belirtmiş oldukları bazı ifadeler şu şekildedir: “...ses kayıtlarını dinliyordum: tek kendi partimi değil diğer partileri de seslendirip uyum yakalamaya çalışıyordum...” (E.Z.T.), “...diğer ses gruplarına uyum sağlayabilmek ve seslerin daha düzgün verilmesi için kendi partim dışında diğer partilerin de ses dosyalarını dinledim...” (F.G.A.), “...piyanodan sesler alarak öncelikle duyum ve doğru sesleri verebilme açısından bireysel çalışmalar yaptım. Daha sonra eserin tonunu

bularak kadans ve gam çalışması yaptım bu şekilde daha rahat okumamı sağladı.” (A.B.Ö.), *“...okulda olduğum zamanlar grup arkadaşlarımla piyanoda ses alıp çalışarak ön hazırlığımı yaptım.”* (E.Ü.), *“...önce eseri piyanoda çalarak deşifre ediyordum.”* (E.Z.T.), *“...piyanoda önce kendi partimi çalıp söyledim daha sonra da bir diğer partiyi çalarken kendi partimi söyledim.”* (N.S.), *“En çok zorlandığım şey başka bir partiyi piyanoda çalarken kendi partimi seslendirdiğim kısmıydı. Bunu birkaç eserde yaptıktan sonra aslında çok da zor olmadığını öğrendim.”* (L.İ.), *“Hem kendi partimize hâkim olup hem de diğer partileri dinlemek beni çok zorlamıştı başlarda. Tabii ki düzenli tekrarlarla bu sorunu da hallettik.”* (A.A.).

Şekil 2. Katılımcılar Tarafından İfade Edilen Süreç ile İlgili Geribildirimler (Ok kalınlıkları yoğunluğu ifade etmektedir.)

Katılımcıların ifade etmiş oldukları gelişen becerilere ek olarak süreç ile ilgili bazı geribildirimleri bulunmaktadır. Katılımcıların ifade ettiği geribildirimler Şekil 2’de verilmiştir. İfade edilme yoğunluğuna göre belirtilmiş olan geribildirimler şu şekildedir: Olumlu öğrenci-öğretmen ilişkisi (20), süreç memnuniyeti (14) ve dilekler/temenniler (6).

En yoğun şekilde ifade edilmiş olan olumlu öğrenci-öğretmen ilişkisinin gelişiminde yer alan kodlar motivasyon arttırması ve gösterilen ilgidir. Bu durumu katılımcılar şu şekilde ifade etmişlerdir: *“koro eserlerini deşifre ederken hocamız her birimizle ayrıca ilgilenip, çalıştırarak grupça daha başarılı olabilmemizi sağladı...”*

(C.A.), “...hocamızın boş vakitlerinde on hafta boyunca hep birebir görüştük...” (D.Ö.), “...onun bizler için bir şeyler yapmaya, faydalı olmaya çalıştığını görmek benim koro eserlerine olan ilgimi daha da arttırdı ve daha çok çalışmamı sağladı.” (Z.Ö.).

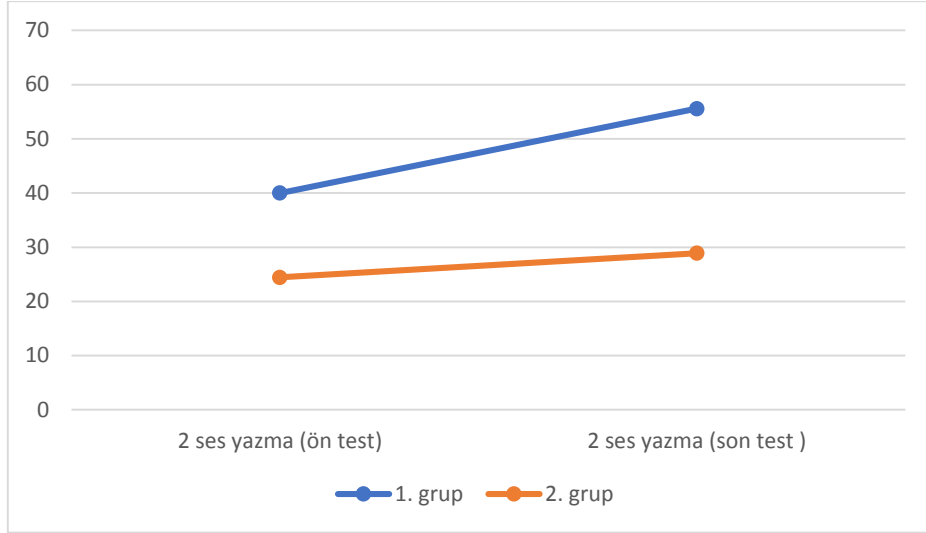
Katılımcıların süreç ile ilgili ifade ettikleri memnuniyete verilebilecek bazı örnekler ise şu şekildedir: “...böyle bir projede yer almak benim için de çok faydalı oldu. Kendimde birçok olumlu yönde değişim gördüm. Çok şey kattım kendime...” (E.Ü.), “...benim için muhteşem bir deneyimdi.” (E. Z. T.), “Bu çalışma bana olduğum seviyeden çok fazla ileriye gitmemi sağladı ve müziğe daha farklı ve daha bilinçli bir şekilde bakmamı sağladı...” (M.A.B.), “...bitmesini hiçbir zaman istemediğim bu güzel çalışmaya dahil edildiğim için çok mutluyum.” (Z.K.).

Katılımcılar tarafından ifade edilmiş olan dilek ve temennilerin bazıları şu şekildedir: “Gelecek yıllarda yine bu şekilde bir programın olmasını temenni ediyorum...” (F.E.), “...Tek temennim ileriki dönemde ve yıllarda da böyle bir öğretmenle böyle bir eğitimin, uygulamanın içinde olabilmek.” (H.M.Ö.).

4.2. Hipotezlere Dayalı Bulgular

4.2.1. “Dikey Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Çok Ses Yazmaya Katkısı Yatay Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmekten Daha Fazla Olacaktır” İfadesine Ait Bulgular.

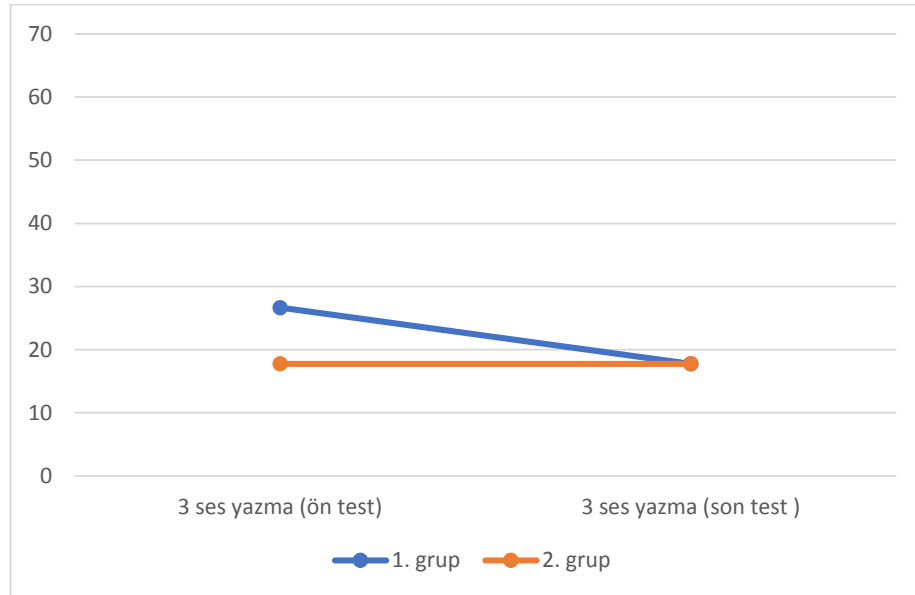
2 ses yazma ölçütü açısından grupların ön test ve son test puanları arasındaki değişim Grafik 1’de gösterilmiştir.

Grafik 1. Grupların 2 Ses Yazma Başarıları

Grafik 1’de görüldüğü üzere on hafta boyunca yatay çoksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren birinci grubun 2 ses yazma puanları dikey çoksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren ikinci gruba göre hem ön testte hem de son testte daha fazladır.

3 ses yazma ölçütü açısından grupların ön test ve son test puanları arasındaki değişim Grafik 2’de gösterilmiştir.

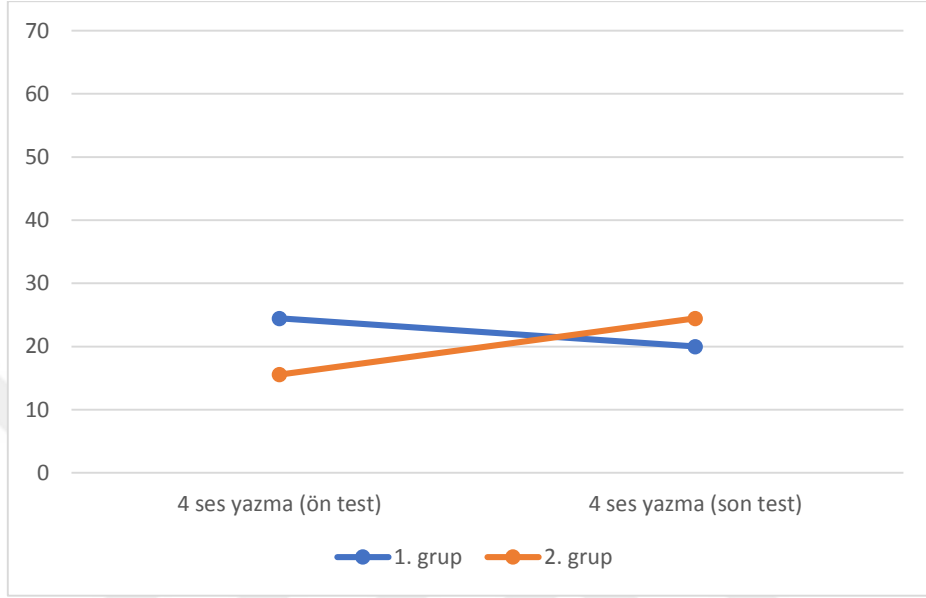
Grafik 2. Grupların 3 Ses Yazma Başarıları

Grafik 2’de görüldüğü üzere on hafta boyunca dikey çoksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren ikinci grubun 3 ses yazma puanı son testte değişmezken yatay

çoksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren birinci grubun son testte 3 ses yazma puanı gerilemiştir.

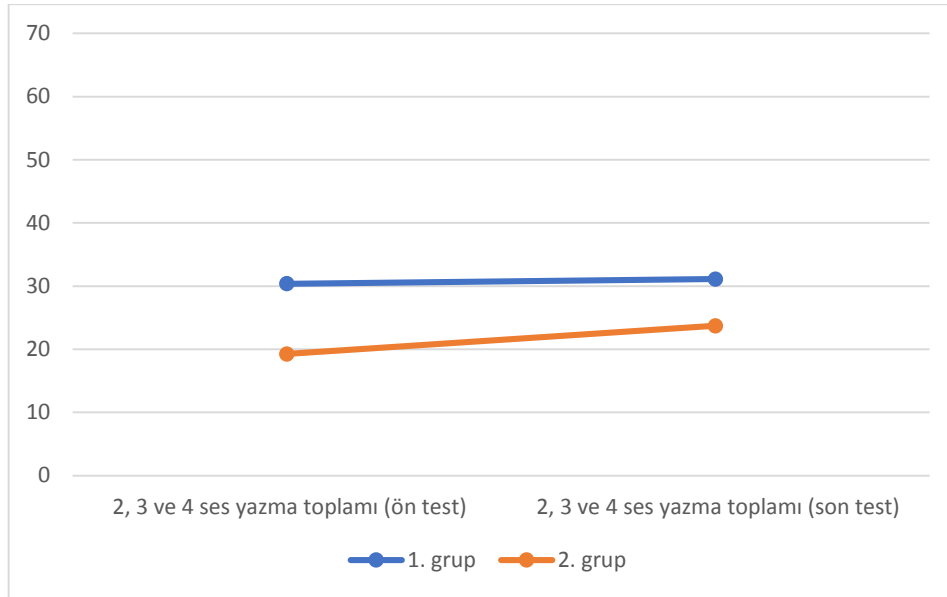
4 ses yazma ölçütü açısından grupların ön test ve son test puanları arasındaki değişim Grafik 3'te gösterilmiştir.

Grafik 3. Grupların 4 Ses Yazma Başarıları

Grafik 3'te görüldüğü üzere on hafta boyunca yatay çoksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren birinci grubun 4 ses yazma puanı gerilerken dikey çoksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren ikinci grubun son testte 4 ses yazma puanı artmıştır.

2,3 ve 4 ses (çok ses) yazma toplam başarı ölçütü açısından grupların ön test ve son test puanları arasındaki değişim Grafik 4'te gösterilmiştir.

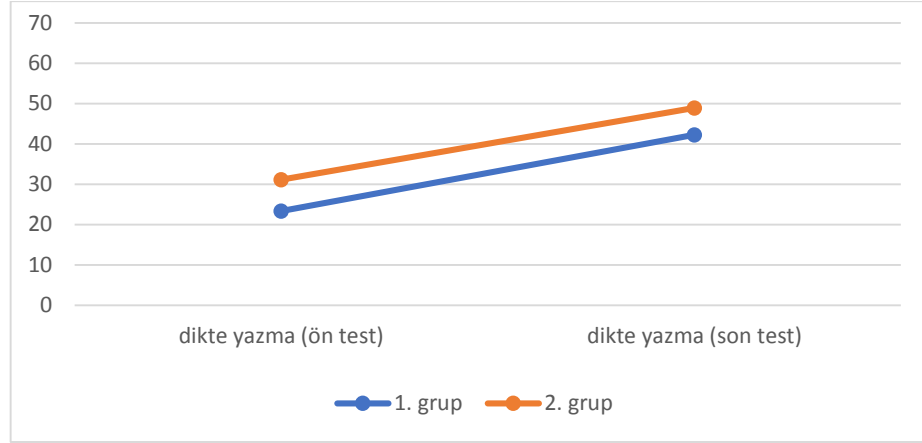
Grafik 4. Grupların Çok Ses (2, 3 ve 4 Ses) Yazma Toplam Başarıları

Grafik 4’te görüldüğü üzere on hafta boyunca yatay çoksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren birinci grubun 2, 3 ve 4 ses yazma toplam puanları neredeyse değişmezken dikey çoksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren ikinci grubun son testte 2, 3 ve 4 ses yazma toplam puanları artmıştır.

Grafik 1, Grafik 2, Grafik 3 ve Grafik 4 göz önünde bulundurulduğunda yatay çoksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren birinci grubun son test puanlarının ön test puanlarına göre azaldığı, dikey çoksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren ikinci grubun son test puanlarının ön test puanlarına göre arttığı görülmektedir. Bu durumda yatay çoksesli koro eserlerinin çok ses yazma başarılarını olumsuz etkilediği, dikey çoksesli koro eserlerinin çok ses yazma başarılarını olumlu etkilediği söylenebilir.

4.2.2. “Yatay Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Müziksel Yazmaya (Dikteye) Katkısı Dikey Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmekten Daha Fazla Olacaktır” İfadesine Ait Bulgular.

Dikte yazma ölçütü açısından grupların ön test ve son test puanları arasındaki değişim Grafik 5’te gösterilmiştir.

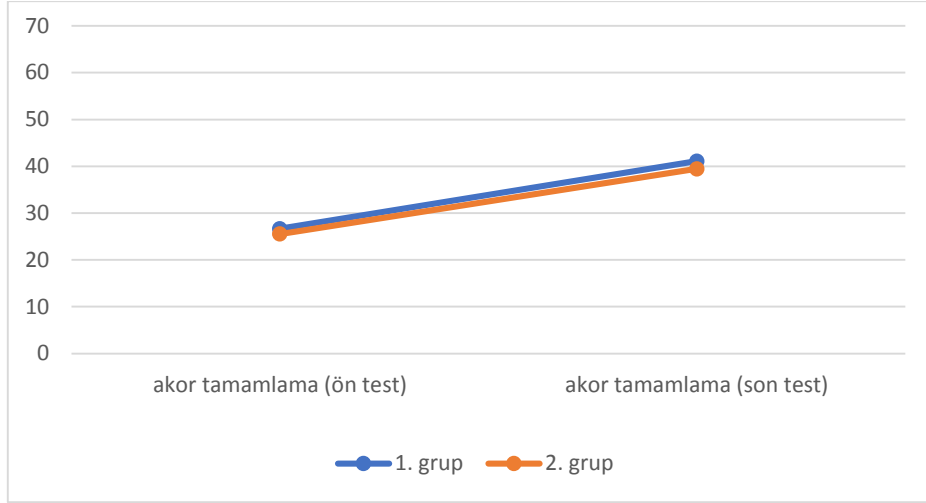
Grafik 5. Grupların Dikte Yazma Başarıları

Grafik 5’te görüldüğü üzere on hafta boyunca yatay çöksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren birinci grubun ve dikey çöksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren ikinci grubun dikte yazma puanları son testte yükselmiştir.

Grafik 5 göz önünde bulundurulduğunda yatay ve dikey çöksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren birinci ve ikinci grubun son test puanlarının ön test puanlarına göre arttığı, dikey çöksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren ikinci grubun son test puanlarının yatay çöksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren birinci grubun son test puanlarından daha az olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda yatay çöksesli koro eserlerinin dikte yazma başarılarına daha fazla katkı sağladığı söylenebilir.

4.2.3. “Dikey Çöksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Akor Tamamlamaya Katkısı Yatay Çöksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmekten Daha Fazla Olacaktır” İfadesine Ait Bulgular.

Akor tamamlama ölçütü açısından grupların ön test ve son test puanları arasındaki değişim Grafik 6’da gösterilmiştir.

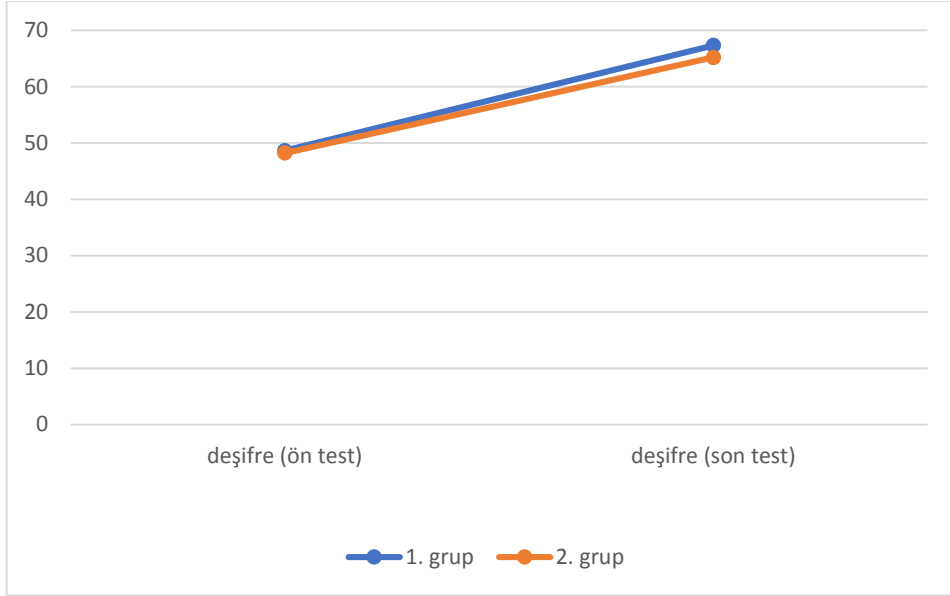
Grafik 6. Grupların Akor Tamamlama Başarıları

Grafik 6’da görüldüğü üzere on hafta boyunca yatay çöksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren birinci grubun ve dikey çöksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren ikinci grubun akor tamamlama puanları son testte yükselmiştir.

Grafik 6 göz önünde bulundurulduğunda yatay ve dikey çöksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren birinci ve ikinci grubun son test puanlarının ön test puanlarına göre arttığı anlaşılmaktadır. Bu durumda yatay ve dikey çöksesli koro eserlerinin dikte yazma başarılarına neredeyse eşit derecede katkı sağladığı söylenebilir.

4.2.4. “Yatay Çöksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Müziksel Okumaya (Deşifreye) Katkısı Dikey Çöksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmekten Daha Fazla Olacaktır” İfadesine Ait Bulgular.

Deşifre ölçütü açısından grupların ön test ve son test puanları arasındaki değişim Grafik 7’de gösterilmiştir.

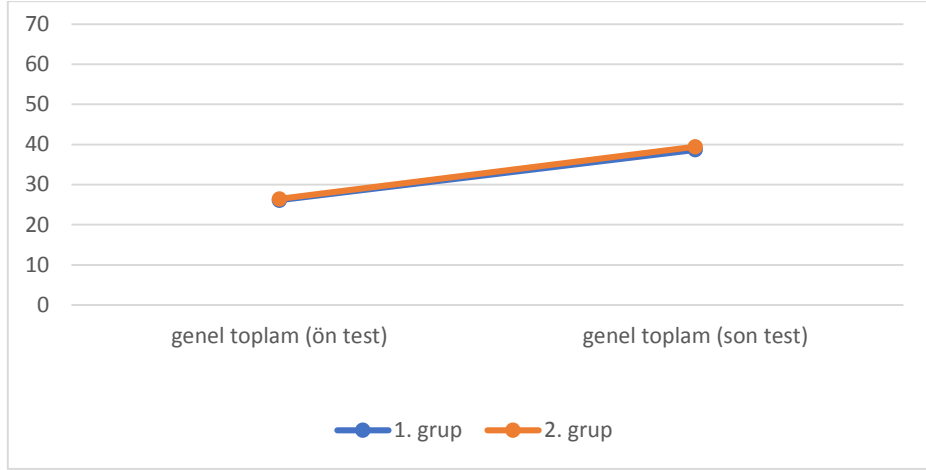
Grafik 7. Grupların Deşifre Başarıları

Grafik 7’de görüldüğü üzere on hafta boyunca yatay çöksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren birinci grubun ve dikey çöksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren ikinci grubun deşifre puanları son testte yükselmiştir.

Grafik 7 göz önünde bulundurulduğunda yatay ve dikey çöksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren birinci ve ikinci grubun son test puanlarının ön test puanlarına göre arttığı anlaşılmaktadır. Bu durumda yatay ve dikey çöksesli koro eserlerinin deşifre başarılarına neredeyse eşit derecede katkı sağladığı söylenebilir.

4.2.5. “Yatay ve Dikey Çöksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Genel Toplam ve Genel Başarıya Katkısı Eşit Düzeyde Olacaktır” İfadesine Ait Bulgular

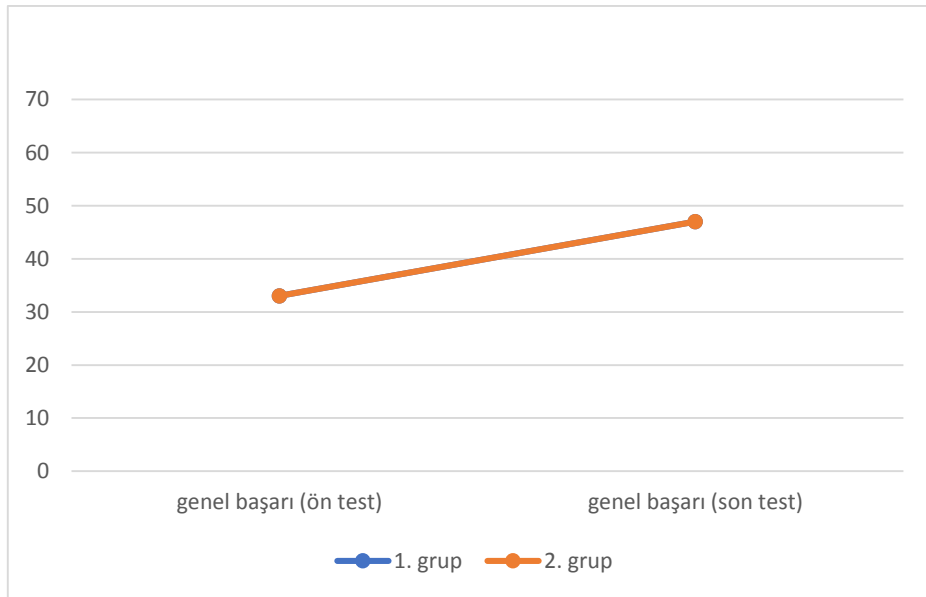
Ses yazma, akor tamamlama ve dikte yazma ölçütlerinden oluşan genel toplam ölçütü açısından grupların ön test ve son test puanları arasındaki değişim Grafik 8’de gösterilmiştir.

Grafik 8. Grupların Ses Yazma, Akor Tamamlama ve Dikte Yazma Ölçütlerinden Oluşan Genel Toplam Başarıları

Grafik 8’de görüldüğü üzere on hafta boyunca yatay çöksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren birinci grubun ve dikey çöksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren ikinci grubun ses yazma, akor tamamlama ve dikte yazma ölçütlerinden oluşan genel toplam puanları son testte yükselmiştir.

Genel başarı ölçütü açısından grupların ön test ve son test puanları arasındaki değişim Grafik 9’da gösterilmiştir. Genel başarı ölçütü genel toplam ölçütünün %70’i ile deşifre ölçütünün %30’u alınarak elde edilen puandır.

Grafik 9. Grupların Genel Başarıları

Grafik 9’da görüldüğü üzere on hafta boyunca yatay çöksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren birinci grubun ve dikey çöksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren ikinci grubun genel başarı puanları son testte yükselmiştir.

Grafik 8 ve Grafik 9 göz önünde bulundurulduğunda yatay ve dikey çöksesli yapıya sahip koro eserleri seslendiren birinci ve ikinci grubun son test puanlarının ön test puanlarına göre arttığı anlaşılmaktadır. Bu durumda yatay ve dikey çöksesli koro eserlerinin öğrencilerin genel toplam ve genel başarılarına neredeyse eşit derecede katkı sağladığı söylenebilir.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

5.1. Alt Problemlere Dayalı Sonuçlar

5.1.1. Yatay ve Dikey Çoksesli Yapıda Koro Eserleri Seslendiren Deney Grubu Öğrencilerinin Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma Alanlarına İlişkin Ön Test ve Son Test Puanları ve Dağılımlarına İlişkin Sonuçlar.

Yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci grup ile dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren ikinci grupta yer alan bireylerin her bir ölçüte ait ön test ve son test puanlarının betimsel istatistikleri ve normallik testi sonuçları şöyledir:

Yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci grubun çok ses yazma toplamları, akor tamamlama, dikte yazma, genel toplam ve deşifre ölçütlerinde son test puanlarının ortalaması ön teste göre artış göstermiştir.

Dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren ikinci grubun 2 ses yazma, 4 ses yazma, çok ses yazma toplamları, akor tamamlama, dikte yazma, genel toplam ve deşifre ölçütlerinde son test puanlarının ortalaması ön teste göre artış göstermiştir.

Ayrıca her iki grubun da genel başarı ölçütü son test puanlarının ortalaması ön teste göre artış göstermiştir.

5.1.2. Ön Test ve Son Test Puanları Yatay ve Dikey Çoksesli Koro Eserleri Seslendiren Gruplara Göre Anlamlı Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Sonuçlar.

Ön test ve son test puanlarının gruplara göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin ilişkisiz ölçümlerin sonuçları şöyledir:

Tüm ölçütler için ön test puanlarının da son test puanlarının da gruba göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği görülmüştür ($p > 0,05$). Bu sonuçlar ışığında özellikle ön test puanlarında farklılaşma olmamasından dolayı, eğitimden (müdahaleden) önce grupların karşılaştırılan özellik bakımından birbirine denk olduğunu anlaşılmıştır. Sonuç olarak yapılan her iki uygulamanın da deneklerin benzer gelişimi göstermelerini sağladığı anlaşılmıştır.

Her bir grupta ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı ilişkili ölçümler sonucunda gözlenen farklılıklar son test puanları lehine olduğundan

düzenlenen programın yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci grubun dikte yazma, genel toplam ve deşifre ölçütlerine göre becerilerini arttırmada önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir. Ayrıca dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren ikinci grubun 4 ses yazma, genel toplam ve deşifre ölçütlerine göre becerilerini arttırmada önemli bir etkisinin olduğu da söylenebilir. Bu sonuç Kuehne'nin (2007) araştırmasında uyguladığı ankete katılan üyelerin neredeyse tümünün ifade ettiği üzere çalıştırdıkları korolarda yaptıkları müziksel okuma uygulamalarının gerekliliği ile örtüşmektedir. Buna ek olarak Farenga'nın (2013) araştırmasında koro yöneticilerinin ifade ettiği üzere müziksel okuma eğitiminin koro eğitiminin vazgeçilmez bir parçası olduğu görüşüyle paraleldir. Cutietta'nın (1979) koro provalarında kısa süreli müziksel okuma eğitiminin etkilerini ölçmek amacıyla yaptığı araştırmada beş değişkenin hepsinde (melodik hafıza, melodik okuma, ritmik okuma, karma müziksel okuma ve kendine güven) deney grubunun ön test – son test puanları arasında anlamlı farklılıklar gözlemlenmesiyle örtüşmektedir. Son olarak Demorest'in (2004) araştırmasında katılımcıların büyük çoğunluğunun provalarda müzikal okuma yaptıkları ifadesi bu çalışmanın ana hatlarıyla örtüşmektedir.

5.1.3. Eğitim Öncesi ve Sonrası Birey Puanlarına İlişkin Sonuçlar

Yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci grupta yer alan bireyler dikte yazma, genel toplam, deşifre ve genel başarı ölçütlerine göre becerilerini arttırmışlardır.

Dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren ikinci grupta yer alan bireyler 4 ses yazma, genel toplam, deşifre ve genel başarı ölçütlerine göre becerilerini arttırmışlardır.

Birinci ve ikinci grupta yer alan bireylerin her bir ölçüte ait ön ve son test puanlarının betimsel istatistikleri ve normallik testi sonuçları incelendiğinde yatay çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren birinci grubun son test ortalamalarının dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendiren ikinci gruptan daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuç Sevinç'in (2004) araştırmasında ifade ettiği üzere ses sınırlarını zorlamayan ve karmaşık ritim kalıpları içermeyen dokusu ile J. S. Bach korallerinin korolarda eğitsel ve sanatsal amaçlarla kullanılabilceği önerisiyle örtüşmektedir. Ayrıca 2 ses yazma, 2, 3 ve 4 ses yazma toplamları (çok ses yazma toplamları), akor tamamlama, dikte yazma, genel toplam (2, 3 ve 4 ses yazma toplamları

ile akor tamamlama ve dikte yazma toplamlarının tümü), deşifre ve genel başarı (genel toplam ölçütünün %70'i ile deşifre ölçütünün %30'u alınarak elde edilen puan) ölçütleri için her iki grubun son test puanlarının ortalaması ön teste göre artış göstermiştir. Bu sonuçlar ışığında her iki deney grubunda uygulanan farklı yöntemlerin sonuç olarak yukarıda belirtilen ölçütlerin geliştirilmesine yarar sağladığı söylenebilir. Bu durum Baş'ın (2015) farklı dönem, tür ve bestecilere ait müzik eserlerinde sıklıkla kullanılan karakteristik ezgi yapılarını işitme çalışmalarında kullanarak deney grubu öğrencilerinin müziksel işitme okuma ve yazma başarılarında gözlemlediği artışla örtüşmektedir.

5.1.4. Deney Gruplarındaki Öğrencilerin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Sonuçlar.

Deneysel işlem sonrasında katılımcıların gelişme gözlemledikleri en önemli becerinin müziksel okuryazarlık olması dikkat çekicidir. Her iki grup üyeleri de müziksel işitme, müziksel okuma, müziksel yazma, müziksel hafıza ve müzik teorisi alanlarında ve sesleri ayırt etme, dikte yazma, tını bütünlüğünü kavrama, ezgi hafızasını geliştirme, akor türünü tanımlayabilme alt kodlarında olumlu yönde gelişme kaydettiklerini ifade etmişlerdir. Bu ifadeler Carlson'ın (2016) araştırmasına katılan koro üyelerinin ve koro yöneticilerinin "iyi bir müziksel okuma yapabilmek için iyi bir kulağa sahip olunması gerektiği" şeklindeki ifadeleriyle örtüşmektedir.

Katılımcılar tarafından en yoğun olarak ifade edilen ikinci beceri grup etkileşimi becerisidir. Grup içi iletişimin sağlanması ve grupla seslendirme becerilerinin grup etkileşimi becerilerini arttırmaya katkı sağladığı görülmektedir. Yardımlaşma, sorumluluk, uyum gibi alt kodlarından oluşan bu temalar Gürpınar'ın (2014) araştırmasının sonucunda ifade ettiği üzere işbirlikli öğrenmenin faydalarıyla örtüşmektedir. Ayrıca katılımcıların grup çalışması öncesi yaptıkları hazırlıkları ifade ederken eserin ses dosyalarını dinledikleri, piyano destekli seslendirme yaptıkları ve deşifre yaparak yaşadıkları zorlukları beceriye dönüştürdükleri yönündeki ifadelerinin önemli olduğu söylenebilir.

Tüm katılımcıların süreç ile ilgili geribildirimlerinde olumlu öğretmen-öğrenci ilişkisinin yer alması bu çalışmanın baştan sona akıcı bir şekilde yönetilmesinin temeli olarak görülmelidir. Araştırmacının gerekli motivasyonu ve ilgisi katılımcıların deneysel çalışmadan mutlu ayrılmasına sebep olmuş, katılımcılar böyle bir çalışmanın tekrarlanması dileklerini paylaşmışlardır.

5.2. Hipotezlere Dayalı Sonuçlar

5.2.1. “Dikey Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Çok Ses Yazmaya Katkısı Yatay Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmekten Daha Fazla Olacaktır” İfadesine Ait Sonuçlar.

Yatay çoksesli yapıdaki koro eserlerini seslendirmek 2 ses yazma başarılarına olumlu etki ederken 3 ve 4 ses yazma başarılarına olumsuz etki etmektedir.

Dikey çoksesli yapıdaki koro eserleri seslendirmek öğrencilerin çok ses yazma başarılarını, özellikle de 4 ses yazma başarılarını arttırmaktadır.

5.2.2. “Yatay Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Müziksel Yazmaya (Dikteye) Katkısı Dikey Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmekten Daha Fazla Olacaktır” İfadesine Ait Sonuçlar.

Hem yatay hem de dikey yapıdaki koro eserlerini seslendirmek öğrencilerin deşifre yazma başarılarını arttırmaktadır.

5.2.3. “Dikey Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Akor Tamamlamaya Katkısı Yatay Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmekten Daha Fazla Olacaktır” İfadesine Ait Sonuçlar.

Hem yatay hem de dikey çok yapıdaki koro eserlerini seslendirmek öğrencilerin deşifre yazma başarılarını arttırmaktadır.

5.2.4. “Yatay Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Müziksel Okumaya (Deşifreye) Katkısı Dikey Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmekten Daha Fazla Olacaktır” İfadesine Ait Sonuçlar.

Hem yatay hem de dikey yapıdaki koro eserlerini seslendirmek öğrencilerin deşifre yazma başarılarını arttırmaktadır. Ancak özellikle yatay çoksesli yapıdaki koro eserlerini seslendirmenin etkisi daha fazladır.

5.2.5. “Yatay ve Dikey Çoksesli Yapıdaki Koro Eserleri Seslendirmenin Genel Toplam ve Genel Başarıya Katkısı Eşit Düzeyde Olacaktır” İfadesine Ait Sonuçlar.

Hem yatay hem de dikey çok yapıdaki koro eserlerini seslendirmek öğrencilerin genel toplam ve genel başarılarını arttırmıştır.

6. ÖNERİLER

- On haftalık deney süresince çalışmalar on sekiz kişi ile gerçekleştirilmiştir. Her iki deney grubunda dokuzar kişi yer almıştır. Dört sesli koro eserlerini dört farklı ses grubunda seslendirmek üzere bir araya gelen dokuzar kişilik deney grupları ilk haftalarda ortak bir tını oluşturmakta zorlanmışlardır. Bu sebeple bu tür çalışmalar tını bütünlüğünün sağlanması açısından daha fazla katılımcı ile yapılabilir.
- Araştırma kapsamında seçilen koro eserleri Barok dönem ile Klasik ve Romantik dönemin yapısal özelliklerine göre seçilmiştir. Deney grupları bu amaçla ikiye ayrılmıştır. Barok dönemin yatay, Klasik ve Romantik dönemin dikey çoksesli yapısına alternatif oluşturacak başka bir müzikal dönemden daha farklı özellikler içeren koro eserleri seçilerek deney grupları üzerindeki etkileri incelenebilir.
- Çalışmalar süresince öğrenciler bireysel hazırlıklarını piyano eşliğinde ve dinledikleri ses dosyalarıyla gerçekleştirmişlerdir. Katılımcıların piyano başında geçirdikleri ön hazırlık süresince kendi partilerini seslendirirken başka bir partiyi piyanoyla çalmaları istenmiştir. Bu durumla ilk kez karşılaşan katılımcılar genel olarak başlangıçta bu hazırlıkları tamamlamakta zorlanmışlardır. Bu sebeple bireysel hazırlıkların daha iyi gerçekleştirilmesi açısından benzer çalışmalar yapılırken bireysel hazırlıklara daha fazla süre tanınması ve akran eğitimiyle gerekirse üst sınıfta öğrenim gören öğrencilerden yardım alınması sağlanabilir.
- On haftalık deney süresince sekizer adet koro eseri çalıştırılmıştır. Koro eserleri seslendirilirken vakit azlığından dolayı eserler sözlü olarak çalıştırılmamış, notalarıyla seslendirilmiştir. Benzer çalışmalar yapılırken daha uzun deney süresi hesaplanarak eserlerin sözlü şekilde seslendirilmesi ve çalışmaların bitiminde son teste katkıları araştırılabilir.
- Çalışmaların hepsi araştırmacının çalışma ofisinde gerçekleştirilmiştir. Ofisin yeteri kadar geniş olmamasından dolayı katılımcılardan oluşan ses grupları sıkışık düzende çalışmak durumunda kalmış ve ofis içindeki akustik imkanların kısıtlı olmasından dolayı tını bütünlüğünü daha geç sağlamışlardır. Bu tür çalışmalar yapılırken akustik imkanları daha iyi olan çalışma ortamları seçilebilir. Ayrıca koro düzeninde yerleşmeye olanak sağlayacak genişlikte çalışma alanı

belirlenerek katılımcıların çalışmayı daha uygun ortamlarda gerçekleştirmeleri sağlanabilir.

- Katılımcılar deney süresi boyunca lisans eğitimlerine devam ederek ders müfredatlarındaki diğer öğrenimlerine sürdürmüşlerdir. Öğrenimleri süresince Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği alanlarında müziksel işitme, okuma ve yazma derslerine ek olarak repertuvar ve bireysel çalgı konularında ilerleme kaydetmişlerdir. Benzer araştırmalar yapılırken katılımcıların Türk müziği eğitimlerinin bu araştırmada kullanılan eğitime katkıları da ölçülebilir.
- Araştırmada kullanılan yatay ve dikey çoksesli koro eserlerine dayalı uygulamaların müziksel işitme, okuma ve yazma alanlarına etkisinin incelenmesi için müzik alanında mesleki eğitim veren diğer kurumlarda da benzer uygulamalar yapılarak sonuçları gözlemlenebilir.
- Öğrencilerin müziksel işitme, okuma ve yazma alanlarındaki hangi eksikleri giderilmek isteniyorsa ona yardımcı olacak yapıdaki çoksesli koro eserleri seçilebilir. Örneğin, dikte başarısının geliştirilmesi için yatay çoksesli yapıda koro eserleri kullanılabilir. Çok ses yazma başarısının geliştirilmesi için dikey çoksesli yapıda koro eserleri seslendirilebilir. Deşifre başarılarının geliştirilmesi için hem yatay hem de dikey çoksesli yapıda koro eserleri kullanılabilir. Ancak özellikle yatay çoksesli yapıdaki koro eserleri daha çok katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Acim, S., & Sağer , T. (2014). *Müzik Öğrencileri İçin Temel Armoni Bilgileri*. Ankara: Yason Yayıncılık.
- Açıkgöz, M. G. (2019). *Atonal Çalışmaların Müziksel İşitme Okuma ve Yazma Becerilerine Etkisi*. Malatya: Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aktüze, İ. (2010). *Müziği Anlamak Ansiklopedik Müzik Sözlüğü*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Alpuğan, N. N. (2010). *Koro Müziğinde Dil, Kullanımı ve Önemi*. Adana: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altay, G. (2011). *Kontrpuan yatay çokseslendirme (1. b.)*. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Apel, W. (1950). *Harvard Dictionary of Music*. Cambridge: Harvard College.
- Archin, C. A. (2007). *Tone Thinking Ear Testing*. California: C. A. Alchin.
- Bağcı, H. (2009). *Eşlik Desteğinin Armoni ve Solfej Eğitimindeki Başarı Düzeyine Etkisi*. İstanbul: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bakihanova, Z. (2003). *Armoni*. Ankara: Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Yayınları.
- Baltacıoğlu, A. G. (2013). *Şan İçin Temel Bilgiler ve Ses Egzersizleri (1. b.)*. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Baş, E. (2015). *Ezgi Kalıpları Kullanılarak Başlangıç Solfej ve Dikte Eğitimine Yönelik Bir Model Üzerine Araştırma*. Malatya: Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baykul, Y. (1990). *İlkokul Beşinci Sınıftan Lise ve Dengi Okulların Son Sınıflarına Kadar Matematik ve Fen Derslerine Karşı Tutumda Görülen Değişmeler ve Öğrenci Seçme Sınavındaki Başarı ile İlişkili Olduğu Düşünölen Bazı Faktörler*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Belge, O. (2017). *Müziksel İşitme Okuma Yazma Dersinde Başarıyı Ölçmeye Yönelik Bir Model Önerisi*. Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tez, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bowyer, J. (2015). Selecting Sight-Singing Curricula for the Choral Rehearsal. *The Choral Journal*, 69-71.

- Boyle, D. J. (1970). The Effect of Prescribed Rhythmical Movements on the Ability to Read Music at Sight. *Journal of Research in Music Education*, 307-318.
- Brinson, B. A., & Demorest, S. M. (2014). *Choral Music Methods And Materials* (2. b.). Boston: Schirmer Cengage Learning.
- Burrows , J., & Wiffen, C. (2005). *Eyewitness Companions Classical Music*. New York: DK Publishing.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal Bilimler İçin Veri analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz , Ş., & Demirel, F. (2019). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cangal, N. (2012). *Armoni* (6. b.). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Carlson, R. P. (2016). *Teaching Sight-Reading to Undergraduate Choral Ensemble Singers: Lessons From Successful Learners*. Marlyand: Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Maryland.
- Carrington, S. (2003). Senior High School Choirs: Intelligent Warm-Ups to Energize the Voice and Train the Ear. *The Choral Journal*, 102-103.
- Chivington, A. D. (1998). Tuning up for a Great Elementary Chorus. *Music Educators Journal*, 25-28.
- Cutietta, R. (1979). The Effects of Including Systemized Sight-Singing Drill in the Middle School Choral Rehearsal. *Contributions to Music Education*, 12-20.
- Çelak, İ. (2009). *Şan ve koro eğitimi programlarında uygulanan solfej eğitiminde tartım öğretiminin yeri ve bir model önerisi*. Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı Güzel Sanatlar Eğitimi Bilim Dalı.
- Çelebioğlu, E. (2013). *Armoni* (1. b.). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Çevik, S. (2006). Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Ses Eğitimi Alan Derslerinin Müzik Öğretmenliği Yeterlikleri Yönünden Değerlendirilmesi. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi* (s. 647). Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Çevik, S. (2015). *Koro Eğitimi ve Yönetimi* (2. b.). Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Decker, H. A., & Kirk, C. J. (1995). *Choral Conducting Focus On Communication*. Illinois: Waveland Press.
- Değer, A. Ç. (2012). *Çocuk Korolarının Eğitiminde Bir Yaklaşım Olarak Eğitsel Oyun Kullanımının Öğrencilerin Müziksel Erişi Düzeylerine Etkisi*. Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Demorest, S. M. (1998). Improving Sight-Singing Performance in the Choral Ensemble: The Effect of Individual Testing. *Journal of Research in Music Education*, 182-192.
- Demorest, S. M. (2004). Choral Sight-Singing Practices: Revisiting a Web-Based Survey. *International Journal of Research in Choral Singing*, 3-10.
- Dunwell, W. (1960). *The Evolution of 20th Century Harmony*. London: Novello and Co. Ltd.
- Dupre, M. (2004). *Coursede Contrpoint*. (T. Sağer, ev.) İzmir: Bemol Mzık Yayınları.
- Egüz, S. (1991). *Toplu Ses Eğitimi 1* (1. b.). Ankara: Egüz Yayınları.
- Elhankızı, A. (2012). *Armoni Klasik Batı Sistemine Rus Ekolü Yaklaşımaları* (1. b.). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Emir, S. (2001). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Düşünmenin Erişkiye ve Kalıcılığa Etkisi*. Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Emmons, S., & Chase, C. (2006). *Prescriptions For Choral Excellence* (1. b.). New York: Oxford University Press.
- Er, A. (2012). *Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin Müzik Bölümlerinde Okutulmakta Olan Müziksel İşitme Okuma ve Yazma Derslerindeki Türk Müziğine Dayalı Etkinliklere İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*. Ankara: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erçakır, M. S. (2007). *Silahlı Kuvvetler Bando Okulları Komutanlığı'nda Başlangıç Eğitiminde Uygulanan Müziksel İşitme Okuma ve Yazma Eğitiminde Kullanılan Kaynaklarla İlgili Uzman Görüşleri ve Görüşler Doğrultusunda Bir Deneysel alışma*. Ankara: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erol, I. (2013). *Çocuk Korolarının Çocukların Okul Başarisına Etkisi*. Afyonkarahisar: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Farenga, J. (2013). *Arizona High School Choral Educators' Attitudes Toward The Teaching of Group Sight Singing and Preferences For Instructional Practices*. Arizona: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Arizona State University.
- Fenmen, M. (1991). *Mzikçinin El Kitabı*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Feridunoğlu, L. (2004). *Mziğe Giden Yol*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using Spss Third Editon*. London: Sage Publications Ltd.

- Floyd, E., & Bradley, K. D. (2006). Teaching Strategies Related to Successful Sight-Singing in Kentucky Choral Ensembles. *Applications of Research in Music Education*, 70-81.
- Foote, A., & Spalding, W. R. (1905). *Modern Harmony*. Boston: Arthur P. Schmidt.
- George, D., & Mallery, P. (2019). *Ibm Spss Statitics 25 Step by Step Asimple Guide and Reference*. New York: Taylor and Francis.
- Gökçe, M. (2010). *Koro Dizilişlerinin Müziksel Sonuçlara Etkisi*. Adana: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gözen, G. A. (2010). *Amaçları Bakımından Farklı Yapılanmış Çoksesli Korolarda Koristlerle Koro Şefi Arasındaki İletişimin İncelenmesi*. Ankara: Yyanlanmamış Dotoru Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü .
- Gumm, A. (2004). The Effect of Choral Student Learning Style and Motivation for Music on Perception of Music Teaching Style. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 11-22.
- Günay, E., & Özdemir, M. A. (2012). *Müzik Öğretimi Teknolojisi ve Materyal Geliştirme*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Gürhan, D. (2013). *Ses Eğitimi Çalışmalarının Politikacıların Konuşma Becerilerine Etkisi*. Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gürpınar, E. (2014). *İşbirlikli Öğenme Yöntemine Dayalı Çoksesli Solfej Uygulamalarının Müziksel-İşitme-Okuma-Yazma ve Koro Ders Başarılarına Etkisi*. Malatya: Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Hatipoğlu, G. (2019, 03 26). *EBA*. Eğitim, Bilişim Ağı: <http://www.eba.gov.tr/> adresinden alındı
- Henry, M. L. (2003). A Comparison of Testing Formats for Vocal Sight Reading. *Texas Musşc Education Research*, 1-9.
- Henry, M. L. (2011). The Effect of Pitch and Rhythm Difficulty on Vocal Sight-Reading Performance. *Journale of Research in Music Education*, 72-84.
- İkesus, S. (1965). *Ses Eğitimi ve Korunması* (1. b.). İstanbul: Devlet Konservatuvarı Yayınları.

- İlkay, H. (2004). *Türkiye'deki Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi Dersinde Okutulan Solfej Kitaplarının Müzik eğitime Uygunluğu Açısından İncelenmesi*. Ankara: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İlyasoğlu , E. (1995). *Zaman İçinde Müzik*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kanable, B. M. (1964). *An Experimental Study Comparing Programmed Instruction With Classroom Teaching of Sight Singing*. Evanston: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Northwestern University.
- Karaca, T. (2011). *Dörtlü Armoni Sistemi ile Ahmed Yesevi Oratoryosu*. Elazığ: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karcıhoğlu, İ. (2011). *18. Yüzyıl Standart Orkestra Çalgılarının 20. Yüzyılda Genişletilmiş Çalgı Teknikleriyle Kullanımı*. İstanbul: Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karolyi, O. (1995). *Müziğe Giriş* (1. b.). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Kaya, Z. (2011). *Koro Eğitiminde Yapılandırmacı Yaklaşımın Tutum, Öz-Yeterlik Algısı ve Akademik Başarıya Etkisi*. Malatya: Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Kaygısız, M. (2009). *Müzik Tarihi*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Kolçak, O. (1998). *Ses Eğitimi ve Şarkı Sanatı* (1. b.). İstanbul: Esin Yayınevi.
- Koray, F. (1956). *Orta Solfej ve Bilgileri*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Korkmaz , I. (2019). *İlkokul Özengen Solfej Eğitiminde Oyunun Öğrenmeye Etkisi*. Konya: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kostka, S., Payne, D., & Almen, B. (2013). *Tonal Harmony With an Introduction to Twentieth Century*. New York: Mc Graw Hill.
- Köse, H. S. (2004). Koro Başarım Gücünün Arttırılması İçib Bireysel Ses Eğitiminin Gerekliliği. *1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi* (s. 1). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Köse, Y. (2012). *Uygulamalı Kontrapunt Öğretimi*. iZMİR: Arvo Yayınları.
- Kuehne, J. M. (2007). A Survey of Sight-Singing Instructional Practices in Florida Middle-School Programs. *Journal of Research in Music Education*, 115-128.

- Kurt, F. (2004). *Bedensel ve Zihinsel Gevşeme Tekniklerinin Ses Eğitiminde Kullanılabilirliği*. Kocaeli: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lavignac, A. (1939). *Musiki Terbiyesi* (1. b.). İstanbul: Kanaat Kitabevi.
- Lawrence, J. E. (1989). The Right Stuff: Success Begins with the Director. *Music Educators Journal*, 36-39.
- Levent, N. (1995). *Dörtlü Armoni*. İzmir: Levent Müzikevi.
- Lucas, K. V. (1994). Contextual Condition and Sight-singing Achievement of Middle School Choral Students. *The National Association for Music Education*, 203-216.
- Mathews, W. S., & Liebling, E. (1925). *Dictionary of Music*. Philadelphia: The John Church Company.
- May, J. A. (1993). *A Description of Current Practices In The Teaching of Choral Melody Reading In The High Schools of Texas*. Houston: Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Houston.
- McClung, A. C. (2001). Sight-Singing Systems: Current Practice and Survey of All-State Choristers. *Applications of Research in Music Education*, 3-8.
- Merkel, J. D. (1930). *Contrepoint*. (C. M. Altar, Çev.) İstanbul: Musiki Muallim Mektebi.
- Munn, V. C. (1990). *A Sequence of Materials for Developing Sight-Singing Skills in High School Choirs*. Norman: Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Oklahoma.
- Myers, G. C. (2008). *Sight-Singing Instruction in the Undergraduate Choral Ensembles of Colleges and Universities in the Southern Division of the American Choral Directors Association Teacher Preparation, Pedagogical Practices and Assessed Results*. North Carolina: Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of North Carolina.
- Nart, S. D. (2010). *Deşifre Şarkı Söyleme Eğitime Yönelik Deneysel Bir Öğretim Metodu*. Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Nettles, B. (1987). *Harmony 1*. Boston: Berklee College of Music.
- Neuen, D. (2002). *Choral Concepts*. Los Angeles: Schirmer Cengage Learning.
- Neuen, D. L. (1988). The Sound of a Great Chorus. *Music Educators Journal*, 42-45.
- Olson, M. (2003). What Can Choir Do For Me? Twelve Answers For The College Vocal Major. *The Choral Journal*, 17-20.

- Otacıoğlu, S. G. (2005). *Müzik Öğretmenliği Piyano Eğitimi Dersi İçin Bir Model Denemesi*. İstanbul: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özaltunoğlu, Ö. (2003). *Solfej Öğretim Yöntemleri*. İzmir: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özçelik, S. (2010). *Müzikal Dikte ve Solfej* (2. b.). İzmir: Özçelik Yayınları.
- Özdemir, G. (2012). *Müziksel Okuma Performans Testi*. Burdur: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi.
- Özdemir, K. E. (2010). *Basbariton Sesler İçin Düzenlenmiş Piyano Eşlikli Türkülerin Ses Eğitiminde Kullanılabilirliği*. İstanbul: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özel, I. (2012). *Bireysel Ses Eğitiminde Piyano Eşliğinin Önemi*. Afyonkarahisar: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özgül, İ. (2013). *Koro Eğitiminde Etkili Motivasyon Stratejilerine İlişkin Öğrenci Algıları*. Konya: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı.
- Özgür, Ü., & Aydoğan, S. (2005). *Müziksel Yazma Eğitimi ve Ezgi Bankası* (1. b.). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Öztuna, Y. (2000). *Türk Musikisi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Öztürk, B. M. (2010). *Solfej Öğretim Yöntemlerinin Bando Okullar Komutanlığı 9. Sınıf Müziksel İşitme Okuma ve Yazma Derslerinde Kullanılabilirliği*. Ankara: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Öztürk, S. (2014). *Ses Eğitiminde Türktü Söylemeye Yönelik Öğretim Modeli ve Değerlendirilmesi (Elazığ Yöresi Örneği)*. Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Phillips, K. H. (2016). *Directing The Choral Music Program* (2. b.). New York: Oxford University Press.
- Piji, D. (2006). *Dizgeli Öğretime Göre Geliştirilen Eşlik Dersi Programının Akademik Başarıya, Tutuma, Yeterlik Algısına ve Kalıcılığa Etkisi*. İstanbul: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Potts, S. D. (2009). *Choral Sight-Singing Instruction: An Aural-Based Ensemble Method For Developing Individual Sight-Reading Skills Compared To A Non-Aural-Based Sight-Singing Method*. Oklahoma: Yayınlanmamış Doktora Tezi, University Of Oklahoma Graduate College.
- Powell, S. (1991). Choral Intonation: More Than Meets The Ear. *Music Educators Journal*, 40-43.
- Quadros, A. (2012). The Making Of a Choir: Individuality and Consensus in Choral Singing. M. Brewer, & L. Garnett içinde, *The Cambridge Companion To Choral Music* (s. 256). New York: Cambridge University Press.
- Robison, R. W. (1969). *Reading Contemporary Choral Literature - An Analytical Study of Selected Contemporary Choral Compositions With Recommendations for the Improvement of Choral Reading Skills*. Michigan: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Brigham Young University.
- Sabar, G. (2011). *Sesimiz Eğitimi ve Korunması* (2. b.). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Sanders, R. B. (2015). *The Teaching of Choral Sight Singing Analyzing and Understanding Experienced Choral Directors Perceptions and Beliefs*. Boston: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Boston University.
- Sarıçiftçi, A. Ö. (2014). *Koro Dersi Motivasyon Ölçeği Geliştirilmesi ve Öğrencilerin Motivasyon Düzeylerinin Karşılaştırılması Olarak İncelenmesi*. Burdur: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Saygun, A. A. (1966). *Musiki Temel Bilgisi Kitap 4*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Selanik, C. (1996). *Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni*. Ankara: Doruk Yayıncılık.
- Sever, D. (2016). *D. D. Şostakoviç'in Piyano Eserlerinden 24 Prelüt ve Fügün Müzik Edebiyatındaki Yeri ve J. S. Bach'in 48 Prelüt ve Fügü ile Kontrpuan Açısından Karşılaştırılması*. İstanbul: Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sevinç, B. (2004). *Koro Eğitiminde J. S. Bach Korallerine Yönelik Analitik Yaklaşımlı Bir Çalışma Modeli*. Ankara: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı.
- Smith, B., & Satalof, R. T. (2013). *Choral Pedagogy* (3. b.). San Diego: Plural Publishing.
- Sözer, V. (1986). *Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.
- Stamer, R. A. (1999). Motivation in the Choral Rehearsal. *Music Educators Journal*, 26-29.

- Sun, M., & Munzur, M. (2011). *Aralık Bilgisi*. Ankara: Sun Yayınevi.
- Tarman, S. (2006). *Müzik Eğitiminin Temelleri*. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Telfer, N. (1993). Sight-Singing in the Choral Rehearsal. *The Choral Journal*, 39-40.
- Ternström, S. (1991). Physical and Acoustic Factors that Interact With the Singer to Produce the Choral Sound. *Journal of Voice*, 128-143.
- Tmdk, G. (2019, 10 22). <http://tmdk.gantep.edu.tr/> adresinden alındı
- Töreyn, A. M. (2008). *Ses Eğitimi Temel Kavramlar İlkeler Yöntemler* (1. b.). Ankara: Töreyn Yayınları.
- Tutu, T. (tarih yok). *Çözümlemeli Armoni*. İzmir: Müzik Eserleri Yayınları.
- Tutu, T. (tarih yok). *Çözümlemeli Kontrapunt*. İzmir: Müzik Eserleri Yayınları.
- Uçan, A. (1997). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar İlkeler Yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Ünlü, L. (2019). *Solfej Eğitiminde Görsel ve İşitsel Uygulamaların Müziksel Okuma Becerisine Etkisi*. Malatya: Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Von Kampen, K. E. (2003). *An Examination of Factors Influencing Nebraska High School Choral Directors' Decisions To Use Sight-singing Instruction*. Nebraska: Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Nebraska.
- Yağmur, Y. (2015). *Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi ile İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar*. Ankara: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yalçın, G. (2011). *Gitar Uygulamalı Armoni Öğretiminin Öğrenci Bilgi ve Performans Düzeyine Etkisi*. Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yaşar, Y. (2015). *Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi ile İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar*. Ankara: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yavuzoğlu, N. (2017). *Uygulamalı Temel Müzik Teorisi I*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Yazan, E. İ. (2007). *Konservatuvar Şarkıcılık Lisans Programlarında Solfej Eğitiminde İzlenen Kaynak ve Yöntemlerin Analizi*. Ankara: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik ve Sahne Sanatları Anabilim Dalı Müzik Bölümü.

- Yeung, K.-Y. A. (2004). *Creative Solutions for Assisting Students Experiencing Difficulties in Sight Singing Class*. Michigan: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Michigan State University Department of Music.
- Yıldırım, K. (2009). *Kodaly Yönteminin İlköğretim Öğrencilerinin Keman Çalma Becerisi Özyeterlik Algısı ve Keman Çalmaya İlişkin Tutumları Üzerindeki Etkisi*. İzmir: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Zeren, A. (2010). *Müzik Fiziği*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Zimmerman, R. C. (1962). *Relationship of Musical Environment to Choral Sight-Reading Ability*. Oregon: Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Oregon.

EKLER

Ek-1 Müziksel okuma performans testi

MÜZİKSEL OKUMA PERFORMANS TESTİ								
ADI SOYADI:								
ÖĞRENCİ NO:								
SINIFI:								
NO	ÖLÇÜT BECERİLER	KATSAYI	PUAN					TOPLAM
			1	2	3	4	5	
1	Parçayı okumaya başlamadan önce gerekli hazırlığı yapma (verilen parçanın tonuna ait kadansı ve diziyi sesiyle veya piyanoyla doğru seslendirme, tonunu ve ölçüsünü doğru tespit etme vb.)	2						
2	Sesini doğru ve etkili bir biçimde kullanma (rezonatör, jeneratör ve vibratör sistemleri doğru ve etkili bir şekilde kullanma, ihtiyaç duyduğunda falsetto kullanma vb.)	2						
3	Nefesini doğru kullanma (doğru yerlerde nefes alma, diyafram nefesini kullanma vb.)	1						
4	Parçayı, ölçüsüne uygun vuruşlarla okuma	1						
5	Nota değerlerini doğru sürelerde seslendirme	1						
6	Parçayı gerçek hızında ya da gerçek hızına yakın bir hızda okuma veya hız terimlerinin olmadığı parçalarda ezginin anlamına uygun hızda okuma	2						
7	Parçayı tonda kalarak seslendirme (sesleri doğru ve temiz olarak seslendirme, parçadaki alterasyon ve modülasyonları fark etme)	4						
8	Parçada geçen gürlük terimlerini etkili bir şekilde kullanma veya gürlük terimlerinin olmadığı parçalarda ezginin anlamına uygun gürlükte okuma	2						
9	Parçayı formuna uygun olarak okuma (motifleri, cümleleri doğru bir şekilde ifade etme vb.)	2						
10	Parçayı akıcı bir biçimde (duraksamadan) okuma	3						
		TOPLAM						

Ön Test Deşifre (100 Puan)

Noel Gallon

Son Test Deşifre (100 Puan)

Ülkü Özgür

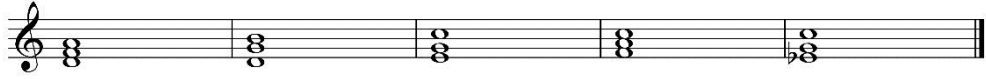
Ek-2 Müziksel İşitme Yazma Başarısı Değerlendirme Formu

ÖN TEST

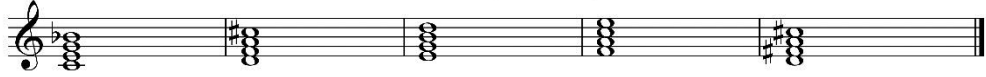
İki Ses (10 Puan)

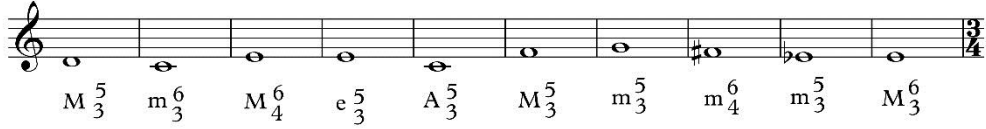
Üç Ses (10 Puan)

Dört Ses (10 Puan)

Verilen Temel Ses Üzerine Temel ve Çevrim Akor Seslendirme (20 Puan)

Dikte (50 Puan)

Ülkü Özgür

SON TEST

İki Ses (10 Puan)

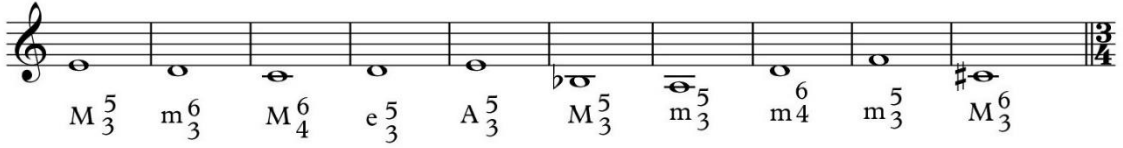
Üç Ses (10 Puan)

Dört Ses (10 Puan)

Verilen Temel Ses Üzerine Temel ve Çevrim Akor Seslendirme (20 Puan)

Engin Gürpınar

Dikte (50 Puan)

Ek-3 Deney grupları için geliştirilen ders planları örneği

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Güzel Sanatlar Lisesi 10. Sınıf Çoksesli Koro Dersi Öğretim Programı temel alınarak hazırlanmıştır (Hatipoğlu, 2019).

Dersin Adı: Ses Eğitimi

Sınıf: 2

Süre: 50+50 dakika

Ünite Adı: Koroda ses eğitimi uygulamaları

Konu: Doğru soluk alma, doğru ses üretme ve yayma becerisi kazandırma

Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Gösterip yaptırma, düz anlatım

Araç-Gereç: Piyano, projeksiyon ve bilgisayar

Hedef Davranışlar:

- Doğru şarkı söyleme pozisyonunu uygular.
- Gevşeme, yumuşama ve bedensel rahatlama hareketlerini uygular.
- Solunum çalışmaları yapar.
- Ses üretme ve yayma alıştırmaları yapar.

Öğretme – Öğrenme Etkinlikleri:

Dersin başlangıcında ses ve nefes egzersizlerinin doğru yapılabilmesi için sunum yapılır. Sunum süresince vücutta sesin oluşabilmesi için gerekli olan doğru nefes alışverişi ve ses kaslarının bu nefes eşliğinde yaptığı hareketler çeşitli görüntü kayıtları eşliğinde anlatılır. Baş, boyun, kollar ve üst gövdenin gevşemesi, dil, dudak ve yanak kaslarının yumuşaması için bedensel rahatlama egzersizleri yapılır. Doğru nefes alabilmek ve ses üretebilmek için nasıl oturulması gerektiği gösterilir. Koro üyeleri doğru oturma pozisyonlarını aldıktan sonra sağlıklı ses üretebilmek için doğru nefes alma alıştırmaları yapılır. Bu alıştırmalardan sonra piyano eşliğinde ağız ve yanaktaki kas ve yumuşak dokuların kan dolaşımını arttırmak için gerekli ses egzersizleri yapılır. Kapalı ve açık ağız ses egzersizleri aşamalı olarak zorlaştırılarak koro içinde homojen bir tını elde edilir. Bu alıştırmaların her ders başlangıcında yapılacağı söylenerek ders sonlandırılır.

Dersin Adı: Ses Eğitimi

Sınıf: 2

Süre: 50+50 dakika

Ünite Adı: Korodaki ses grupları

Konu: Kadın ve erkek ses türlerini tanıma

Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Düz anlatım

Araç-Gereç: Piyano, projeksiyon ve bilgisayar

Hedef Davranışlar:

- Koroda ses türlerini belirlemenin önemini bilir.
- Ses grubu dışında başka bir ses grubunda şarkı söylemenin ses sağlığına zarar vereceğini anlar.
- Ana ezgi ile ona eşlik eden diğer ezgilerin koroda farklı ses türleri arasında paylaşıldığını bilir.

Öğretme – Öğrenme Etkinlikleri:

Kadın ve erkek ses türlerini tanıtmak için projeksiyondan gösterilen konser görüntüleri bitiminde koro üyelerinin birbirlerinden farklı ses türlerine sahip bu sanatçıların görüntülerini izlerken kendilerinin hangi ses türüne ait olabileceklerini düşünmeleri istenir. Önce toplu nefes ve ses alıştırmaları yapılır. Daha sonra her bir koro üyesi tek tek piyano eşliğinde çalıştırılır ve deney grubunda hangi ses grubunda yer alması gerektiğine karar verilir.

Dersin Adı: Ses Eğitimi

Sınıf: 2

Süre: 1 hafta

Ünite Adı: “Abendruhe” Wolfgang Amadeus Mozart / “Ach bleib' bei uns, Herr Jesu Christ” BWV 253 Johann Sebastian Bach

Konu: Çoksesli koro eserlerini seslendirme aşamaları

Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Gösterip yaptırma, düz anlatım

Araç-Gereç: Piyano

Hedef Davranışlar:

- Koro eserinin solfejini önceden yapmanın önemini kavrar.
- Koro eserini özelliklerine uygun olarak seslendiğini fark eder.
- Koro eserinin solfejini önceden yapmanın başarıyı artıracığını kavrar.
- Koro eserinin ritmik yapısını önceden işlemenin şarkı söylemedeki başarıyı artıracığını anlar.

Öğretme – Öğrenme Etkinlikleri:

Doğru soluk alma, doğru ses üretme ve yayma becerisi kazandırmaya yönelik ses ve nefes alıştırmaları yapıldıktan sonra koro üyeleri iki farklı deney grubuna ayrılır. Çoksesli koro eseri seslendirme çalışmalarında kullanmak üzere önceden belirlenmiş farklı yapısal özelliğe sahip iki koro eseri bu iki deney grubuyla ayrı ayrı çalışılır. Eserlerin İki hafta süreyle piyano eşliğinde çalışılmasının hedeflendiği koro üyelerine açıklanır. Grupların koro eserlerini iyi öğrenebilmelerine yardımcı olması açısından nota yazım programlarıyla oluşturulmuş eserlere ait ses kayıtları kullanılır. Bu kayıtların ders süreleri dışında da öğrencilere rehberlik etmesi için Whatsapp isimli uygulama üzerinden tüm katılımcılara gönderilir. Sonraki çalışmaya kadar bu kayıtların dinlenmesi ve kayıtlara eşlik edilmesi istenir. Seslendirecekleri partinin piyanoda notalarını çalarak solfejini yapmaları ve sonraki derse hazırlanmaları istenir. Kayıtları dinleyip eşlik ederek ve deşifresini yaparak eserin bütünü ve armonik tınısı hakkında öğrencilerin zihninde ve kulaklarında doğru bir algı yaratması sağlanır.

Dersin Adı: Ses Eğitimi

Sınıf: 2

Süre: 1 hafta

Ünite Adı: "Joyful Joyful We Adore Thee" Ludvig van Beethoven / "Danket dem herren, denn er ist freundlich" Johann Sebastian Bach

Konu: Çoksesli koro eserlerini seslendirme aşamaları

Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Gösterip yaptırma, düz anlatım

Araç-Gereç: Piyano

Hedef Davranışlar:

- Çoksesli koro eserlerinin özel armonik yapıya sahip olduklarını fark eder.
- Çoksesli koro eserlerini seslendirirken partiler arasındaki uyumun eserin seslendirilmesindeki genel başarıya etkisini fark eder.
- Kendi partiyonunu söylerken diğer partileri de dinlemesi gerektiğini anlar.
- Ders dışı zamanlarda koro eserlerini çalışmasının başarıyı arttırdığını fark eder.
- Birbirinden bağımsız ezgilerin oluşturduğu bütünselliği fark eder.
- Seslendirdiği dört sesli koro eserinin dönem özelliklerini araştırır.

Öğretme – Öğrenme Etkinlikleri:

Dersin başında doğru soluk alma, doğru ses üretme ve yayma becerisi kazandırmaya yönelik ses ve nefes alıştırmaları yapılır. Koro eserlerinin bestecileri ve yaşadıkları döneme ait müzikal özellikler koro üyelerine anlatılır. Seslendirilen koro eserinin tüm partileri o partileri seslendirecek olan koro üyeleriyle çalışılır. Partiler seslendirilirken koro yöneticisinin el hareketlerine uyulması gerektiği önemle vurgulanır. Bu aşamada kendi seslendirdiği parti dışındaki diğer üç partinin armonik tınısına uyması istenir. Dikey ve yatay çoksesliliğin bu çalışmalarda en önemli amaç olduğu ifade edilir.

Dersin Adı: Ses Eğitimi

Sınıf: 2

Süre: 1 hafta

Ünite Adı: "Come, Thou Fount of Every Blessing" William Boyce / "Jesus Meine Zuversicht" BWV 365 Johann Sebastian Bach

Konu: Çoksesli koro eserlerini seslendirme aşamaları

Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Gösterip yaptırma, düz anlatım

Araç-Gereç: Piyano

Hedef Davranışlar:

- Çoksesli koro eserlerinin özel armonik yapıya sahip olduklarını fark eder.
- Çoksesli koro eserlerini seslendirirken partiler arasındaki uyumun eserin seslendirilmesindeki genel başarıya etkisini fark eder.
- Kendi partiyonunu söylerken diğer partileri de dinlemesi gerektiğini anlar.
- Ders dışı zamanlarda koro eserlerini çalışmasının başarıyı arttırdığını fark eder.
- Birbirinden bağımsız ezgilerin oluşturduğu bütünselliği fark eder.
- Seslendirdiği dört sesli koro eserinin dönem özelliklerini araştırır.

Öğretme – Öğrenme Etkinlikleri:

Ses ve nefes alıştırmaları yapıldıktan sonra koro üyeleriyle ayrı gruplar halinde çalışmalara başlanır. Yatay çoksesli ve dikey çoksesli yapıya sahip iki koro eseri deney grubuyla seslendirilir. Grupların koro eserlerini iyi öğrenebilmelerine yardımcı olması açısından nota yazım programlarıyla oluşturulmuş eserlere ait ses kayıtları kullanılır. Öğrencilerin ders sonrasında koro eserini seslendirirken kendi partileri haricinde başka bir ses partisini piyanoyla çalmaları ve görüntüsünü kaydedip araştırmacıya izletmeleri istenir.

Dersin Adı: Ses Eğitimi

Sınıf: 2

Süre: 1 hafta

Ünite Adı: "Sanctus" Thomas Attwood / "Alle Menschen Müssten Sterben" BWV 262
Johann Sebastian Bach

Konu: Çoksesli koro eserlerini seslendirme aşamaları

Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Gösterip yaptırma, düz anlatım

Araç-Gereç: Piyano

Hedef Davranışlar:

- Çoksesli koro eserlerinin özel armonik yapıya sahip olduklarını fark eder.
- Çoksesli koro eserlerini seslendirirken partiler arasındaki uyumun eserin seslendirilmesindeki genel başarıya etkisini fark eder.
- Kendi partiyonunu söylerken diğer partileri de dinlemesi gerektiğini anlar.
- Ders dışı zamanlarda koro eserlerini çalışmasının başarıyı arttırdığını fark eder.
- Birbirinden bağımsız ezgilerin oluşturduğu bütünselliği fark eder.
- Seslendirdiği dört sesli koro eserinin dönem özelliklerini araştırır.

Öğretme – Öğrenme Etkinlikleri:

Ses ve nefes alıştırmaları yapıldıktan sonra koro üyeleriyle ayrı gruplar halinde çalışmalara başlanır. Koro eseri seslendirilirken öğrencilerin yarım daire formunda ses gruplarıyla birlikte oturmaları istenir. Oturma düzenine göre sırayla soprano, alto, tenor ve bas grupları yerleştirilir. Grupların koro eserlerini seslendirdiği süre boyunca ortak bir tını oluşturabilmeleri açısından birbirlerini dinlemeleri istenir. Seslendirilen koro eserinin hatalı söylenen yerleri için piyano ile ses partisine ait cümleler çalınır ve o ses grubunun eşlik etmesi istenir. Eserin son hali hazır olunca görüntü kayıtlarının alınacağı hatırlatılır.

Dersin Adı: Ses Eğitimi

Sınıf: 2

Süre: 1 hafta

Ünite Adı: "Ingrediente Domino" D 696-6 Franz Schubert / "Ach Gott, Erhör Mein Seufzen und Wehklagen" BWV 254 Johann Sebastian Bach

Konu: Çoksesli koro eserlerini seslendirme aşamaları

Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Gösterip yaptırma, düz anlatım

Araç-Gereç: Piyano

Hedef Davranışlar:

- Çoksesli koro eserlerinin özel armonik yapıya sahip olduklarını fark eder.
- Çoksesli koro eserlerini seslendirirken partiler arasındaki uyumun eserin seslendirilmesindeki genel başarıya etkisini fark eder.
- Kendi partiyonunu söylerken diğer partileri de dinlemesi gerektiğini anlar.
- Ders dışı zamanlarda koro eserlerini çalışmasının başarıyı arttırdığını fark eder.
- Birbirinden bağımsız ezgilerin oluşturduğu bütünselliği fark eder.
- Seslendirdiği dört sesli koro eserinin dönem özelliklerini araştırır.

Öğretme – Öğrenme Etkinlikleri:

Ses ve nefes alıştırmaları yapıldıktan sonra koro üyeleriyle ayrı gruplar halinde çalışmalara başlanır. Her ses grubundan birer öğrenciyle, hazırlanan koro eseri seslendirilir. Doğru seslendirildiği takdirde ses grubundan diğer üyeler de çalışmaya dahil edilir. Homojen bir tını elde edildiğinde görüntü kaydı alınarak arşivlenir.

Dersin Adı: Ses Eğitimi

Sınıf: 2

Süre: 1 hafta

Ünite Adı: "Hosanna Filio David" Franz Schubert / "Das walf Gott Vater und Gott Sohn"
BWV 290 (Johann Sebastian Bach)

Konu: Çoksesli koro eserlerini seslendirme aşamaları

Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Gösterip yaptırma, düz anlatım

Araç-Gereç: Piyano

Hedef Davranışlar:

- Çoksesli koro eserlerinin özel armonik yapıya sahip olduklarını fark eder.
- Çoksesli koro eserlerini seslendirirken partiler arasındaki uyumun eserin seslendirilmesindeki genel başarıya etkisini fark eder.
- Kendi partiyonunu söylerken diğer partileri de dinlemesi gerektiğini anlar.
- Ders dışı zamanlarda koro eserlerini çalışmasının başarıyı arttırdığını fark eder.
- Birbirinden bağımsız ezgilerin oluşturduğu bütünselliği fark eder.
- Seslendirdiği dört sesli koro eserinin dönem özelliklerini araştırır.

Öğretme – Öğrenme Etkinlikleri:

Ses ve nefes alıştırmaları yapıldıktan sonra koro üyeleriyle ayrı gruplar halinde çalışmalara başlanır. Koro eseri seslendirilirken öğrencilerin yarım daire formunda ses gruplarıyla birlikte oturmaları istenir. Oturma düzenine göre sırayla soprano, alto, tenor ve bas grupları yerleştirilir. Grupların koro eserlerini seslendirdiği süre boyunca ortak bir tını oluşturabilmeleri açısından birbirlerini dinlemeleri istenir. Seslendirilen koro eserinin hatalı söylenen yerleri için piyano ile ses partisine ait cümleler çalınır ve o ses grubunun eşlik etmesi istenir. Eserin son hali hazır olunca görüntü kayıtlarının alınacağı hatırlatılır.

Dersin Adı: Ses Eğitimi

Sınıf: 2

Süre: 1 hafta

Ünite Adı: "Un Astro Nuovo" Ludwig van Beethoven / "Als Jesus Christus In Der Nacht"
BWV 265 Johann Sebastian Bach

Konu: Çoksesli koro eserlerini seslendirme aşamaları

Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Gösterip yaptırma, düz anlatım

Araç-Gereç: Piyano

Hedef Davranışlar:

- Çoksesli koro eserlerinin özel armonik yapıya sahip olduklarını fark eder.
- Çoksesli koro eserlerini seslendirirken partiler arasındaki uyumun eserin seslendirilmesindeki genel başarıya etkisini fark eder.
- Kendi partiyonunu söylerken diğer partileri de dinlemesi gerektiğini anlar.
- Ders dışı zamanlarda koro eserlerini çalışmasının başarıyı arttırdığını fark eder.
- Birbirinden bağımsız ezgilerin oluşturduğu bütünselliği fark eder.
- Seslendirdiği dört sesli koro eserinin dönem özelliklerini araştırır.

Öğretme – Öğrenme Etkinlikleri:

Ses ve nefes alıştırmaları yapıldıktan sonra koro üyeleriyle ayrı gruplar halinde çalışmalara başlanır. Koro eseri seslendirilirken öğrencilerin yarım daire formunda ses gruplarıyla birlikte oturmaları istenir. Oturma düzenine göre sırayla soprano, alto, tenor ve bas grupları yerleştirilir. Grupların koro eserlerini seslendirdiği süre boyunca ortak bir tını oluşturabilmeleri açısından birbirlerini dinlemeleri istenir. Seslendirilen koro eserinin hatalı söylenen yerleri için piyano ile ses partisine ait cümleler çalınır ve o ses grubunun eşlik etmesi istenir. Eserin son hali hazır olunca görüntü kayıtlarının alınacağı hatırlatılır.

Dersin Adı: Ses Eğitimi

Sınıf: 2

Süre: 1 hafta

Ünite Adı: "With Restless and Ungoverned Rage" Arlington-Psalm 2 Thomas Arne /
"Christus, der ist mein Leben" BWV 281 Johann Sebastian Bach

Konu: Çoksesli koro eserlerini seslendirme aşamaları

Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Gösterip yaptırma, düz anlatım

Araç-Gereç: Piyano

Hedef Davranışlar:

- Çoksesli koro eserlerinin özel armonik yapıya sahip olduklarını fark eder.
- Çoksesli koro eserlerini seslendirirken partiler arasındaki uyumun eserin seslendirilmesindeki genel başarıya etkisini fark eder.
- Kendi partiyonunu söylerken diğer partileri de dinlemesi gerektiğini anlar.
- Ders dışı zamanlarda koro eserlerini çalışmasının başarıyı arttırdığını fark eder.
- Birbirinden bağımsız ezgilerin oluşturduğu bütünselliği fark eder.
- Seslendirdiği dört sesli koro eserinin dönem özelliklerini araştırır.

Öğretme – Öğrenme Etkinlikleri:

Ses ve nefes alıştırmaları yapıldıktan sonra koro üyeleriyle ayrı gruplar halinde çalışmalara başlanır. Koro eseri seslendirilirken öğrencilerin yarım daire formunda ses gruplarıyla birlikte oturmaları istenir. Oturma düzenine göre sırayla soprano, alto, tenor ve bas grupları yerleştirilir. Grupların koro eserlerini seslendirdiği süre boyunca ortak bir tını oluşturabilmeleri açısından birbirlerini dinlemeleri istenir. Seslendirilen koro eserinin hatalı söylenen yerleri için piyano ile ses partisine ait cümleler çalınır ve o ses grubunun eşlik etmesi istenir. Eserin son hali hazır olunca görüntü kayıtlarının alınacağı hatırlatılır.

Ek-4 Yarı yapılandırılmış görüşme formu**YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU**

Kıymetli öğrencilerim,

“Yatay ve Dikey Çoksesli Koro Eserlerine Dayalı Uygulamaların Öğrencilerin Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma Başarılarına Etkisi” başlıklı doktora tez çalışmam süresince geçirmiş olduğunuz yaşantılarınız ışığında aşağıdaki sorulara açık yüreklilikle ve detaylı ifadelerinizle cevaplandırmanızı rica ediyorum. İlginize şimdiden çok teşekkür ediyorum.

Öğr. Gör. Hasan Açılmış

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?
2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?
3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?
4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?
5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?
6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?
7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Ek-5 Araştırmaya katılan deney grubu öğrencileri tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formuna verilen cevaplar

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Eğitime başlamadan önce sesleri ayırt edip tanımlayamıyorken eğitim süresince ve sonrasında bu işitmeleri tanımlayabildiğimi gözlemledim. La sesi basıldıktan sonra akoru oluşturan sesleri bulmam kolaylaştı. Bununla birlikte akorun aralığını, türünü (majör veya minör olduğunu) daha kolay ayırt edebiliyorum. Akorun kök mü çevrim mi olduğunu duyabiliyorum. Teorik olarak akorun türünü yazabiliyorum.

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

10 haftalık eğitim sürecinde vaktimiz çoğunlukla eğitimlerle geçti. Bu yüzden pek fazla arkadaş ilişkim olmadı.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

Öğretmenimizin gönderdiği ses dosyalarından yardım alarak ve okulda olduğum zamanlar grup arkadaşlarımla piyanodan ses alıp çalışarak ön hazırlığımı yaptım.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

Toplu çalışmak, diğer partileri okuyan arkadaşlarla uyum içinde olmak hoşuma giden şeyler arasındaydı.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

Diğer partiyi seslendiren arkadaşlarla birlikte entonasyonu sağlayabilmekte zorlanıyorduk. Daha sonra çok çalışmayla bu sorunu ortadan kaldırdık. Bir de diğer partileri dinleyip kendi partimi seslendirirken hatalar yapıyordum.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Hocamızın desteği sayesinde daha verimli bir eğitim sũreci geãirdik. Bizlerle karşı çok ilgiliydi bu yũzde eğitim daha verimli geãti.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Öncelikle değerli hocamıza emeklerinden dolayı teřekkũrlerimi sunuyorum. Bũyle bir projede yer almak benim için de çok faydalı oldu. Kendimde birçok olumlu yũnde değerrişim gũrdũm. Çok şey kattım kendime. Tekrardan teřekkũr ediyorum.

E. Ő.

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Müziksel işitme anlamında majör ve minör dizileri ayırt etmekte zorluk çekiyordum. Örneğin la sesini duyduktan sonra diğer iki sesi duymam benim için imkânsız gibi bir şeydi. Verilen eserleri daha ayrıntılı incelemek için yazmaya başladım ve daha ayrıntılı düzenli ve kurala uygun bir şekilde nota yazmaya başladım. Yazmaya başlamak ezgi hafızamı biraz daha olumlu anlamda geliştirdi. Bununla beraber ölçülerin birim zamanını doğru algılayınca ölçü sayısını rahatlıkla yazabildim.

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

Çok olumlu yönde etkiledi. Gruptaki diğer arkadaşlarımla daha sıcak bir ortam oluştu ve grup kalabalık olmadığı için eserler üzerinde ortak çalışmalar sayesinde birçok kez bir araya geldik. Program bittikten sonra devam eder mi diye düşündüm. Herkes halen programdaymış gibi samimi bir şekilde görüşüyor.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

Derse girmeden önce gün öncesinde koro eserlerimizin sadece bize ait olan partilerinin dışında diğer arkadaşlarımızın partisini de seslendirmeye çalıştım. Derse girmeden bir veya iki saat öncesinde kendi kendime piyanodan sesler verdim minör majör gamları kafamda hep yerleştirmeye çalıştım. Günlük çalışmam bu şekilde oldu.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

Kulak belli bir süre sonra koro seslerini toplu duyunca melodisi akılda kalıyor. Herkes kusursuz seslendirdiği zaman inanılmaz bir lezzet oluyor. Ama arkadaşlardan ya da benden yanlış bir ses çıktığında herkes birbirine bakıp gülüyordu. Bu samimi ortam çok hoşuma gitti.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

Bizim diğer derslerde genellikle sol anahtarı üzerinden dersler işlendiği için ve biz de erkekler olarak bas partisi olduğumuzdan dolayı fa anahtarında pratiklik olmadığı için direkt okumak konusunda pratiklik kazanamadım. Ama fa anahtarında zamanla göz aşinalığı olunca ona da alıştık ve fa anahtarı da normalden biraz daha hızlı okumama yardımcı oldu.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Öncelikle koskoca okulun öğrencileri arasında kıymetli Hasan AÇILMIŞ hocam bu duruma bizi layık gördüğü için kendisine minnettarım. Bu süreçte hep beraber çok yoğun çalıştık belki ama Hasan hocamın hem programa olan ciddi tavrı hem de bir o kadar bize karşı samimi olması ve bizim rahat olmamız için elinden geleni yapması taktire şayan bir durumdu. Bu süreçte bizi hiç incitmeyen, odasına her girdiğimde şeker ile karşılayan çok değerli Hasan AÇILMIŞ hocama çok teşekkür ederim.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Gelecek yıllarda yine bu şekilde bir programın olmasını temenni ediyorum. Tekrardan bu süreçte emeği geçen tüm arkadaşlarıma ve çok değerli Hasan AÇILMIŞ hocama emeklerinden dolayı minnettarlığımı sunarım.

F. E.

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Evet 10 haftalık çalışmanın öncesinde herkesin olduğu gibi benim de eksiklerim vardı. Dikte yazarken kaç ölçülük olduğunu bulmakta biraz zorlanıyordum. Koro eserlerini seslendirmeye başlayınca aralıklar ve tempo kulağıma daha çok oturmaya başladı ve bunu başardım. La sesini işittikten sonra kalın sesi bulmak biraz beni zorladı açıkçası. Gerek kadanslarla gerek gamlarla ve ses kayıtları ile hepsi yerine oturdu ve daha da iyi olacağına inanıyorum benim için muhteşem bir deneyimdi.

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

İki farklı programda eğitim gören arkadaşlarımız vardı. Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği programlarında eğitim gören her birimizin bireysel farklılıkları vardı. Hepimizin ses tınısı, bilgileri farklıydı ve farklı bireyler bir araya gelince çok güzel bir beraberlik yakaladık. Güçlerimizi birleştirdik. Yeri geldi yardımlaşık: birimiz bir bölümü yapamıyorsa o arkadaşımıza destek olduk, o bölümü doğru seslendirene kadar onu bekledik. Bu çalışma daha çok yakınlaşmamızı ve güzel bir ekip olmamızı sağladı.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

İşimiz zaten notalar olduğu için sürekli piyano başındaydım. Önce eseri piyanoda çalarak deşifre ediyordum. Daha sonra kıymetli hocamızın bizim için hazırladığı kadansları, gamları, aralıkları tekrar ediyordum. Ses kayıtlarını dinliyordum: tek kendi partimi değil diğer partileri de seslendirip uyum yakalamaya çalışıyordum ve çalışmaya gitmeden önce arkadaşlarımızla toplanıp her partiyi birkaç kere seslendiriyorduk. Sonrasında çalışmaya katılmaya hazırдық zaten.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

Her partinin ayrı bir enerjisi vardı. Ben Soprano partisini seslendiriyordum ve alto, bas ve tenor partisi ile seslendirdiğimizde harika bir ezgi çıkıyordu ortaya. Halbuki birimiz başka bir ses, başka bir nota okuduğumuzda şaşırmanız normal. Kulak tırmalanması olur ama aksine harika bir uyum içerisindeydik. Hepimizin ses tonları, tınıları farklıydı ve hepimiz birleşince güzel bir bütün oluşturduk.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

Kromatik ezgilerde biraz zorlanmıştım. 5 numaralı eserde donanımda sadece fa# vardı ve eser içinde değiştirici işaretler oluyordu: Re#, Do# ve Sol#. Benim zorlandığım kısım üst oktavdaki re notasından kalın fa natürelle, sonra da fa# notasına geçiş yapmam oldu ama sonrasında piyano ile çok tekrarlar ve Hasan hocamızın yardımı, desteği ve sabrı ile yapmıştım ve çok mutlu olmuştum. Bir de çal söyle çalışmalarımız vardı. Kendi partimizi okurken aynı anda başka bir partiyi çalıyorduk. Bunda o kadar zorlanmadım ama yine de genel olarak hepimiz için ilk başta zor gelmişti tabii ki.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Hasan hocamız gerçekten harika bir insan. Karakter yapısı olsun, öğretmen kişiliği olsun herkesin yakından tanınması gereken birisi. 1. Sınıfta sadece ses eğitimi dersimize giriyordu. Sadece o kadar tanıyorlardık. 2. Sınıfta hem ses eğitimi hem batı müziği solfeji dersimize girdi. Biraz daha iyi tanıdık. Derste o kadar enerjik ki hiç sıkılmıyorduk, gülüyorduk hep. Hem öğreniyorduk hem eğleniyorduk. Bizim öğrenmemiz için her metodu uyguluyordu: tabiri caizse her şekilde giriyordu. “Acaba daha iyi ne yaparsam öğrencilerime faydam dokunur” düşüncesindeydi. O da yetmezmiş gibi o kadar yoğunluğunun arasında bizimle birebir çalışmalara başladı: o kıymetli zamanlarını bize ayırdı, tek tek ilgilendi, çabaladı. Evet, tüm hocalarımızın yeri başka ama Hasan hocamızın emeği üzerimizde daha çok. Ayrıca bizimle yeri geldi arkadaş, yeri geldi abi oldu. Ama o saygı çizgisini, öğrenci-öğretmen ilişkisini de hep korudu. Çok şey anlatmak

istiyorum Hasan hocamla ilgili. Onu gerçekten tanıyan bilir ve ben onu tanıdığım için kendimi çok şanslı hissediyorum. O bana pes etmemeyi, daha çok çalışmayı, hangi işi yaparsam yapayım en iyisi olmam gerektiğini öğretti. O bize çok şey kattı. Allah'ım emeklerini boşa çıkarmasın, kendi gibi güzel insanlarla karşılaşsın ve bizim gibi daha nice öğrencilere ışık tutsun. Buradan kendisine saygı, sevgi ve minnetlerimi sunuyorum.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Son çalışmamızdan içim buruk ayrıldım biraz çünkü artık bitmişti ve 3. Sınıfta dersimize giremeyeceği için ama Hasan hocam diyordu ne zaman ve nerede olursanız olun ben hep size yardım edeceğim diyordu. Bizi hiç bırakmasın, dersi olmasa bile yine bir araya gelelim istiyorum. Evet bazı şeyler söylenmez ama ben söylemek istiyorum affınıza sığınarak. Hasan hocamızın tez ödevini tamamladıktan sonra her grubu ayrı ayrı yemeğe götürdü sohbeti, ilgisi mütevaziliği paha biçilemez. Üstelik şehir dışından gelen arkadaşlarımızı o kadar ince düşünmüş ki benim için geldiniz yol masraflarınızı ben karşılayacağım dedi o kadar mahcup olduk ki ben hayatımda bu kadar ince düşünceli birini tanımadım gerçekten önünde saygı ile eğiliyorum kendisinin. Bize o kadar değer veriyor ki fotoğraflarımızı çerçeveletip odasında özel bir köşeye koymuş, bizim seslendirdiğimiz çal söyle videolarımızdan slaytlar hazırlamış her şey için emek verdi sağ olsun. Daha güzel, daha çok çalışmalarda görüşmek dileğiyle her şey için çok teşekkür ederim çok kıymetli saygıdeğer hocam Hasan Açılmış ellerinizden öperim.

E. Z. T.

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Ton bulmakta zorlanıyordum önüme bir eser bırakıldığında hangi tonda olduğunu ve majör mü minör mü olduğunu bilmiyordum, ilgili minörü komşu tonları nelerdir ama bu on haftalık çalışma sonrasında hepsini öğrendim. Diktede ilk sesi bulamıyordum La sesinden pestteki kalın sesi bulamıyordum gittikçe kulağım alıştı ve artık bulabiliyorum.

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

Ben tenor partisiydim ve diğer partilerdeki arkadaşlarımla sürekli uyum içerisindeydik hep yardımlaşık birbirimize destek olduk sınıftaki durumumuza göre daha çok yakınlaştık.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

Öncelikle tabii ki eseri deşifre ediyordum kendi partimi çalıp okuduktan sonra diğer partileri de çalıp seslendiriyordum. Kendi partimi okurken başka partiyi piyano ile çalıyordum arkadaşlarımızla bir araya gelip toplu bir çalışma alıyorduk. Kimde ne eksik veya yanlış ise ona yardımcı oluyorduk böylece çalışmamıza hazır oluyorduk.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

Birlikte bir uyum içerisindeydik. Herkes kendi partisini okurken diğer partileri de dinliyorduk ve güzel ezgiler ortaya çıkıyordu. Herkesin kendine ait ses tonu ve tınısı vardı kulağa hoş geliyordu.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

En çok zorlandığım şey başka bir partiyi piyanoda çalarken kendi partimi seslendirdiğim kısmıydı. Bunu birkaç eserde yaptıktan sonra aslında çok da zor olmadığını öğrendim.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Önceden hiç bu kadar yakın değildi ama bu çalışma sayesinde daha çok iletişimde kaldık ve daha çok yakınlaştık. Bizimle birebir ilgilendi. Daha çok vakit geçirdik, daha çok şeyler öğrendik. Bu çalışma sonrasında her grubu yemeğe götürdü orada da çok güzel vakit geçirdik sohbet ettik. Bu çalışma haricinde benim danıştığım staj konusu ile yakından ilgilendi beni bilgilendirdi birkaç kişi ile iletişime geçti belki bu çalışma olmasaydı bu kadar kolay yardım isteyemeyecektim ve o kadar yoğunluğunun arasında beni erteleyecekti.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Seneye yine böyle bir çalışmada bulunmak istiyorum çünkü bize de çok faydası var. Seneye zaten dersimize girmeyecek o yüzden biraz zor bir araya geleceğiz. Çok mütevazı birisi hoca Hasan Hoca. Bize değer verip her şeyimizle ilgilendi. Çalışma sonrasında çektiğimiz fotoğrafı çerçeveletip odasında güzel bir köşeye koymuş. Onu tanıdığım için çok şanslıyım. Saygı ve sevgilerimle.

L. İ.

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Birinci sınıftan hatırlıyorum ses eğitimi dersinde koro eserlerini seslendirmek çok uzun zaman alırdı. Ama bu dönemde doğru çalışma ve tekrarlarla koro eserlerini seslendirmenin o kadar zor olmadığını öğrendik. Aralık bilgilerimizi güçlendirdik. Diğer partileri dinlerken kendi partimiz üzerinde hakimiyet sağlamayı öğrendik ve de artık Fa anahtarı okuyabiliyoruz.

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

Aslında başlarda benim zorlandığım gibi arkadaşlarımın da zorlandığını hissediyordum ama sonraki haftalarda bir şeyler başarabildiğimizi fark ettik. Bu da haliyle bize öz güven ve samimi arkadaşlıklar getirdi.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

Derslerden önce Hasan hocamızın gönderdiği koronun toplu ve bireysel ses kayıtlarıyla çalışarak ve eşliksiz çalışarak hazırlık yaptım. Diğer partileri okuyan arkadaşlarımla da hazırlık yapıyorduk.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

En çok hoşuma giden şey ne koşulda ne kadar yanlış okumuş olsak da Hasan hocamızın bize karşı samimi ve güler yüzlü davranmasıydı. Ve tabii ki koro eserlerini seslendirdiğimizde ortaya çıkan tınılar.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

Hem kendi partimize hâkim olup hem de diğer partileri dinlemek beni çok zorlamıştı başlarda. Tabii ki düzenli tekrarlarla bu sorunu da hallettik.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Öncelikle koskoca okulun öğrencileri arasında kıymetli Hasan Açılmış hocam bu duruma bizi layık gördüğü için kendisine çok teşekkür ederiz. Başta başarabileceğimize inanmıyordum. Ama sonradan anladım ki hocamızın bize karşı olan samimiyeti hoş görüsü ve işini hakkıyla yapmasından ötürü başardık.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Ben kendi adıma çalışmanın bitmesinin üzüntüsünü yaşıyorum. Gelecek senelerde ara ara böyle çalışmalar yapmak isterim. Son olarak da sayın Hasan Açılmış hocama çok teşekkür ederim. Emeklerinden ve bitmek tükenmek bilmeyen enerjisinden dolayı. İyi ki varsınız hocam. Bize öğrenci olduğumuzu hatırlattınız.

A. A.

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Olumlu etkileri oldu. Örneğin ses üzerine akor kurabiliyorum. Çalışmaya ilk başladığımız zamanlarda çok zorlanıyordum. Bir akorun çevrim mi yoksa kök mü olduğunu ayırt edemiyordum. Aynı zamanda teorik açıdan akorun türünü yazmakta güçlük çekiyordum. Eserlerin majör mü minör mü olduğunu, hangi donanıma sahip olduklarını, bir tonun komşu tonlarını bulmakta zorlanıyordum. Tabi ki şu an ilk başladığımdan çok daha iyi durumdayım.

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

Dayanışma ve yardımlaşma açısından yol kat ettik. Birbirimizin eksiklerini tamamlamaya çalıştık. Toplu çalışmalara önem verdiğimiz için kaynaştık. Bu da daha başarılı olmamıza olanak sağladı.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

Özellikle piyanodan sesler alarak öncelikle duyum ve doğru sesleri verebilme açısından bireysel çalışmalar yaptım. Daha sonra eserin tonunu bularak kadans ve gam çalışması yaptım bu şekilde daha rahat okumamı sağladı.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

Kendimdeki gelişmeleri hissettikçe daha da heyecanlandım açıkçası. Aynı zamanda grupla beraber seslendirirken aramızdaki uyumu ve seslerin kulağa daha doğru, daha bütün bir şekilde geldiğinin farkına vardıkça keyif aldım. Derse olan isteğim arttı.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

En önemlisi fa anahtarına olan yabancılığım oldu. İlk başlarda çok zorlandım ve karıştırdım. Eserlerin tonları farklı ve donanımdaki değiştirici işaretlerin farklı

olmasından ötürü doğru sesleri verebilme açısından zorlandım. Tabi ki zamanla ilerleyip tüm sorunları aştığımı düşünüyorum.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Hocamız ile iletişimim çok iyiydi. Bizlere her koşulda yardımcı oldu. Ne zaman istersek tüm kafamızdaki karışıklıkları giderdi. Bizlerin gelişimine çok önem verdi. Hiçbir öğrencisini birbirinden ayırmayıp her birimizin gelişimini tek tek profesyonelce takip etti. Bunların dışında derste bizimle sohbetler etti. Birlikte güldük. Moral açısından bizleri hep yükseltti. Bizlerin gelişiminde hocamızın iyi bir eğitimci ve aynı zamanda iyi bir insan olması büyük katkı sağladı.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Öncelikle sayın Hasan AÇILMIŞ hocama böyle bir çalışmada bana yer verdiği için teşekkür ediyorum. Kendimde olan gelişimin farkındayım bunlar. Hocam sayesinde oldu. Umarım bu gelişim ileri yıllarda katlanarak devam eder. Ben de bu çalışmada sayın hocama az da olsa yardımcı olduysam mutluluk duyarım.

A. B. Ö.

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Çoksesli eserleri seslendirirken her partiyi ayrıca çalışıp grup olarak okuduğumuzda sesleri ayırıştırabilmeyi öğrendik. Bu nedenle müziksel işitme, okuma ve yazmada da aynı yöntemle sesleri ayırıştırarak, işitmemizin gelişmesinde etkili oldu. Sesleri daha rahat bulmamızı ve sesimizi daha bilinçli olarak doğru bir şekilde kullanmamızı sağladı. Müziksel yazma ve okumamızı da aynı yönde etkiledi.

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

Koro eserlerini seslendirirken dört gruba bölündüğümüz ve farklı ses gruplarında olduğumuz için grup olarak okuduğumuzda birbirimizi kötü etkilememek adına daha bilinçli çalışmamızı sağladı. Toplu çalışırken hata ve yanlışlarımızda birbirimize karşı daha duyarlı ve sabırlı olabilmeyi sağladı. Grup olarak bizi daha samimi olabilme yönünde etkiledi.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

Ön hazırlık olarak grupça çok sesli söylendiğinde akışı bozmamak için kendi partime ek olarak diğer üç partiye de bakarak hazırlandım.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

Grupla birlikte seslendirilen akor ve tınlar, kulağa hoş gelen ezgiler çalışmamızı olumlu yönde etkileyerek daha zevkli hale getirdi.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

Grup olarak eseri dört parti aynı anda seslendirirken istemsiz olarak başka partiye sesimizin kaymasında ve tartımsal farklılıkları ayırıştırmakta zorlandım.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Öncelikle koro eserlerini deşifre ederken hocamız her birimizle ayrıca ilgilenip, çalıştırarak grupça daha başarılı olabilmemizi sağladı. Hocamızın tecrübesi ve bilgileri sayesinde ve o bilgi ve tecrübeden bize de katarak sadece koro eserlerinde değil, diğer derslerimizde de daha bilinçli olmamızı ve yeteneğimizi daha doğru kullanmamızı sağladı.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Yok.

C. A.

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Eğitime başlamadan önce 3 ve 4 sesli akorları tanımlamakta zorluk çekiyorken on haftalık eğitim sürecimiz boyunca bunların geliştiğini gördüm. La sesinden sonra bir akor basıldığında akoru oluşturan sesleri bulabiliyorum artık. Bu sayede akorun aralığını ve türünü daha kolay ayırt edebiliyorum. Aralığı hesaplayabildiğim için akorun kök mü çevrim mi olduğunu bulabiliyorum. Teorik olarak akorun türünü yazabiliyorum. Herhangi bir ses üzerine akor seslendirmede az da olsa geliştiğimi düşünüyorum. Deşifre okuyabilmem gelişti ve daha birçok şey...

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

Eğitim süresince hep çalışmak durumunda olduğumuzdan pek fazla arkadaş ilişkimiz olmadı. İkinci grup olduğumuz için de diğer gruptaki arkadaşları da çok fazla göremedim bu kısım biraz eksi olmuştu benim için.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

Hocamız eseri verdiğinde sınıftan çıkmadan önce birkaç kez tek tek parti olarak okuyup daha sonra tüm partileri beraber söylemeye çalışıp çıkıyor ve diğer derse kadar sorumlu oluyorduk. Hocamızın boş vakitlerinde on hafta boyunca hep birebir görüştük. İşitme ve okuma çalışırdık. Batı müziği dersimizde de buna ek olarak dikte yazar, solfej ödevlerini ezberleyip görüntü kayıtlarını hocamıza gönderirdik. Google Classroom isimli uygulamadan ses kaydı dinlerdim.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

Çalışmalarımızı seslendirirken çıkan o ses, ahenk ve hepsinin birbirine olan uyumları. En çok bu hoşuma gitmişti.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

İlk başlarda aralık seslendirmem kötü olduğu için aralık içeren eserleri çok dinlemeden yapamıyordum. Toplu halde söylerken kendi partimi söyleyemiyordum. Kulağım diğer partideki sese gidiyordu.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Hocamız şu ana kadar rastladığım en başarılı ve asla pes etmeyen nadir insanlardan. Bu çalışma bizim ona daha fazla kenetlenmemizi sağladı ve onunla daha çok vakit geçirdik. Ondan bilgiler edindik ve bu devam edeceği için çok mutluyum.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Değerli hocama emeklerinden dolayı çok teşekkür ediyorum. Bu çalışmaya bizi seçtiği için şanslıyız. Bir de sınava grup olarak girdiğimiz için tek başımıza yapabileceğimiz performanstan daha düşük bir performans gösterdiğimi düşünüyorum. Çünkü sesleri kimse duyup etkilenmesin, rahatsız olmasın diye ses çıkarmayıp kafadan bir tahmin yürütmeye çalıştım. O yüzden iki sınav arasında pek bir fark olacağını düşünmüyorum. Ama bu benim için önemli değil. Önemli olan benim kendimdeki değişim.

D. Ö.

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

İlk olarak 2,3 ve 4 sesli çalışmalarda eksiklik gördüğüm yönlerimin bu çalışmalardan sonra düzeldiğinin farkına vardım. Herhangi bir ses üzerine akor seslendirmek konusunda bilgilendim ve bu seslendirmeyi arada pürüzler de olsa yapabilmekteyim. Akorun kök mü yoksa çevrim mi olduğunu bu çalışma sürecinden sonra ayırt edebiliyorum. Yazacağımız diktenin majör mü yoksa minör tonalite mi olduğunu bilmek, ölçü sayılarını anlamak, ritmik yapısını analiz etmek, hangi ses ile başladığını bulmak, donanım bilgisini kullanarak komşu tonları bulmak ve değiştirici işaret alma ihtimallerini düşünüp ezgileri hafızamda tutmak konularında daha başarılıyım. Deşifreyi doğru analiz etmekte, tonunu bulmakta, ritmik yapısını çözümlenmekte ve donanımlarını göze alarak deşifreyi seslendirebilmekteyim. Deşifrenin tonunda kadans ve gam çalabiliyorum. Yani bana katkısı hep iyi yönde oldu bu yüzden Hasan AÇILMIŞ hocamıza çok teşekkür ediyorum.

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğimiz arkadaşlarımızla olan iletişimimiz her zamankinden daha iyi oldu çünkü bir grup çalışması içerisinde hepimizin belirli ve eğlenceli görevleri vardı. Bunları birleştirdiğimiz zaman bizim için daha kuvvetli bir birliktelik oluştu.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

İlk olarak piyanoda ses egzersizleri yaparak ses kaslarımızı ısıttım. Eserlerdeki aralıkları daha net verebilmek için piyanodan aralık çalışmaları yaptım. Diğer ses gruplarına uyum sağlayabilmek ve seslerin daha düzgün verilmesi için kendi partim dışında diğer partilerin de ses dosyalarını dinledim.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

Koro eserlerini ilk başta seslendirmekte zorlandığımız için yaptığımız çalışmalardan sonra güzel tınılar çıkarabilmek çok hoşuma gitti. Eserlerdeki uyum ve bu uyumu arkadaşlarımızla birlikte yakalamak beni mutlu ediyordu.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

Koro eserlerini öğrenirken diğer partilere uyum sağlamakta zorlanmıştım. Ses tınısını yakalamakta zorlanmıştım.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Derslerimiz çok disiplinli bir şekilde ilerlemesine rağmen çok da eğlenceli geçtiğinden dolayı zorluk çekmedik. Hocamızın yoğun ilgisi ile çalışmalarımız neredeyse kusursuz geçiyordu ve bitsin istemiyorduk. Her çalışmamızda bilgimize yeni bir bilgi katarak kendimizi geliştirdiğimiz için hocamızı elimizden geldiğince üzmemeye çalışıyorduk.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Beni bu çalışmaya layık gördüğü için hocamıza minnettarım. Bu çalışmaların bana kattığı birçok bilgi dışında öğretmen ve öğrencilik ilişkisindeki önemi ve değeri öğrendim.

F. G. A.

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Bu çalışmaya başlamadan öncesi ve bu çalışmamızı bitirdikten sonrası arasında çok belirgin farklar var. Çalışma sırasında müziksel işitmemde, okuma ve yazma becerimde güzel gelişmeler olduğunu düşünüyorum. Okuduğum deşifrelerde eserin donanımında ne aldığımı, hangi komşu tonlara gittiğini, hangi tonda olduğunu anlayabiliyorum ve eserin tonuna göre kadans ve gamını çalabiliyorum, majör ve minör tonları ayırt edebiliyorum. İşitmemde çok güzel gelişmeler kat ettiğimi düşünüyorum. Akorları daha iyi duyabiliyorum. La sesi ile diğer seslerin arasındaki aralıkları duyabiliyorum. Kısacası bu çalışma benim işitmeme okumama yazmama olumlu yönde katkılar sağladı. Bu çalışmalar için ve hocamın gösterdiği sabır için hocama çok teşekkür ediyorum.

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

Bir araya geldiğimiz derslerde arkadaşlarımla olan samimiyetim arttı ve sınıf içerisindeki iletişimimiz arkadaşlık bağlarımız biraz daha güçlendi. Birbirimize karşı olan ön yargılarımız yıktık ve bu derslerde güzel kaynaşmalar oldu.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

Koro eserlerini derse gelmeden önce piyano eşliğinde söylemeye çalıştım. Çok kıymetli hocamın göndermiş olduğu ses dosyaları eşliğinde koro eserlerini seslendirdim. Piyanoda başka partiyi çalarken kendi partimi söyledim. Bu şekilde derse gelmeden önce ön hazırlık yaptım.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

Koro eserlerini beraber seslendirirken en çok hoşuma giden şey hep beraber okuyup sonucunda çok uyumlu bir ses duymak olmuştur. Çok güzel bir uyum elde ettik. En çok hoşuma giden şey buydu.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

Koro eserlerinde bazı aralıkları seslendirirken zaman zaman zorlandığım oldu fakat bu zorluklar benim okumamda olumlu gelişmelere yol açtı.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Hocamla aramdaki iletişim çok iyiydi. Sorularımı çok rahat çekinmeden sorabiliyordum ki hocamda zaten harika bir insan. Bu zamana kadar gördüğüm en kaliteli hocadır kendisi. Derslerimiz ne kadar uzun sürse de bir dakika bile şu ders bitse de gitsek diye düşündürmedi. Çok dolu dolu ve keyifli dersler yaptık hocamla. Bu beraber geçirdiğimiz süre zarfında da en sevdiğimiz hocamız haline geldi. Hocamız çok idealist, kendini öğrencilerine adayan bir insan. İyi ki karşımıza bu kadar muhteşem bir öğretmen çıkmış. Bizim hayatımıza çok güzel dokunuşları oldu. Ne kadar teşekkür etsek azdır. İyi ki varsınız en kıymetli hocam.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

İyi ki biz bu tez çalışmasında hocamızın denekleri olmuşuz. Bu tez çalışması sırasında hiç olumsuz bir şey olduğunu hissetmedim. Tek olumsuz yanı diğer derslerimize daha az zaman ayırmamız gerekti ama bu çalışma zaten diğer derslerimize de farkında olmadan fayda sağladı. Hiç bitmesini istemezdik ama her şeyin bir sonu olduğu gibi bu güzel çalışmamız da son buldu. Her şey için çok teşekkür ederiz. İyi ki hayatımıza güzel dokunuşlar yaptınız. İyi ki varsınız kıymetli hocam.

G. E.

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Bu çalışmadan önce çift ses aralığı bile tanımlayamazken eğitimden sonra hocamızın bize verdiği ses üzerinden hem seslerin hangi notalar olduğunu tanımlayabildim hem de hangi aralık olduğunu daha iyi kavrayabildim. Özellikle okuduğumuz çoksesli eserlerde arkadaşlarım farklı notaları seslendirirken benim de farklı notaları seslendirmem ezgi hafızamı daha çok geliştirdi ve çoklu düşünmeme katkı sağladı. Sadece çift ses değil, üç ve dört sesli akorlar üzerinde hem teorik açıdan hem de işitme anlamında aynı anda kararlar verebilmem büyük anlamda gelişti.

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

Ben normalde grup çalışmalarında fazla çekingen ve kendimi ifade edemeyen biriydim. Ancak bu çalışma sayesinde arkadaşlarım ve öğretmenimle aramda ciddi bir bağ oluştu. Normalde asosyalken böyle bir çalışma hem eğitim hayatıma katkı sağladı hem de beni sosyal bir insan yaptı.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

Öğretmenimizin bize verdiği eserlerin hem kendime ait olan kısmını hem de arkadaşlarımla seslendireceği kısımları dinleyerek ve kendi partimi seslendirirken arkadaşlarımla partilerini de piyanoda çalarak ön hazırlık yapıp derslere katıldım.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

Ben farklı bir nota okurken diğer üç partide farklı notaların arkadaşlarım tarafından seslendirilmesi ve ortaya karmaşık değil de uyumlu bir tınının çıkması gerçekten çok güzel ve eğlenceliydi.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

Bazen seslendirdiğimiz eserin dört partisinden biri zor olurdu. Arkadaşlarımdan biri ya da ben ilk başta seslendirmekte zorlanırdık ve kopukluk olurdu. Mesela soprano partisini seslendirirdim ve bas partisini seslendiren bir arkadaşım zorlandığında ben de eşlik etmekte zorlanırdım. Ancak çalıştıkça düzelirdi ve o zaman da işler kolaylaşırdı.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Bizimle eğitimin en başından en sonuna kadar sadece öğretmen değil bir abi ve arkadaş gibi ilgilendi. Bizim sağlığımızı her zaman gözetti. Bize müziği eğlendirirken öğretti. Her zaman bizimle saygılı ve sevgili bir şekilde konuştu ve ilgilendi. Bize öğretmen nasıl olunur onu gösterdi ve tabii ki hayatta tek örnek alacağım öğretmenim oldu.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Bu eğitim bittiğinde o kadar çok üzuldüm ki. Tek temennim ileriki dönemde ve yıllarda da böyle bir öğretmenle böyle bir eğitimin, uygulamanın içinde olabilmek.

H. M. Ö.

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Öncelikle aralıkların mesafelerini ölçmekte ve 2,3 ve 4 sesli çalışmalarda ilk başlarda zorlanıyordum. Diktenin genel olarak majör mü yoksa minör tonaliteli mi olduğunu bilmekte, ölçü sayılarını çözümlenmekte, ritmik yapısını analiz etmekte, hangi ses ile başladığını bulmakta, donanım bilgisini hatırlamakta, komşu tonlar ve değiştirici işaret alma ihtimallerini bilmek hakkında bu çalışmadan sonra daha iyiyim. La ile en kalın ses arasındaki mesafeyi ölçmek, akorun kök mü yoksa çevrim mi olduğunu anlamak, teorik olarak akorun türünü yazmakta sıkıntı çekme problemimi bu çalışma sayesinde atlattım. Deşifre okurken deşifreyi doğru analiz edebiliyorum ve ritmik yapısını çözümlenebiliyorum. Deşifrenin tonunda kadans ve gam çalıp o tonda kalarak deşifreyi seslendirmeyi artık zorlanmadan yapabiliyorum.

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

Daha önceden fazla iletişim kurmadığım sınıf arkadaşlarımla bu çalışma sayesinde daha da birbirimize bağlandık. Birbirimizle eksik olduğumuz yerlerde yardımlaşmaya başladık ve daha kuvvetli bir iletişim kurmaya başladık.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

Öncelikle piyanoda ses egzersizleri yaparak ses kaslarımızı ısıtma çalışmaları yaptım. Eserlerdeki aralıkları daha net verebilmek için piyanodan aralık çalıştım. Diğer partilere uyum sağlayabilmek ve sesleri doğru vermek için kendi partim dışında diğer partileri de dinleme çalışmaları yaptım.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken birlik ve beraberlik içinde çalışmalar yapmak beni mutlu etti. Diğer partilerle güzel tınılar çıkarıp kusursuz

okuyabildiğimiz çalışmalar hoşuma gidiyordu. Eserlerdeki uyumu yakalamak güzel geliyordu.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

İlk başlarda koro eserlerini seslendirirken diğer partilere uyum sağlamakta zorlanmıştım.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Derslerimiz çok disiplinli bir şekilde geçse de bir o kadar da eğlenceli geçmekteydi. Bu sayede hocamızla aramızdaki hoca öğrenci ilişkisi sağlıklı bir şekilde ilerledi.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Bu çalışma bana olduğum seviyeden çok fazla ileriye gitmemi sağladı ve müziğe daha farklı ve daha bilinçli bir şekilde bakmamı sağladı. Beni bu çalışmaya dahil eden Hasan AÇILMIŞ hocama çok teşekkür ederim. Gerçekten çok iyi bir eğitmen.

M. A. B.

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Eğitim sonrası kazanımlarımı şöyle sıralayabilirim:

- Aralık işitme becerilerimde fark edilebilir bir iyileşme oldu.
- Akor kurabilmem gelişti.
- Ezgi hafızam güçlendi.
- Dikte yazmam iyileşti.
- Deşifre yaparken verilen eserin tonunu bulabiliyorum. Komşu tonları ile ilgili yorum yapabiliyorum ve donanımda hangi değiştirici işaretler olabileceği hakkında bilgim var.
- Diktenin majör mü minör mü olduğunu bulabiliyorum.
- Eserin ritmik yapısını analiz edebiliyorum.
- Herhangi bir ses üzerine akor kurabiliyorum.

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

Oldukça olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum. Tüm kişisel farklılıklarımızı bir yana bırakıp sadece koro eserine odaklanıyor oluşumuz ve bunu tam bir uyum ve ekip çalışması içerisinde yapmak durumunda olmamız herkesin birbiriyle iletişimini daha da güçlendirdi.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

Önce kendi partimi dinleyip seslendirmeye çalıştım ve kademeli olarak birer ikişer diğer partileri dinlerken kendi partimi seslendirdim. Piyanoda önce kendi partimi çalıp söyledim daha sonra da bir diğer partiyi çalarken kendi partimi söyledim.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

Bireyin değil, içinde bulunduğumuz ekibin başarısının ön planda olması durumu benim için çok keyifli ve anlamlıydı. Sadece kendi partinizi değil diğer partileri de duyabilme becerisini kazanmak mutluluk vericiydi.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

Öncelikle eserlerdeki değiştirici işaretleri seslendirebilmekte zorlandım. İlerleyen eserlerde giderek zorlanma düzeyim azaldı. İlk başlarda aynı anda eseri seslendirirken kendi partime odaklanmakta zorlandım. Eğitim sürecimizin sonunda bu durum da kendiliğinden aşılmıştı.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Öğretmenimizin disiplinli ve özverili çalışmalarının başarıımızdaki payı çok büyük diye düşünüyorum. Ben ilk defa böyle bir çalışmanın parçası oldum ve yapabilir miyim duygusu hocamızın bizi motive etmesi ve bıkmadan usanmadan takıldığımız ve anlamadığımız bölümlere yardımcı olması ile yok oldu. Kendisine minnettarım, sabrı ve bizlere inancı için gönülden teşekkür ediyorum.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Bu çalışmanın bir parçası olmaktan çok mutlu oldum. Yaşamımızdan bir kesiti koro eserlerini seslendirmek. Şöyle ki hem öğretmenimize hem de arkadaşlarımıza mahcup olmamak için hepimiz bir gayret içerisindeydik. Herkes bir bütünün çok önemli bir parçası olduğunun bilincindeydi.

N. S.

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Eğitim öncesinde piyanodan işittiğim iki, üç ve dört sesi ayırt etmekte veya tanımlamakta zorlanırdım. Ses üzerine aralık veya akor kurarken teorik olarak hesaplama yapmakta gecikirdim. Deşifre okurken bir sorunla karşılaşmamıştım ancak çalınan dikteyi ritmik ve ezgisel olarak çözümleyip kâğıda dökmekte sorun yaşıyordum. On haftalık eğitim bu sorunların giderilmesine yardımcı oldu.

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

Çalışma süresince grup arkadaşlarımla daha sık bir araya geldiğimiz için iletişimimiz kuvvetlendi.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

Piyano başında kendi partimi çalarak hazırlandım. Öğretmenimizin verdiği çal söyle ödevlerini çalışırken koro eserine daha hâkim olmaya başladım.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

Eseri seslendirdiğimiz süre boyunca kendi seslendirdiğim parti haricindeki ses gruplarını duymak çok hoşuma gitti.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

Eserlerin tonu ve aldıkları değiştirici işaretler beni zorladı. Eserin içinde karşılaştığım değiştirici işarete sahip notaları seslendirmek zordu.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Derse olan ön yargım son buldu. Başaramayacağım duygusundan öğretmenimle olan iletişimimiz sayesinde kurtulmuş oldum.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Bu çalışmada yer almaktan çok mutlu oldum. İlerleyen zamanlarda benzer çalışmada yer almayı çok isterim.

S. F.

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Dört sesli akorları ayırt etmekte zorlanıyordum. Bu çalışmanın sonucunda daha rahat duymaya başladım. Bu çalışmayla genelde sesleri ince la notasına göre ölçerken son sınavda kalın la ile ölçtüğümü fark ettim. Akor seslendirmek daha pratik hale geldi. Diktenin tonunu daha kolay bulmaya başladım. Hangi sesle başlayıp hangi sesle bittiğini bulmam değiştirme işaretlerini daha kolay yerleştirmemde etkili oldu. Koro eserlerine ilk haftalarda daha çok çalışırken son haftalarda daha az çalışarak yine aynı verimliliği elde ediyordum. Bu çalışma diğer arkadaşlarımla koro eserlerini seslendirirken değiştirme işaretlerini daha kolay duyabilmeme yardımcı oldu.

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

Birlikte daha çok vakit geçirip beraber çalışarak kendimizi daha çok geliştirmemizde etkili oldu.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

İlk olarak kendi partimi seslendirip daha sonra diğer partileri çalarken kendi partimi seslendirmeye çalıştım. Daha sonra arkadaşlarla beraber dört partiyi birlikte seslendirerek çalıştım.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

Önceleri hata yapmamak için söylerken kendi partime odaklanıyordum. Ancak daha sonraları diğer partilerin seslerini de duymaya başladım. Eser içindeki değiştirme işaretlerini daha kolay duymaya başladım.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

Koro eserleri içindeki değiştirme işaretlerini söylerken zorluklar çekiyordum. Kalın sestten ince sese atlamalarda zorluklar çekiyordum.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Hocamız bize karşı her zaman içten ve samimi davrandı. Derslerin eğlenceli geçmesi için elinden geleni yaptı. Derslerde yapamadığımız kısımları öğretmek için elinden gelen gayreti gösterdi. Bu çalışması derslerimize çok büyük bir katkı sağladı.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Yok.

S. M.

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Yazma konusunda hala biraz sıkıntılarım olduğunu düşünüyorum. Müziksel işitme anlamında hala zorlandığım noktalar var. Örneğin eserin tonunu duyabiliyorum ama hala "La" sesi ile kalın ses arasındaki mesafeyi bazen çözümlenemeyebiliyorum. Yalnız okuma konusunda seslendirdiğimiz eserlerin fazlasıyla yardımcı olduğunu söyleyebilirim. Şu durumda herhangi bir tonda deşifre yapabiliyorsam bu çalışma sayesinde olduğunu düşünüyorum.

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

Birlikte aynı grupta olduğum arkadaşlarımla bir süre sonra bu dersler haricinde de fazlasıyla yakınlaştığımızı gördük. Bu görüşmeleri derslerin dışına taşıyacak kadar samimiyet kurduk, bunu da katıldığımız eğlenceli derslerin verdiği birlik beraberlik duygusuna borçluyuz.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

İlk birkaç eserde yanlış deşifre etmemek için piyanoda çaldım ve öğretmenimizin gönderdiği yardımcı ses kayıtlarını dinledim. Daha sonra bunlara gerek bile duymadığımı fark ettim çünkü ses aralıklarım olması gereken hali almıştı.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

Öğretmenimizin ve arkadaşlarımızın birlik içindeki sıcak samimi davranışları ve gruptaki herkesin birbirine ayak uydurması, ortaya çıkan eserler, tınılar çok güzeldi.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

Eser içerisinde deşiftirici işaretler olduğu zaman biraz zorlandım fakat zamanla buna alışabildiğimi gördüm.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Hocamız çok ılımlı biridir. Bu sayede eserler geçerken hep bizim için, bizim rahat etmemiz için tüm zamanını bizim için harcadı ve hep kendisi bize ayak uydurmaya çalıştı, zaman konusunda da derslerin buluşma gün ve saatleri konusunda da eserlerde zorlandığımız zamanlar olduğunda da bu böyleydi.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Kendimi geliştirmek haricinde arkadaşlarla, hocamızla çok güzel ilişkiler kurdum. Hocamıza bu çalışmada bana da yer verdiği için çok teşekkür ediyorum, benim için çok güzel bir deneyimdi.

S. D.

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Çalışmadan önce 2,3 ve 4 sesi ve bunların en kalın seslerini tanımlamada zorlanırken bu eğitimden sonra eserlerden aklımda kalanlarla müziksel işitmem, okumam ve de yazmam gelişti.

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

Kişi sayısının ideal olmasından dolayı onlarla olan iletişimim olumlu yönde etkilendi. Daha samimi, daha güzel bir ortam oluştu. Ayrıca onlarla söylerken kendi yanlışlarımı bulabildim ve düzelttim.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

Her dersten önce mutlaka piyanodan yardım alarak çalıştım. Eserleri önce piyanoda çaldım. Daha sonra sadece ilk sesi alarak seslendirmeye çalıştım.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

Birbirimizi dinlerken yanlış seslendirilen sesi hemen fark etmek ve herkesin eseri seslendirmeye hazır olduğunda birlikte seslendirdiğimiz o an çok hoşuma gitti çünkü bu öğretmenimizin ve hepimizin verdiği emeğin karşılığıydı.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

Başlarda bir sesin ölçü içerisinde değiştirici işaret almasından dolayı oluşan bir zorluk yasadım fakat bu zamanla düzeldi ve sorun yaşamadım.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Öğretmenim gerçekten çok istikrarlı ve özverili bir şekilde çizgisinden çıkmadan bizleri sıkmadan, sabırla ve planlı programlı olarak çalıştırdı. Bu derslerin öğretmenimle aramdaki iletişimi çok daha fazla kuvvetlendirdiğini söyleyebilirim. Ayrıca onun bizler için bir şeyler yapmaya, faydalı olmaya çalıştığını görmek benim koro eserlerine olan ilgimi daha da arttırdı ve daha çok çalışmamı sağladı.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Öğretmenimin çalışması ve azmi sayesinde kendimdeki ilerlemeyi gördüm, yapamam dediğim şeyleri yapabildiğimi anladım. Bunun sebebi alışlagelmiş ders işlenişinden çok daha farklı bir şekilde işlediği dersler sayesinde koro eserleriyle donanım bulmayı, aralık çözümlmeyi, ton bulmayı öğrendim. Şunu söylemeliyim ki dersin içeriği kadar nasıl öğretildiği de çok önemli.

Z. Ö.

1. Seslendirdiğiniz çoksesli koro eserlerinin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinize ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Yapmış olduğumuz on haftalık çalışma öncesinde tek ses, çift ses, üç ses ve dört sesli akorları duyup seslendirebiliyordum. Ancak seslendirmiş olduğum akorların hangi tür akor olabileceğini bilmiyordum. Aynı zamanda seslendirdiğim ezgilerin tonlarını bulabiliyorken, ezgi üzerinde fikir üretmiyordum. Yani komşu tonları nelerdir? Hangi değiştirici işaretleri alabilir? İlgili minörleri nelerdir? Gibi sorulara cevap verebilir durumda değildim. Çalışma sonrasında seslendirdiğim akorların aralıklarını duyabiliyor ve bu akorların türlerini hesaplayabiliyorum. Seslendirdiğim ezginin tonunu bulduktan sonra, komşu tonlarını, alabileceği değiştirici işaretleri ve ilgili minörünü hesaplayabiliyor ve buna göre hareket ediyorum.

2. Koro eserlerini seslendirmek üzere bir araya geldiğiniz dersler arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl etkiledi?

Derslerimiz yakın arkadaşarımla olan ilişkilerimi daha güçlendirirken, farklı sınıftan olan arkadaşlarla da tanışıp iletişim kurmama olanak sağladı. Dersler esnasında koro eserlerini farklı partilerden okuyor olmamıza rağmen okumakta sıkıntı çektiğimiz anlarda sınıfça birbirimize yardım ettik. Sadece kendi partimize odaklanmaktansa birbirimizin partilerini de seslendirerek hem kulağımızı koro eserlerine daha aşina hale getirdik, hem de veremediğimiz sesleri arkadaşlarımızla birlikte seslendirerek doğru frekansı yakalamaya çalıştık. Bu sayede koro eserlerimizi daha net bir şekilde seslendirebildik.

3. Koro eserlerini seslendirmek için ne gibi ön hazırlıklar yaptınız?

Koro eserlerimizi seslendirmek için hocamın vermiş olduğu "çal söyle" ödevi dışında başka bir çalışma veya ön hazırlık yapma ihtiyacı duymadım. Çünkü çal söyle ödevi farklı iki tonu aynı anda hem çalıp hem seslendirmeyi gerektirmekte. Kendi partini okurken başka bir partiyi piyanodan çalmak oldukça zorlu fakat koro eserine tam anlamıyla hâkim olabilmek açısından son derece önemli bir

çalışma. Bu ödev ile başka bir çalışmaya ihtiyaç duymadan kendi partimi kolaylıkla seslendirebildim.

4. Koro eserlerini grupla birlikte seslendirirken en çok neler hoşunuza gitti?

Eserlerimizi seslendirirken grup arkadaşarımla olan uyumumuz, birbirimizin yanlışlarını düzelterek ilerlememizden hoşlandım. Fakat en çok hoşlandığım şey hocamızın sempatikliğiydi. Dersi her zaman eğlenceli hale getirmesi bizim derslere her zaman seveerek gelmemizi sağladı. Katılmak zorunda olduğum birçok dersin bitmesini sabırsızlıkla beklerken, ses eğitimi derslerimizin bitmesini hiç istemedim. Çalışmaların devam etmesini çok isterdim.

5. Koro eserlerini öğrenirken nelerde zorlandınız?

Eserleri öğrenmekte çok zorluk yaşamadım. Fakat "çal söyle" ödevlerini yaparken çok zorlandım. Sadece kendi partimi çalışırken bile hem çalıp hem söylemek yeterince zorken, başka partiyi çalarak kendi partimi seslendirmek benim için sınırlarımın ötesinde bir çalışmaydı. Defalarca yapmış olduğum tekrarlar sayesinde eserleri öğrenmek için ekstra bir çalışma yapmama gerek kalmadı. Çalışma sonrasında yeteneklerimin bu kadarla sınırlı olmadığını görmüş oldum.

6. Koro eserlerini seslendirdiğiniz derslerde dersin hocası ile aranızdaki iletişim ve etkileşimi değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

On haftalık çalışmamız boyunca girmiş olduğum bir tek dersten bile sıkılmadım. Hocamızın sempatik duruşu bizi her zaman motive etti. Hiçbir zaman sıkılmamıza müsaade etmeden dersleri en verimli şekilde işledi ve bize verebileceği tüm bilgileri sadece bir kere değinmek yerine defalarca tekrarlayarak ezberlemek yerine tam anlamıyla öğrenmemizi sağladı. Bu hareketi bizim kişisel potansiyelimizi arttırmamızın en büyük etkeni oldu. Hocamızın bize bir şeyler öğretebilmek için vermiş olduğu mücadele bizim de bir şeyler yapmamız gerektiğini bizlere gösterdi. Bu çalışmanın bize kazandırdığı her şey hocamızın bu kararlı tutumunun eseri.

7. Başka eklemek istedikleriniz var mı?

Bu on haftalık süreç bana birçok şey kazandırdı. Arkadaşlarımla iletişimim kuvvetlendi, yeni arkadaşlıklar edindim. Az bildiğim yahut bildiğimi sandığım birçok konuya hâkim oldum. Kişisel potansiyelim sınırlarının ne kadar genişleyebildiğini gördüm. Hiçbir zaman yılmayan, bir şeyler öğretmek için çabalayan, hiçbir şeyden yakınmayan, her daim motive, yüzü gülen, sıkıntısı varsa bile öğrencilerine asla belli etmeyen tam anlamıyla mükemmel bir hocayla çalışmış olmanın mutluluğunu hala yaşıyorum. Bitmesini hiçbir zaman istemediğim bu güzel çalışmaya dahil edildiğim için çok mutluyum.

Z. K.

Ek-6 Deneý grupları tarafından seslendirilen eserlerin listesi

DENEY GRUPLARIYLA SESENDİRİLEN ESERLERİN LİSTESİ
1. GRUP (KONTRPUANTAL ESERLER)
1- "Ach Bleib' Bei Uns, Herr Jesu Christ" BWV 253 (Johann Sebastian Bach)
2- "Danket Dem Herren, Denn Er Ist Freundlich" BWV 286 (Johann Sebastian Bach)
3- "Jesus Meine Zuversicht" BWV 365 (Johann Sebastian Bach)
4- "Alle Menschen Müssen Sterben" BWV 262 (Johann Sebastian Bach)
5- "Ach Gott, Erhör Mein Seufzen und Wehklagen" BWV 254 (Johann Sebastian Bach)
6- "Das walf Gott Vater und Gott Sohn" BWV 290 (Johann Sebastian Bach)
7- "Als Jesus Christus In Der Nacht" BWV 265 (Johann Sebastian Bach)
8- "Christus, der ist mein Leben" BWV 281 (Johann Sebastian Bach)

2. GRUP (HOMOFONAL ESERLER)
1- "Abendruhe" (Wolfgang Amadeus Mozart)
2- "Joyful Joyful We Adore Thee" (Ludvig van Beethoven)
3- "Come, Thou Fount of Every Blessing" (William Boyce)
4- "Sanctus" (Thomas Attwood)
5- "Ingrediente Domino" D 696-6 (Franz Schubert)
6- "Hosanna Filio David" (Franz Schubert)
7- "Un Astro Nuovo" (Ludwig van Beethoven)
8- "With Restless and Ungoverned Rage" (Arlington - Psalm 2) (Thomas Arne)

Ek-7 Çalışma görüntülerinin araştırmada kullanımına dair onay formu**ONAY FORMU**

Kıymetli öğrencilerim,

“Yatay ve Dikey Çoksesli Koro Eserlerine Dayalı Uygulamaların Öğrencilerin Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma Başarılarına Etkisi” başlıklı doktora tez çalışmamın ekler bölümünde sınavlar ve çalışmalar sırasındaki görüntülerinizi paylaşmak istiyorum. Görüntülerinizi kullanabilmem için onayınızı almam gerekmektedir. İlginize şimdiden çok teşekkür ediyorum.

Öğr. Gör. Hasan Açılmış

“Yatay ve Dikey Çoksesli Koro Eserlerine Dayalı Uygulamaların Öğrencilerin Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma Başarılarına Etkisi” başlıklı doktora tez çalışmasında benim de olduğum çalışma görüntülerinin kullanılmasına izin veriyorum.

İMZA

ADI SOYADI

Ek-8 Ölçek kullanımı onay formu**ONAY FORMU**

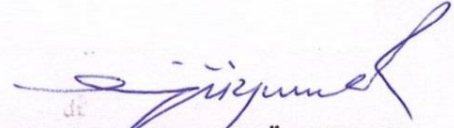
Kıymetli hocam,

“Yatay ve Dikey Çoksesli Koro Eserlerine Dayalı Uygulamaların Öğrencilerin Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma Başarılarına Etkisi” başlıklı doktora tez çalışmam için 2018-2019 öğretim yılı bahar dönemi boyunca Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Ses Eğitimi Bölümünde öğrenim görmekte olan on sekiz öğrencimle on hafta sürecek olan araştırmamın öncesinde ve sonrasında geliştirdiğiniz “Müziksel İşitme Yazma Başarısı Değerlendirme Formu”nu kullanmak istiyorum. Onay vermeniz halinde formunuzu kullanarak araştırmaya katılan öğrencilerimin deşifre becerilerindeki gelişmeyi ölçmeyi hedefliyorum.

Hasan AÇILMIŞ

“Yatay ve Dikey Çoksesli Koro Eserlerine Dayalı Uygulamaların Öğrencilerin Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma Başarılarına Etkisi” başlıklı doktora tez çalışmanızda “Müziksel İşitme Yazma Başarısı Değerlendirme Formu”mun kullanılmasına onay veriyorum.

Doç. Dr. Engin GÜRPINAR

Ek-9 Ölçek kullanımı onay formu**ONAY FORMU**

Kıymetli hocam,

“Yatay ve Dikey Çoksesli Koro Eserlerine Dayalı Uygulamaların Öğrencilerin Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma Başarılarına Etkisi” başlıklı doktora tez çalışmam için 2018-2019 öğretim yılı bahar dönemi boyunca Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Ses Eğitimi Bölümünde öğrenim görmekte olan on sekiz öğrencimle on hafta sürecek olan araştırmamın öncesinde ve sonrasında geliştirdiğiniz **“Müziksel Okuma Performans Testi”**ni kullanmak istiyorum. Onay vermeniz halinde testinizi kullanarak araştırmaya katılan öğrencilerimin deşifre becerilerindeki gelişmeyi ölçmeyi hedefliyorum. İlginize çok teşekkür ediyorum.

Hasan AÇILMIŞ

“Yatay ve Dikey Çoksesli Koro Eserlerine Dayalı Uygulamaların Öğrencilerin Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma Başarılarına Etkisi” başlıklı doktora tez çalışmanızda **“Müziksel Okuma Performans Testi”**min kullanılmasına onay veriyorum.

Doç. Dr. Gökhan ÖZDEMİR